

**T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MEKANSAL PLANLAMA VE TASARIM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TOKİ BİNALARINDA MUTFAK MEKANI
TASARIMI: DENİZLİ ÖRNEĞİ**

Melis ŞİRİN

BURDUR, 2019

**T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MEKANSAL PLANLAMA VE TASARIM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TOKİ BİNALARINDA MUTFAK MEKANI
TASARIMI: DENİZLİ ÖRNEĞİ**

Melis ŞİRİN

Danışman: Doç. Dr. Cengiz YÜCEDAĞ

BURDUR, 2019

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

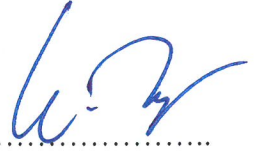
Melis ŞİRİN tarafından Doç. Dr. Cengiz YÜCEDAĞ yönetiminde hazırlanan “TOKİ Binalarında Mutfak Mekanı Tasarımı: Denizli Örneği” başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 20/05/2019

Prof. Dr. Mehmet TOPAY

(Başkan)

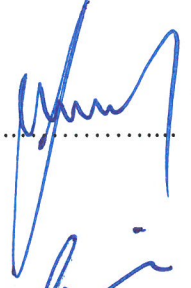
Süleyman Demirel Üniversitesi

Prof. Dr. Latif Gürkan KAYA

(Jüri Üyesi)

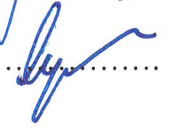
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.....

Doç. Dr. Cengiz YÜCEDAĞ

(Danışman)

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.....

ONAY

Bu Tez, Enstitü Yönetim Kurulu'nun _____ Tarih ve _____ Sayılı Kararı ile Kabul Edilmiştir.

(İmza)

Prof. Dr. Ayşe Gül MUTLU GÜLMEMİŞ

Müdür
Fen Bilimleri Enstitüsü

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum **“TOKİ Binalarında Mutfak Mekanı Tasarımı: Denizli Örneği”** başlıklı bu tezin;

- Kendi çalışmam olduğunu,
- Sunduğum tüm sonuç, doküman, bilgi ve belgeleri bizzat ve bu tez çalışması kapsamında elde ettiğimi,
- Bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara atıf yaptığımı ve bunları kaynaklar listesinde usulüne uygun olarak verdiğimi,
- Kullandığım verilerde değişiklik yapmadığımı,
- Tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya diğer bir üniversitede başka bir tez çalışması içinde sunmadığımı,
- Bu tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda bilimsel etik kurallarına uygun olarak davrandığımı,

bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

30 / 04 / 2019

(İmza)

Melis ŞİRİN

TEŞEKKÜR

“TOKİ Binalarında Mutfak Mekanı Tasarımı: Denizli Örneği“ adlı bu alıŐma Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mekansal Planlama ve Tasarım Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu çalıŐmanın danışmanlığını üstlenen ve bu çalıŐmanın baştan sona her aşamasında beni yönlendiren, karşılaŐtığım zorlukları bilgi ve tecrübesi ile aşmamda yardımcı olan değerli Hocam Sayın Doç. Dr. Cengiz YÜCEDAĞ’a teŐekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, eğitim hayatımın her aşamasında beni her anlamda destekleyen aileme sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım.

Mayıs, 2019

Melis ŞİRİN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEŞEKKÜR	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
ŞEKİL DİZİNİ.....	iv
ÇİZELGE DİZİNİ	vi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	vii
ÖZET	viii
SUMMARY	ix
1. GİRİŞ	10
2. GENEL BİLGİLER	12
2.1. TOKİ ve Görevleri.....	12
2.2. Gecekondu Kavramı ve Kentsel Dönüşüm Süreci	13
2.3. Toplu Konut Yasası ve TOKİ'nin Kentsel Dönüşüm Projesi.....	13
2.4. Kentsel Dönüşüm Projesi Olarak Akvadi Bölgesi.....	17
2.5. Mutfak Kavramı.....	20
2.6. Mutfak Kavramının Tarihsel Gelişim Süreci.....	20
2.7. Konut Mutfak İlişkisi.....	27
2.7.1. Açık Çalışma Mutfağı	29
2.7.2. Kapalı Çalışma Mutfağı	30
2.7.3. Yemek Yeme Mutfağı.....	30
2.8. Mutfak Stilleri.....	30
2.8.1. Geleneksel Stil	30
2.8.2. Country Stil	31
2.8.3. Modern Stil	31
2.9. Mutfaktaki Yer Alan Donatı Elemanları ve Modüler Sistem	31
2.9.1. Mutfak Üst Donatı Modülleri	32
2.9.2. Mutfak Alt Donatı Modülleri	33
2.9.3. Mutfak Boy Donatı Modülleri	33
2.10. Mutfak Tasarım Kriteri.....	33
2.10.1. Yemek Hazırlama Alanı.....	34
2.10.2. Yemek Pişirme Alanı	34
2.10.3. Yemek Servis Alanı	34
2.10.4. Yemek Yeme Alanı.....	35
2.10.5. Yıkama Alanı	35
2.10.6. Depolama Alanı	35
2.11. Mutfak Tasarımında Ergonomi ve Çalışma Üçgeni	35
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	39
3.1. Materyal	39
3.2. Yöntem.....	47
3.2.1. Veri Toplama	47
3.2.2. Veri Analizi.....	47
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA	50
4.1. İç Tutarlılık Analizi	50
4.2. Konut Kullanıcılarının Sosyo-Demografik Durumları	50
4.3. Konut Kullanıcılarının Mutfak Özellikleriyle İlgili Bilgileri	52

4.4. Konutlarda Yemek Yenilen Mekanlar ve Mutfak Donatı Bilgisi.....	59
4.5. Konut Sakinlerinin Mutfak Mekanı Tasarımından Memnuniyet Durumu	60
4.5.1. Memnuniyet Durumu Açısından Cinsiyetlerin Kıyaslanması	62
4.5.2. Kullanıcıların Sosyo-Demografik Durumlarına göre Memnuniyet Durumlarının Analizi.....	64
4.5.3. Kullanıcıların Mutfak Özelliklerine Göre Memnuniyet Durumlarının Analizi... ..	66
4.6. Mevcut Mutfak Analizi.....	68
4.7. TOKİ Mutfak Mekan Tasarım Alternatifleri	75
4.7.1. TOKİ 3+1 Konut Mutfak Mekanı Alternatif Tasarımı	80
4.7.2. TOKİ 2+1 Konut Mutfak Mekanı Alternatif Tasarımı	86
5. SONUÇ	96
KAYNAKLAR	98
EKLER	106
ÖZGEÇMİŞ.....	109

ŞEKİL DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Akvadi Bölgesinin eski görünümü.....	19
Şekil 2.2. Akvadi Bölgesinin yeni görünümü	19
Şekil 2.3. Çatalhöyük evi iç mekanı.....	20
Şekil 2.4. Orta Asya çadırının iç düzeni ve genel görünümü.....	21
Şekil 2.5. İlk ev tipi Megaron.....	21
Şekil 2.6. Eski köy evi mutfak mekanı.....	22
Şekil 2.7. Samsun kent müzesi eski köy evi mutfağı	22
Şekil 2.8. Mutfak mekanının yıllara göre değişimi	23
Şekil 2.9. Lihotzky'nin Frankfurt Mutfağı.....	24
Şekil 2.10. Frankfurt Mutfak yerleşim planı	25
Şekil 2.11. Mutfak tanıtım görseli.....	26
Şekil 2.12. Mutfağın diğer mekanlarla olan ilişkisi	28
Şekil 2.13. Orta kuşak ülkelerde mutfağın yöne göre durumu.....	29
Şekil 2.14. Dolaplara erişme yüksekliği.....	32
Şekil 2.15. Mutfak çalışma üçgeni	34
Şekil 3.1. Araştırma alanı	39
Şekil 3.2. Akvadi 1. Etap uydu görüntüsü (solda) ve konutları (sağda)	40
Şekil 3.3. Akvadi 2. Etap uydu görüntüsü (solda) ve konutları (sağda)	41
Şekil 3.4. Akvadi 3. Etap uydu görüntüsü (solda) ve konutları (sağda)	41
Şekil 3.5. Akvadi 4. Etap uydu görüntüsü (solda) ve konutları (sağda)	42
Şekil 3.6. TOKİ 2+1 mutfak yerleşim planı.....	43
Şekil 3.7. TOKİ 2+1 mutfak A-A kesiti.....	44
Şekil 3.8. TOKİ 2+1 mutfak B-B kesiti	44
Şekil 3.9. TOKİ 3+1 mutfak yerleşim planı.....	45
Şekil 3.10. TOKİ 3+1 mutfak A-A kesiti.....	46
Şekil 3.11. TOKİ 3+1 mutfak B-B kesiti	46
Şekil 3.12. Tez çalışması yöntem şeması	49
Şekil 4.1. TOKİ 1. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği	68
Şekil 4.2. TOKİ 4. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği	69

Şekil 4.3. TOKİ 3. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği	70
Şekil 4.4. TOKİ 4. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği	71
Şekil 4.5. TOKİ 2. Etap 2+1 konut mutfak iç mekan örneği	72
Şekil 4.6. TOKİ 4. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği	73
Şekil 4.7. TOKİ 1. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği	73
Şekil 4.8. TOKİ 2. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği	74
Şekil 4.9. TOKİ 1. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği	74
Şekil 4.10. Kör köşe mekanizması	76
Şekil 4.11. Döner sepet takımı	76
Şekil 4.12. Tezgah altı çekmece	77
Şekil 4.13. Evye altı çekmece mekanizması	77
Şekil 4.14. Çekmece içi bölmeleri.....	78
Şekil 4.15. Dolap içi bölmeleri.....	78
Şekil 4.16. Tezgah üstü dolaplar	78
Şekil 4.17. Modüllerle birlikte tasarlanan masalar	79
Şekil 4.18. Modüllerle birlikte tasarlanan masalar 2.....	80
Şekil 4.19. Birinci alternatif TOKİ 3+1 konut mutfak 1/50 yerleşim planı	81
Şekil 4.20. Birinci alternatif TOKİ 3+1 konut mutfak A-A kesiti	82
Şekil 4.21. Birinci alternatif TOKİ 3+1 konut mutfak tasarımı	83
Şekil 4.22. İkinci alternatif TOKİ 3+1 konut mutfak 1/50 yerleşim planı	84
Şekil 4.23. İkinci alternatif TOKİ 3+1 konut mutfak A-A kesiti	85
Şekil 4.24. İkinci alternatif TOKİ 3+1 konut mutfak tasarımı	86
Şekil 4.25. Birinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak 1/50 yerleşim planı	87
Şekil 4.26. Birinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak A-A kesiti	88
Şekil 4.27. Birinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak B-B kesiti.....	89
Şekil 4.28. Birinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak tasarımı	90
Şekil 4.29. İkinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak 1/50 yerleşim planı	91
Şekil 4.30. İkinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak A-A kesiti	92
Şekil 4.31. İkinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak B-B kesiti	93
Şekil 4.32. İkinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak C-C kesiti	94
Şekil 4.33. İkinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak tasarımı	95

ÇİZELGE DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1. Kentsel dönüşüm proje süreci	17
Tablo 2.2. Mutfak tasarımında teknolojinin yeri	26
Tablo 2.3. Mutfak mekanındaki iş akış sıralaması	37
Tablo 2.4. Mutfak donatı ölçüleri	38
Tablo 3.1. Akvadi Bölgesi TOKİ konut bilgisi.....	40
Tablo 4.1. Kullanıcıların sosyo–demografik durumları.....	51
Tablo 4.2. Konutların mülkiyet durumu	52
Tablo 4.3. Hane halkının sayısı	52
Tablo 4.4. Konutta oturulan süre	52
Tablo 4.5. Mutfağın özellikleri	54
Tablo 4.6. Mutfak Mobilyasında Ağırlıklı Kullanılan Renkler	56
Tablo 4.7. Mutfakta tercih edilen malzemeler	58
Tablo 4.8. Tezgah ve mutfak dolap yükseklikleri ile ortalama mutfak alanı	59
Tablo 4.9. Konutta tercih edilen yemek yeme alanı	60
Tablo 4.10. Konut sakinleri tarafından geliştirilen uygulamalar	60
Tablo 4.11. Konut sakinlerinin mutfaklarından memnuniyet durumu	61
Tablo 4.12. Memnuniyet durumlarının cinsiyete göre kıyaslanması.....	62
Tablo 4.12. Memnuniyet durumlarının cinsiyete göre kıyaslanması (Devam)	63
Tablo 4.12. Memnuniyet durumlarının cinsiyete göre kıyaslanması (Devam)	64
Tablo 4.13. Kullanıcıların sosyo–demografik durumlarına göre memnuniyet analizi	65
Tablo 4.13. Kullanıcıların sosyo–demografik durumlarına göre memnuniyet analizi (Devam).....	66
Tablo 4.14. Kullanıcıların mutfak durumlarına göre memnuniyet analizi	67

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
PVC	: Poli Vinil Clorür
SPSS	: Statistical Packages for the Social Sciences
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMMOB	: Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi
TSE	: Türk Standartları Enstitüsü
TS	: Türk Standartları

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

TOKİ Binalarında Mutfak Mekanı Tasarımı: Denizli Örneği

Melis ŞİRİN

**Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mekansal Planlama ve Tasarım Anabilim Dalı**

Danışman: Doç. Dr. Cengiz YÜCEDAĞ

Mayıs, 2019

Mutfak konut sakinlerinin atölyesidir. İyi tasarlanmış bir mutfak yapılan işten ve zamandan kazandırarak kullanıcıların daha az yorulmasını sağlamaktadır. Mutfakta verimli zaman geçirmek için lavabonun, ocağın ve buzdolabının kurgusunun doğru planlanması gerekmektedir. Bu çalışmada, Denizli ili Akvadi Bölgesi Toplu Konut İdaresi (TOKİ) konutlarının mutfak mekanları incelenmiş, kullanıcıların memnuniyetleri araştırılmış ve elde edilen bulgular dikkate alınarak bu mutfaklar için alternatif mutfak tasarımları gerçekleştirilmiştir. Ayrıca TOKİ mutfak mekanları incelendiğinde kullanıcıların planlı mutfak yerleşiminin yapılmadığı tespit edilmiştir. TOKİ mutfak mekanında kullanılan malzemeler hem düşük kalite hem de yanlış yerleşim planına sahip olsa da, konut sakinlerinin mevcut mutfak malzemeleri ve mekan düzeninden memnun oldukları anlaşılmıştır. Kullanıcıların çoğunluğu mutfak mobilyalarında daha çok krem rengi tercih etmişlerdir. Kullanıcılar çoğunlukla malzeme olarak mutfak tezgah yüzeyi için mermeriti ve dolap gövde ve kapakları için ise laminat kaplamayı seçmişlerdir. Mutfak tezgahı ile üst dolap arasında seramik malzemeyi kullanmışlardır. Yemek yeme eylemini çoğunlukla mutfakta gerçekleştirmektedirler. TOKİ 2+1 ve 3+1 konut mutfak mekanları için yapılan alternatif tasarımlar kullanıcıların ihtiyaçlarını giderme bağlamında daha planlı bir mutfak mekanı sağlamaktadır. Sonuç olarak, mutfak mekan tasarımının ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde tasarlanması gerekmektedir. Mutfak mekanındaki malzemelerin kullanılacak alana uygunluğuna dikkat edilerek seçilmesi ve kişinin ihtiyaçları çerçevesinde planlamanın gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mutfak, donatı, ergonomi, TOKİ, Denizli

SUMMARY

M. Sc. Thesis

Kitchen Design in TOKI Buildings: Case of Denizli, Turkey

Melis ŞİRİN

**Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Spatial Planning and Design Department**

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Cengiz YÜCEDAĞ

May, 2019

Kitchen is a workshop for its residents. A well-designed kitchen, saving the time and energy, makes the users less tired. In order to spend the time efficiently in the kitchen, it is necessary to plan the sink, stove and refrigerator properly. In this study, the kitchens of the people living in the Housing Development Administration in Akvadi Region in Denizli Province (TOKI) were examined and user's satisfaction from their kitchens were analyzed. Also, the alternative kitchen designs were realized by taking into consideration results from the examination of kitchen and user's satisfaction. Also, when kitchen spaces in TOKI were examined it was determined that the planned kitchen settlement was not done. Even though the materials used in kitchens established by TOKI had both low quality and wrong settlement plan, it was found out that the residents were satisfied with their current kitchen equipment and layout. The majority of users preferred cream color in their kitchen furniture. They mostly selected marbelite for the kitchen counter surface, laminate flooring for the doors and shaft of cabinet as material. They used ceramic material between the kitchen counter and the upper cabinet. Most of them had a meal in the kitchen. Alternative kitchen designs realized for 2+1 and 3+1 houses of TOKI have provided a well-planned kitchen in the context of user's satisfaction. As a result, it is necessary to plan and design the kitchens meeting the needs of users. Selection of the suitable materials for the kitchen and planning the kitchen considering the user's needs is very crucial.

Keywords: Kitchen, equipment, ergonomics, TOKI, Denizli

1. GİRİŞ

İnsanların temel ihtiyaçlarından biri olan barınma ihtiyacı, geçmişten günümüze nüfusun artması ve kentlerin zaman içerisinde sürekli gelişmesiyle değişiklikler göstermektedir. Bireylerin barınma ihtiyacı karşılanırken dikkat edilmesi gereken önemli hususlardan biri olan kullanıcı memnuniyetinin oluşması, bireyin kültürel yapısına ve yaşam standardına uygun olmasıyla gerçekleşmektedir (Okşak, 2011). Kullanıcıların yaşam standartlarının farklı olması, konutlar arasında çeşitliliğe neden olmaktadır. Kişilerin yaşam standartlarına göre şekillenen konutlarda eylemin en çok gerçekleştiği mekan ise mutfak mekanıdır.

Mutfaklar, konuttaki diğer hacimlere göre daha fazla eylem içerdiği için planlanırken ergonomik unsurların göz ardı edilmemesi gerekmektedir (Ünügür, 1997). Özellikle küçük mutfaklarda pratik ve kullanışlı çözümlere ihtiyaç vardır. Yükseklik ayarlı donatılar ya da açılır kapanır masa sistemleri, mekan içerisinde yer tasarrufu sağlayarak, kullanıcının mutfak mekanında hareket alanını genişletmektedir. Ergonomik donatılara dikkat edilmeden bilinçsizce mutfak mekanının çözümlenmesi kullanıcılar için sorun oluşturmaktadır. Yanlış tasarlama, iş süresinin artmasının yanı sıra kalıcı vücut hasarlarına da neden olabilmektedir (Kishtwaria, 2007). Doğru tasarlanmış bir mutfak, bireylerin daha az yorulmasına ve daha az zaman kaybetmelerine olanak sağlamaktadır (Albayrak, 2012).

Mutfak mekanı hakkında bugüne kadar çok sayıda çalışma yürütülmüştür. Grandjean (1973) tarafından yapılan araştırmada mutfak alanlarının, donatılar arası geçiş mesafeleri ile erişim mesafelerinin nasıl olması gerektiği incelenmiştir. Neufert (1983) mutfak planlanmasında dikkat edilmesi gerekenleri, mutfak boyutlarını, yemek yeme alanının nasıl olması gerektiğini açıklamıştır. Yıldırım vd. (2007) Toplu konut idaresi başkanlığı araştırmalarında, TOKİ Eryaman da ki konut mutfaklarının mekan kalitesinin, kullanıcılar üzerindeki memnuniyetini araştırmışlar, fonksiyonel ve algısal performansını değerlendirmişler ve mutfak donatı elemanlarını incelemiştir. Kim vd. (2008) çok aileli konutlarda mutfak tasarımının nasıl olduğunu açıklamışlar ve yeni tüketici faaliyetlerine uyum sağlamak için yapılan değişimleri incelemiştir. Gür (2009) alt ve orta gelir grupları için yapılmış olan TOKİ konutlarını incelemiş ve memnuniyet durumlarını değerlendirmiştir. Sak (2014) konut mutfaklarındaki modüler sistemleri, mutfakta yer alan eylemleri, işlevselliği ve estetik değeri değerlendirmiştir. Koç (2016) ise, TOKİ

konutlarında kiracıların ev sahiplerine göre daha yüksek oranda memnun olduklarını tespit etmiştir.

Mutfak mekanı hakkında çok sayıda araştırma olmasına rağmen, alternatif mutfak tasarıma yönelik bugüne kadar çok az sayıda çalışma yürütülmüştür. Bu nedenle bu çalışmada TOKİ mutfaklarının yerinde incelenmesi, kullanıcı memnuniyetinin ortaya konulması ve ulaşılan bilgilere göre TOKİ mutfakları için alternatif tasarımların oluşturulması amaçlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. TOKİ ve Görevleri

T.C. Toplu Konut İdaresi Başkanlığı olarak tanımlanan kurum 81 ilde faaliyet göstermektedir (Anonim, 2019a). Günümüzde “*ortak yaşam*“ olarak adlandırılan toplu konutlar (Yüksel, 2014) Türkiye de 1970’li yıllardan bu yana üretilmekte ve işçiliğin düzgün olmayışı ve kalitesiz malzeme kullanımı gibi yaşanan bazı problemlerin çözüme kavuşmaması nedeniyle eleştirilere maruz kalmaktadır. Bu konutlara; toplu yerleşim, bütünsel yerleşim, doğal yerleşim, üretici kent ve kendine yeten semt gibi çeşitli anlamlar yüklenmektedir (Eryıldız, 2003).

1980’lerin başında insanlar ekonomik kriz yaşamış, tüm Türkiye krizin etkisi altında kalmıştır. İnşaat sektörü, krizden olumsuz etkilenerek durgunlaşmıştır. Sektörün kendine gelmesi için bankalar kredi vermeyi teklif etseler de insanlar konut talep edip yatırım yapmak yerine paralarını bankerlere yatırmayı tercih etmişlerdir (Çamur, 2014). Bu yüzden devlet, toplu konut üretmek, inşaat sektörünün tekrardan canlandırmak ve konuta yatırıma özendirmek için harekete geçmiştir (Altaban, 1982). 1981 tarihinde 2487 sayılı ilk toplu konut kanunu düzenlenmiştir. Fakat, 1984 yılında 2985 sayılı Toplu konut yasasının çıkarılması ile 1981 tarihli yasa yürürlükten kaldırılmıştır (Çamur, 2014).

1984 tarihinde kurulan Toplu Konut İdaresi (TOKİ) insanların ev sahibi olabilmeleri düşünülmüş bir uygulamadır. TOKİ tarafından gerçekleştirilen konut faaliyetleri ise; alt gelir grubu projesi, kentsel dönüşüm projesi, orta gelir grubu projesi, afet konutları projesi, uydu kent uygulamaları projesi, tarım köy uygulamaları projesi, göçmen konutları projesi, kaynak geliştirme ve gelir paylaşım projesi olarak uygulanmaktadır (Koç, 2016).

1984 yılında 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu’nda TOKİ’nin görevleri aşağıdaki gibidir (TOKİ, 2006);

- Devlet garantili ve garantisiz iç ve dış tahviller ile her türlü menkul kıymetler çıkarmak.
- Yurt içi ve yurt dışından, Toplu Konut İdaresi’nce kullanma alanlarında yararlanmak üzere kredi almaya karar vermek,

- Konutların finansmanı için bankaların iştirakini sağlayacak tedbirleri almak, bu amaçla gerektiğinde bankalara kredi vermek, bu hükmün uygulanmasına ilişkin usulleri tespit etmek,
- Konut inşaatı ile ilgili alanları ve çalışanları desteklemek,
- Kalkınmada öncelikli yerleri ve buralarda bulunan konut inşaatıyla ilgili şirketlere iştirak etmek,
- Araştırma, proje ve taahhüt işlemlerinin sözleşmeyle yaptırılmasını temin etmek ve
- Kanunlarla ve diğer mevzuatla verilen görevleri yapmaktır.

2.2. Gecekondu Kavramı ve Kentsel Dönüşüm Süreci

Gecekondu kavramı Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından “*imar ve yapı kanunlarına aykırı olarak başkalarına veya kamuya ait arazi veya arsalar üzerinde toprak sahibinin bilgisi ve rızası olmaksızın acele yapılmış konut, kondu*” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2018). Tekeli (1977) gecekondu kavramını “*dıştan alınan teknoloji ile kalkınan bir ülkenin, modern teknoloji kullanan kesim tarafından emilemeyen işgücünün, kentsel alanda oluşturduğu bir yerleşme ve yaşama biçimi*” olarak açıklamıştır.

Cumhuriyetin ilanından sonra 1950 yılına kadar olan dönem konut alanında önemli bir yere sahiptir (Tekeli, 1977). Sanayileşme ile üretim artmış, işçi gereksinimi azalmıştır. 50’li yılların ortalarında sanayi sektörü hakim duruma gelmiştir. Kırsal bölgeden gelen insanların, kentlere doğru göç etmesiyle gecekondulaşma süreci başlamıştır (Savran, 2014). Düşük gelirli aileler kendi olanakları doğrultusunda konutlar yapmışlar ve konutlar çoğunlukla güvenliği olmayan, küçük ve kötü şartlardaki evlerden oluşmuştur (Okşak, 2011). Devlet, gecekondulaşmanın önüne geçebilmek için kentsel dönüşüm amaçlı uygulamalar başlatmıştır (Fitnat, 2006). Devletin, gecekondu dönüşüm projelerine yönelik düzenlemeleri 12 Mayıs 2004 yılında 5162 sayılı Kanun ile 2985 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle başlamıştır (Erkişi, 2012).

2.3. Toplu Konut Yasası ve TOKİ’nin Kentsel Dönüşüm Projesi

1981 yılında, 2487 sayılı birinci toplu konut yasası hazırlanmıştır. Oluşturulan bu yasadaki amaç; insanları toplu konuta yönlendirerek toplu konutların üretilmesini sağlamaktır. Çıkarılan bu yasayla, maddi anlamda zorluk çeken bireylerinde ihtiyaçları çözülmeye çalışılmıştır (Eshak, 2014). Fakat, yasanın içeriğinde yer alan “*ön biriktirim*” maddesi nedeniyle daha çok orta ve üst gelirli ailelerin ev sahibi olması sağlanmıştır. Sosyal konut olarak bilinen bu yapılar yasanın 2. Maddesi 3. Fıkrasında yer alan bilgiye

göre, “toplumun yaşama koşullarına, sosyal yapısına, örf ve adetlerine uygun, düşük maliyetli ve brüt inşaat alanı 100 m² aşmayan konuttur.” şeklinde belirtilmiştir. Büyük kentlerde ki yoğunluğun önüne geçmek için nüfus oranı 30 bini geçmeyen yerleşim alanlarında gerçekleşen bu planlamayla, bölgenin düzenli ve ferah hale gelmesi sağlanmıştır (Keleş, 2012). Konut tasarımı yapılırken ilk dikkat edilmesi gereken husus, konut sakinlerinin ihtiyaçlarının neler olduğunun belirlenmesi gerektiğidir (Eshak, 2014).

1939-1945 yılları arasında gerçekleşen ikinci dünya savaşı sonrası kentlerde yıkımlar meydana gelmiştir. Savaşın etkisi nedeniyle yerle bir olan yapıları, dönüştürerek yeniden kullanıma hazır olması için çalışmalar yapılmıştır. 20yy’ın sonlarına doğru ise yeni küreselleşme politikaları şekillenmiştir (TMMOB, 2017). 2003 yılında kentsel dönüşüm projesi adı altında TOKİ, kaçak yapılaşmanın olduğu alanlarda faaliyet göstermeye başlamıştır (Savran, 2014). Bu kanunun düzenlenmesinin amacı, konut ihtiyacı olan vatandaşların bu ihtiyaçlarının karşılanması, gecekondulaşma ve çarpık kentleşmenin önüne geçilmesini sağlamak, yeni iskan alanlarının oluşması için devletin gerekli finansmanlarını oluşturmasının sağlanmasıdır (Bayraktar, 2007). Gecekondu alanlarının düzenlenme süreci ise belediye ve TOKİ’nin anlaşması sonucu, belirlenen alanın projelendirmesiyle başlamaktadır. Proje yasal gerekçeleri karşılıyorsa eğer yerleşim alanın; sosyolojik özellikleri ve jeolojik özellikleri incelenerek düzenlemeler yapılmaktadır (Eshak, 2014). Kentsel dönüşüm alanın içerisinde bulunan arazi, mülk sahiplerinin hak sahibi olarak kabul edilmesini sağlamaktadır. Yapılan çalışmalar sonucunda, dönüşüm alanı hak sahiplerinin farklı yorumlamalarının değerlendirilmesine göre konut alanları iki model şeklinde düzenlenmektedir (TOKİ, 2018).

Birinci Model: Tapu sahipleri ve gecekondusu bulunan bireyler, belirlenen alan içerisinde başka bir yerleşim yerine alınmasını içermektedir. Bu yerleşim alanı da devlet veya belediye arazilerinden seçilmektedir. Bu projelendirmeyle ilgili esaslar aşağıdaki şekildedir (TOKİ, 2018);

- Dönüştürülen alan yeni bir yerleşim alanına uygunsa “*meskun alan*” olarak planlanmaktadır. İstanbul- Küçükçekmece Ayazma, Denizli ve Erzincan projeleri meskun alan olarak planlanmıştır.
- Dönüşüm alanı meskun alan dışında, kültür, turizm veya ticaret alanına uygunsa bu özelliklerde, konut dışı kentsel tasarım yapılmaktadır. İstanbul-Küçükçekmece Tepeüstü projesi örneğinde meskun dışı, kentsel tasarım yapılmaktadır. Dönüşüm alanı, zemin özellikleri açısından yukarıda belirtilen özellikler dışında bir yerleşim

alanına uygunsa, bu alanlar park veya rekreasyon alanlarına dönüştürülmektedir. İzmir-Kadifekale ve Trabzon-Zağnos projeleri bu tip bir örneklendirir.

İkinci Model: Mevcut dönüştürme alanı yenilendirilerek, hak sahiplerinin tekrar buldukları alana yerleşmesidir (Eshak, 2014). Denizli-Akvadi projesi bu modele örnek gösterilebilir. Hak sahiplerinin izledikleri yollar ise aşağıdaki şekildedir (TOKİ, 2018);

- Mülklerinin değeri karşılığı, TOKİ'den almayı kabul ettikleri konut veya ticaretin değerinden düşürülmesini tercih edebilirler.
- Hak sahipleri, imar haklarını yine projede planlanan arsa ile takas edebilirler.

Arazi alanı gerekirse, yasal yollarla kamulaştırılmasına izin verilir. İnşaatın birinci aşamasının bitmesinden sonra alan boşaltılarak TOKİ'ye devredilebilir (TOKİ, 2018).

2006 yılında kentsel dönüşüm yasal dayanağın oluşturulması hakkında kanun yasalaştırılması hazırlanmış olmasına rağmen yasalaştırılmamıştır. Bu yüzden dönüşüm projelerini kapsayan maddeler kanunlarla, belediye ve TOKİ'lere verilen yetkiyle yürütülmektedir. Bu yasal dayanağı oluşturan maddeler ise şunlardır (Kara, 2011);

- *“5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 69. ve 73. maddeleri ile ilk kez belediyelere kentsel dönüşüm konusunda görevler verilmiştir (R.G:13/07/2005-25874). Kanunun 69. maddesi belediyelere; düzenli kentleşmeyi sağlamak amacıyla imarlı ve alt yapılı arsalar üretme; konut ve toplu konut yapma, satma ve kiralama vb. yetkiler vermektedir. Kanunun 73. maddesine (Değişik 17/06/2010-5998/1 md.) göre, belediyelere, belediye meclisi kararıyla; konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulama yetkisi verildiği ifade edilmiştir.*
- *5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 7.e maddesi ile büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluklarına, 5393 sayılı Belediye Kanununun 69. ve 73. maddelerindeki yetkiler eklenmiştir (R.G:23/07/2004-25531). Kanu'na göre, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde kentsel dönüşüm ve gelişim projesi alanı ilan etmeye büyükşehir belediyeleri yetkili kılındığı belirtilmiştir.*
- *775 sayılı Gecekondu Kanunu ile mevcut gecekonduların ıslahı, tasfiyesi, yeniden gecekondu yapımının önlenmesi ve bu amaçlarla alınması gereken tedbirleri*

düzenlemektedir (R.G: 30/07/1966-12362). Kanun'da yapılan değişikliklerle TOKİ'ye gecekonduların planlanması konusunda önemli bazı yetkiler verilmiştir. Bu kapsamda, ıslaha muhtaç veya tasfiyesi gereken gecekondular ile yeniden halk konutu veya nüve konut yapımına tahsis edilecek sahalara seçimi, haritalarının hazırlanması, imar ve ıslah planlarının düzenlenmesi, TOKİ'nin denetimi altında, ilgili belediyelerce yapılır veya yaptırılır. 5104 Sayılı Kuzey Ankara Girişi Kentsel Dönüşüm Projesi Kanunu ile 2004 yılında Ankara ilinin kuzeyinde protokol yolu olarak bilinen bölgede kentsel dönüşüm uygulaması sırasında belediyelerin karşılaşılabileceği her türlü engelin ortadan kaldırılması için çıkartılmış bir kanundur (R.G: 12/03/2004-25400).

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 644 Sayılı KHK: Kentsel ve kırsal tüm alanlardaki kentsel dönüşüm projelerinin uygulanmasına yönelik esasların belirlenmesi görevi 2011 yılında kurulan Bakanlığa verilmiştir (R.G: 04/07/2011-27984). Bu kapsamda, gecekondular, kıyı alanları ve tesisleri ile niteliğinin bozulması nedeniyle orman ve mera dışına çıkarılan alanlar dâhil kentsel ve kırsal alan ve yerleşmelerde yapılacak iyileştirme, yenileme ve dönüşüm uygulamalarında idarelerce uyulacak usul ve esasların belirlenmesi görevi Bakanlığa verilmiştir.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 648 Sayılı KHK ile bazı Kanun ve KHK'larda Değişiklik yapılmasına dair 648 Sayılı KHK'nın 1. ve 4. maddeleri: 648 Sayılı KHK'nın temel hedefi, deprem gibi büyük afetlerde yaşanan acıların, ekonomik ve sosyal kayıpların önlenmesi için bürokratik süreci kısaltıcı adımların atılmasını sağlamaktır (Baysal, 2011b: 10; R.G: 17/08/2011-28028). Bu kapsamda, "Depreme karşı dayanıksız yapılar ile imar mevzuatına, plan, proje ve eklerine aykırı yapıların ve bunların bulunduğu alanların dönüşüm projelerini ve uygulamalarını yapmak veya yaptırmak" (md. 1/ı); 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu'nun ek 7 nci maddesi çerçevesinde kentsel dönüşüm, yenileme ve transfer alanları geliştirmek, bu alanların her ölçekteki imar planı ve imar uygulamalarını, kentsel tasarım projelerini yapmak, yaptırmak ve onaylamak...(md. 4/e) Bakanlığın görevleri arasında sayılmıştır."

TOKİ ve belediye arasındaki Kentsel Dönüşüm proje yürütme süreç ilişkisi Tablo 2.1'de görüldüğü gibi gerçekleşmektedir.

Tablo 2.1. Kentsel dönüşüm proje süreci (Eshak, 2014)

Kentsel Dönüşüm Projesi		
Belediye		TOKİ
Belediye'nin alan için bilgi istemesi	→	Olası dönüşüm alanın değerlendirilmesi
↓		↓
İsteğin değerlendirilme süreci	←	Ön taslağın hazırlanması
↓	İmza süreci	↓
	↓	
Belediyenin Yükümlülükleri	TOKİ-BELEDİYE	TOKİ'nin Yükümlülükleri
Hak sahiplerinin belirlenmesi. Alanın; haritalandırma, rölöve ve fotoğraflama çalışmalarının tamamlanması. Doğrulamanın ardından verilerin TOKİ'ye aktarılması.	Hak sahipleri için kriterlerinin belirlenmesi. Proje ve uzlaştırma komisyonunun oluşturulması	Konut proje maliyetlerinin belirlenmesi ve onay verme sürecinin başlatılması
↓	↓	↓
Konut sakinlerinin geçici konut temininin sağlanması. Sahanın TOKİ'ye bedelsiz devrinin kabulü. Proje sınırlarının belirlenmesi	TOKİ-Belediye Uygun Görmesi	Alan için ihale sürecinin başlatılması. İhale sonrası konutların hak sahiplerine verilmesi
	Hak sahibinden onaylanmanın aktarılması ve değerlendirilmesinin yapılması. Kamulaştırma işlemlerinin gerçekleştirilmesi	
	↓	
	TOKİ ve belediye arasında hesaplaşma	
	↓	
	Dönüşüm projesi sahiplerinin başka bir alana yerleştirilmesi	

2.4. Kentsel Dönüşüm Projesi Olarak Akvadi Bölgesi

Akvadi bölgesinin kentsel dönüşüm projesi olarak seçilmesinin nedeni, yerleşmenin Kurudereyatağı'nda olması ve her yağmur yağdığında evleri su basmasıdır. Akvadi alanında bulunan dere, 2006 yılında Denizli Belediyesi Su ve Kanalizasyon İşleri Müdürlüğü tarafından kapatılmış ve Bağırşak Deresi olarak geçen bu yerin adı Akvadi

olarak değiştirilmiştir (Anonim, 2018a). Bölgede yer alan, kenti plansız gösteren, depreme karşı dayanıksız olan Şekil 2.1'deki izinsiz yapıların yerine, Şekil 2.2'de yer alan TOKİ konutları yapılarak insanların yaşam kalitelerini arttırılması amaçlanmıştır (Anonim, 2014). Çünkü, toplumda her kesimin ferah sağlıklı, güzel bir yaşam sürmesi için devletin gerekli hizmet yapılarını hazırlaması gerekmektedir (Dürdane, 2011). İmar alanlarının düzenlenmesinde sorunlu alanların tespitinin yapılması, kalkınmanın sağlanması, insanların daha sağlıklı yapılarda yaşamaları için TOKİ ve belediye ortak çalışmalar yapılmalıdır (Anonim, 2018a). Böylelikle TOKİ konutları, alt gelir grubundaki insanları ev sahibi yaparak, ailelerin daha iyi şartlarda yaşamalarına olanak sağlanmış olacaktır. İnsanlara kira öder gibi ev sahibi olmalarını sağlayan uygulamalar sayesinde, bireylere ferah bir yaşam ortamı yaratılırken, ticari alanlar, camiler, parklar, oyun alanları, okullar, dinlenme alanları içeren bir merkez oluşturulmuş olacaktır. Sonuç olarak, TOKİ ve belediyenin ortak çalışmalar sonucu, Akvadi bölgesi yeni bir görünüme kavuşmuş olup ailelerin rahat bir şekilde ihtiyaçlarının karşılanması sağlanmıştır (Anonim, 2019b).

a) Konutların Görünümü

b) Akvadi 1. Etap

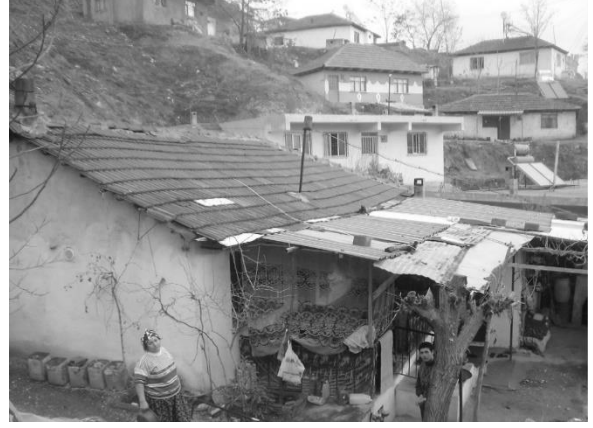
c) Akvadi 2. Etap

d) Akvadi 3. Etap

e) Akvadi 4. Etap

f) Gecekondu görüntüsü

Şekil 2.1. Akvadi Bölgesinin eski görünümü (Anonim, 2019b)

a) Akvadi parkı

b) TOKİ orta okulu

c) TOKİ cami

d) TOKİ konutları site içi görünümü

Şekil 2.2. Akvadi Bölgesinin yeni görünümü

2.5. Mutfak Kavramı

Mutfak kavramı ile ilgili yapılan tanımlar çeşitlilik gösterse de aynı anlamların bütünü oluşturulmaktadır. Arapça'dan Türkçe'ye geçen mutfak sözcüğü, Arapça'da "matbah" olarak kullanılmaktadır (Erdem ve Akyürek, 2017). Kaya (2000) mutfak kavramını "her türlü yemeğin hazırlandığı, pişirildiği ve bazen de işletmenin yapısı gereği tüketildiği yerdir" şeklinde tanımlamaktadır. TDK (2018) "yemek pişirilen yer, aş damı" olarak açıklamaktadır.

Tarihi süreç boyunca, yaşanan coğrafya üzerine dağılan Türk milleti çok zengin mutfak kültürüne sahip olup, birçok toplumla komşuluk yapmış ve kültürel etkileşimde bulunmuştur. Bu sebeple, her toplumun kendi kültürüne özgü alışkanlıkları ve özgün mutfak tanımlamaları bulunmaktadır (Akan, 2005).

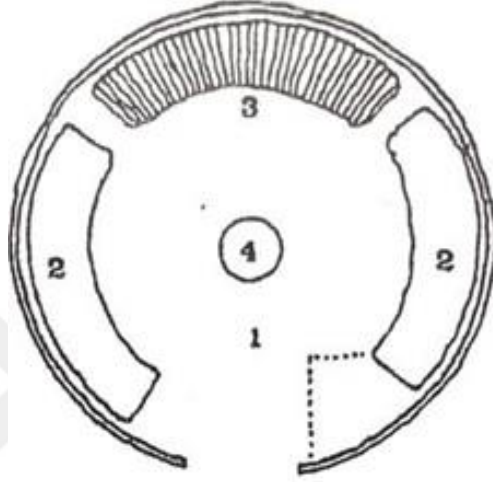
2.6. Mutfak Kavramının Tarihsel Gelişim Süreci

Cıvalı taş devrinde ateşin bulunması insanlar için önemli bir unsur olmuştur. Ateşin bulunduğu yerde toplanılma gerçekleşmiş ayrıca ateş sayesinde insanlar ısınma ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Böylelikle, ilk yemek yenilen mekan kurgusunun ortaya çıkması sağlanmıştır (Sözer, 1990; Sak, 2014). İhtiyaç fazlası yiyeceklerin bozulmadan saklanabilmesi için depolama ihtiyacı doğmuş ve bu süreç giderek toplulukları yerleşik düzene geçmeye yöneltmiştir (Phipps, 1996). Konya Ovası'nda yer alan Çatalhöyük, neolitik döneme ait olup, insanların yerleşik düzene geçmesinin örneğini oluşturur. Höyükte yer alan evlere giriş çatıdan sağlanmış ve yapılar kerpiçten yapılmıştır (Şekil, 2.3) (Anonim, 2013a).

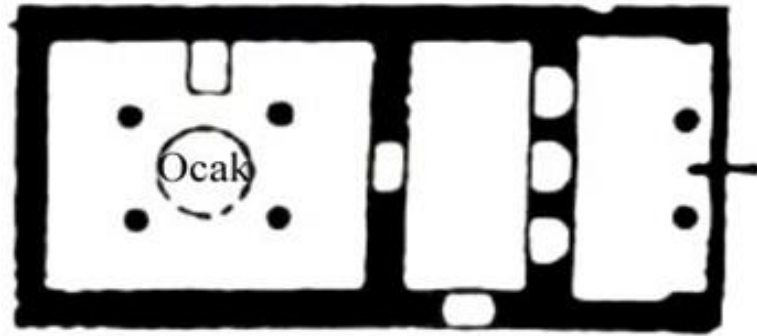
Şekil 2.3. Çatalhöyük evi iç mekanı (Anonim, 2014)

Endüstrileşme döneminden önce ise mutfak ve yaşama alanı tek mekanda planlanmıştır. Isı kaynaklarının gelişimiyle mutfakın tarihi süreci birbiriyle bağlantılı olarak ilerlemiştir. Göçebe toplumlarda tek mekanda çok amaçlı orta alanı (1), oturma için biçimlendirilen çevresel alan (2), kapalı kullanma alanı (3) ve ortada yer alan ocak (4) olarak oluşturulmuştur (Şekil 2.4) (Giedion, 1984; Küçükerman, 1985).

Şekil 2.4. Orta Asya çadırının iç düzeni ve genel görünümü (Küçükerman, 1985)

Şekil 2.5 de yer alan ilk ev tipi olan Megaronlara genelde giriş tek yerden olup, tek salondan oluşan mekandır. Bu yapılarda genelde daireselden oluşan ocaklar bulunmakta ve üstü çatıyla kapatılmaktadır (Ergüden, 2003).

Şekil 2.5. İlk ev tipi Megaron (Anonim, 2012)

Tarihsel süreçte meydana gelen teknolojik ve toplumsal gelişmelerle hem mutfak tasarım ürünleri şekillenmiş hem de mutfak donatıları önemli değişiklikler geçirmiştir. Bu durum da mutfak mekanının sosyo-kültürel bir anlam kazanmasını sağlamaktadır (Dönmez, 2011). Tarihi süreç içerisinde, kentsel yaşama hava gazı ve suyunda girmesiyle beraber mekânsal kurgu değişmiş ve bunun sonucunda yemek yeme alanıyla yaşama alanı birbirinden ayrılmaya başlamıştır. Hava gazının yanlış kullanılmasının yarattığı ölüm ve yangın tehlikeleri sebebiyle yaşama alanı olan oturma alanları başka alanlara taşınarak, mutfak mekanından ayrılmaya başlamıştır (Şekil 2.6 ve 2.7) (Ağat, 1983).

Şekil 2.6. Eski köy evi mutfak mekanı (Anonim, 2018b)

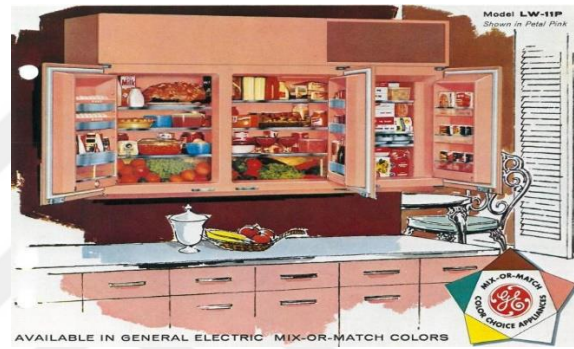
Şekil 2.7. Samsun kent müzesi eski köy evi mutfağı (Anonim, 2013b)

Endüstrileşme sonrası mutfakta gerçekleşen değişim süreciyle verimlilik ve tasarruf kavramları gündeme gelmeye başlamıştır. Bu süreçle birlikte gerçekleşen değişimler,

günlük yaşamın akışını etkilemiş, gelen yenilikler akıştaki alışkanlıklarda değişikliklere neden olmuş ve verimlilik kavramının önemini artırmıştır (Şekil 2.8) (Cieraad, 2002). Amerika merkezli olarak başlayan verimlilik kavramı giderek büyük önem kazanmıştır. Azaltılan işgücüyle kar kazanılmasını ve artırılan endüstriyel verimliliğin temelini Frederick Taylor (1856-1915) ve Henry Ford (1863-1947) oluşturmuştur. Fordizm ya da Taylorizm olarak bilinen verimlilik kavram ilişkisi “*vakit nakittir*” olarak belirtilmiştir (Cieraad, 2002). Seri üretimle gelen standartlaşma endüstriyel üretimi etkilemiştir (Eroğlu, 2000).

a) 1906 yılına ait mutfak mekanı

b) 1950 yılına ait modüler mutfak teması

Şekil 2.8. Mutfak mekanının yıllara göre değişimi (Korkmaz, 2011)

Eylemlerin kullanıcıyı zorlamadan kısa sürede gerçekleştirme sürecinin ilk örneği ise Frankfurt mutfağıdır (Şekil 2.9). Frankfurt mutfağının önemi, tasarım ve teknolojik ürünlerin kullanımının yanında her şeyin detaylı bir şekilde düşünülmesinden gelmektedir (Özsavaş Uluçay, 2018). Mutfak tasarlanırken, gerçekleştirilen eylemler araştırılmış, elde edilen sonuçlarla iş akışı belirlenmiştir. Fabrika gibi tasarlanan mutfakta gerçekleştirilen eylem sıralaması ev hanımlarıyla görüşülerek zaman ve hareket planlaması da yapılarak düzenlenmiştir (Kinchin, 2011). Böcek ve sinek mavi renkten kaçtığı için mutfakta yer alan dolaplarda mavi renk tercih edilmiş, metal, cam ve fayans malzemeleri kullanılarak modüler bütünlük sağlanmış “*bir makine olarak mutfak*” düşüncesi ortaya çıkmıştır (Eroğlu, 2000).

a) Frankfurt Mutfak mekanı

b) Dolap detayı

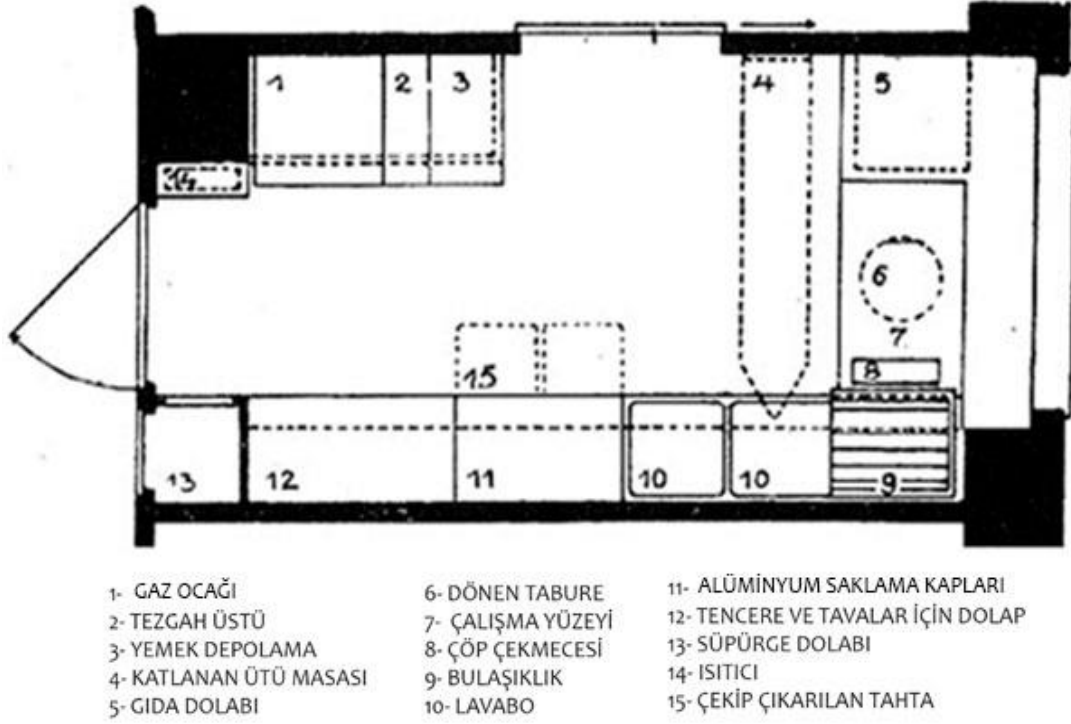
c) Bulaşıklık

d) Dolapların görünümü

Şekil 2.9. Lihotzky'nin Frankfurt Mutfağı (Anonim, 2018c)

Şekil 2.10'da verilen Frankfurt mutfak yerleşim planı incelendiğinde, mutfak mekanında gaz ocağı (1), tezgah (2), pişirme alanı (3), açılır kapanır ütü masası (4), gıda dolabı (5), dönen tabure (6), kesim alanı (7), çöp çekmecesi (8), bulaşıklık (9), lavabo (10), alüminyum saklama kapları (11), tencere ve tavalar için dolap (12), süpürge dolabı (13), ısıtıcı (14) ve çekip çıkarılan tahta (15) yer almaktadır. Mekandaki donatılar, kullanım kolaylığı sağlamak için birbirlerine yakın tasarlanmıştır (Özsavaş Uluçay, 2018).

Şekil 2.10. Frankfurt Mutfak yerleşim planı (Korkmaz, 2011)

1950 yılından sonra mutfaktaki mekânsal değişimi etkileyen teknolojik yeniliklerin çıkmasıyla çalışma ortamı değişmeye başlamış, 1970’li yıllarda televizyon, buzdolabı gibi elektronik eşyalar insan hayatına girmiştir. 1980’li yıllarda mutfaklar şekillendirilirken, elektronik araçlar ile yemek masasının yer aldığı alanlar oluşturulmuştur (Güney, 2010). 1980’li yıllarda, reklamlar üzerinden ev aletlerinin faydaları anlatılarak insanların dikkati çekilmek istenilmiştir (Korkmaz, 2011). Özellikle hayatı kolaylaştırma ve daha fazla zaman kazanmak için yapılan bu çalışmalar günümüzde hala devam etmektedir.

Teknolojinin ilerlemesiyle, mutfak donatılarını ve donatı tasarımlarını etkileyen yenilikler oluşmuştur (Tablo 2.2). Oluşan bu yenilikler, kullanıcıları olumlu yönde etkileyerek, insanların mutfaklarını daha verimli kullanımı sağlamıştır (Tehrani, 2012).

Tablo 2.2. Mutfak tasarımında teknolojinin yeri (Tehrani, 2012)

TARİH	YENİLİK	SONUÇ
1834	Pişirme Ocağı	Ağır demir tencere kaldırma ve taşıma görevlerinin azaltılması
19. yy sonları	Kiler	Artan mutfak organizasyonu sebebiyle depolama alanlarının oluşturulması
1920	Alman Mutfağı	Mutfak oluşturulurken mobilya kombinasyonuna ve işlevine dikkat edilerek planlanması.
1920-1930	Buzdolabı	Gıdaların daha uzun süre hijyenik durmasının sağlanması ve önceden hazırlanmış gıda paketlerinin oluşturulması
1940	Mutfak Çalışma Üçgeni	Daha iyi dolaşım, depolama, temizlik ve pişirme işlevleri için daha kolay erişim
1950	Sanayileşme	Kapalı depolama alanları Zaman kazandıran aletler
1970	TV'nin keşfi	Mutfağın odak noktası olmayı kaybetmesi
2000'li yıllar	Dijital Teknoloji ve Akıllı Mutfak	Özelleştirme Esneklik Artan mutfak aletleri

Gelişen teknoloji insanların yaşam tarzını, dolaplarını, ev aletlerini, aksesuarlarını etkilemiş ve insanın çalışma şartlarını kolaylaştıracak yenilikleri beraberinde getirmiştir (Şekil 2.11). Teknolojinin gelişimi, mutfağın sadece işlevsel yönden gelişmesini sağlamamış, aynı zamanda görsel farklılıkların olabileceğini ve ürün çeşitliliğinin artmasını sağlamıştır (Nagyszalanczy, 2005).

a) 1948 yılına ait mutfak

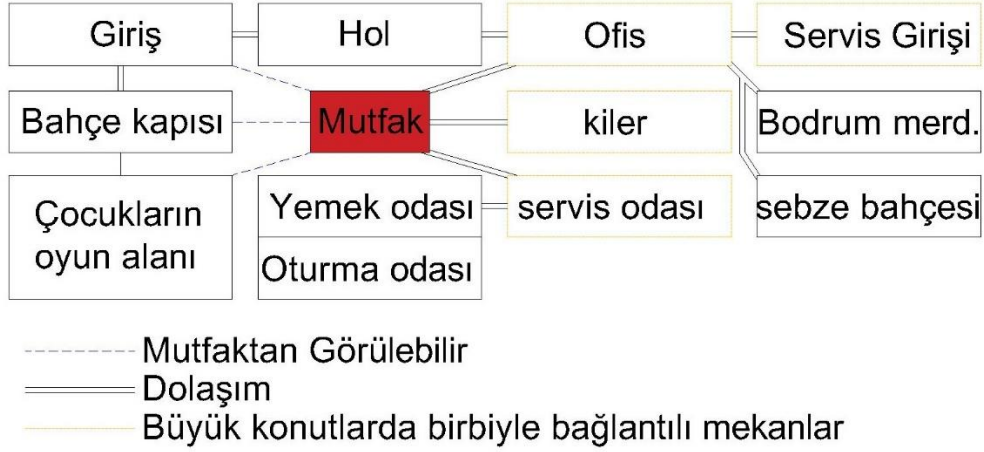
b) 2005 yılına ait mutfak

Şekil 2.11. Mutfak tanıtım görseli (Korkmaz, 2011)

2.7. Konut Mutfak İlişkisi

Eylem sistemi olarak adlandırılan performans yaklaşımı, kullanıcının mekan içerisinde göstermiş olduğu farklı seviyelerdeki davranış ilişkisini inceleyip en işlevsel çözüm yolunu bulmaya çalışan bir yöntem şeklidir (Yazıcıoğlu ve Kanoğlu, 2016). Konut içerisinde de mutfak diğer hacimlere göre en fazla eylem içeren mekanı temsil etmektedir. Mutfağın, konut içerisindeki yerini belirlerken gıdaların konut içerisinde dolaştırılmadan depolama alanına erişimi sağlanacak şekilde yeri belirlenmelidir (Şekil 2.12). Bu yüzden mutfağın ana girişe ya da yemek salonuna yakın olacak şekilde konumlandırılması gerekmektedir (Sak, 2014). Konutun iç bünyesini oluşturan donatılar tasarlanırken; mekanları birbirinden ayıran, giriş çıkışı sağlayan, koku, nem, ısı gibi fiziksel faktörleri kontrol altında tutmak için kapı ve pencerelerde doğru konumlandırılmalıdır. Mutfak giriş kapısı, diğer mekanlar arasındaki bağlantıyı sağlamaktadır. Çalışma düzenine göre farklı şekillenebilen kapılar; dönerek açılan kapı, sürme ya da akordiyon gibi çeşitleri bulunmaktadır. Ayrıca, mekanda bulunan balkon ve pencere gün ışığından faydalanmayı sağlarken mekanın havalanması için önemli rol oynamaktadır (Yıldırım ve Küreli, 2000). Planlamayı etkileyen önemli unsurlardan biri de ince yapı elemanlarıdır. İnce yapı malzemeleri; kapı, pencere, duvar kaplaması, zemin kaplaması ve tesisattan (elektrik, havalandırma, ısıtma, su ve gaz tesisatı) oluşan bir bütündür (Yıldırım ve Küreli, 2000). Ayrıca, kullanıcı gereksinimleri insanların kişisel özelliklerine göre de şekillenmektedir. Kullanıcının ekonomik durumu, kültürel özellikleri ve fiziksel özelliklerine bağlı farklılıklar oluşmaktadır (Özbilen, 2014).

Mutfak mekanı kaynaklara göre farklı yorumlansa da anlam bütünü açısından birbirine yakın değerlendirilmektedir (Gelegen, 2009). Ağat'a (1983) göre mutfak mekanı yemek yeme alanı içermezse eğer yaklaşık 8–10m² arasında değişmektedir. Eğer mutfak yemek yeme alanı içeriyorsa yaklaşık olarak 12-15m² arasında değişmekte olduğu belirtilmiştir. Neufert (1998) ise mutfak mekanı için yaklaşık 1.8 m² alanın uygun olduğunu belirtmiştir. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 18916 mükerrer sayılı Resmi Gazete de yayımlanan 3030 sayılı kanun kapsamı dışında kalan imar yönetmeliğinde yer alan ölçülere göre mutfak mekanı yaklaşık 2 m² arasında oluşturulması gerektiği belirtilmiştir (Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 1985).

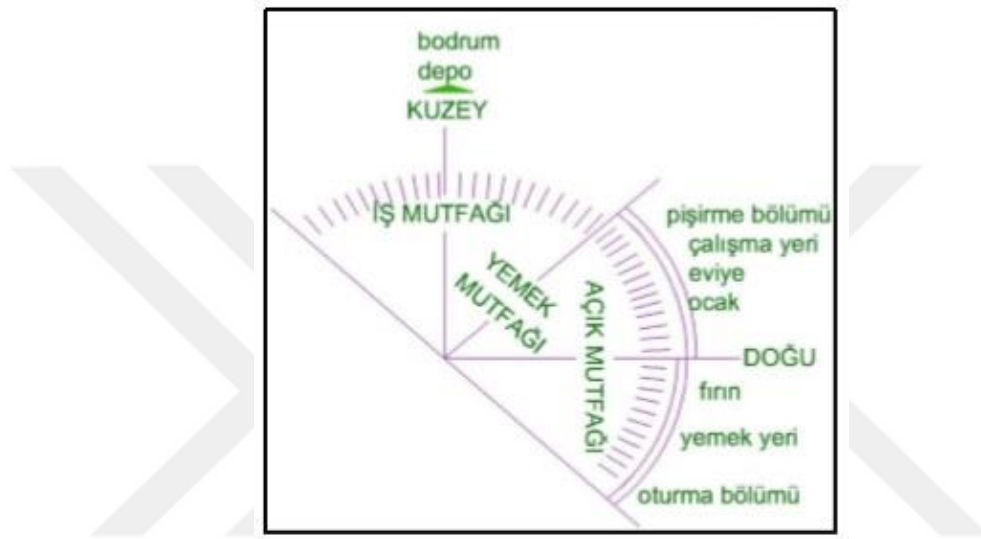
Şekil 2.12. Mutfakın diğer mekanlarla olan ilişkisi (Neufert, 1998)

Gelegen (2009), mutfak mekanının kuzey ile doğu yönünde tercih edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bazı mutfaklar ise güney cephesinde planlandırılmıştır. Bunun sebebi olarak ise ailelerin bahçe vb. alanları rahatça görmek isteyebileceğinin düşünülmesidir. Mutfaklar, yemek hazırlama, pişirme ve yeme eylemlerinin yanı sıra, günümüzde konuttaki diğer mekanlarla da daha bütüncül haldedir (Sayel, 1993).

Mutfak ihtiyaç planlamasını oluştururken sık gerçekleşen ana eylemler göz önüne alınarak çözümlenmenin yapılması gerekmektedir. Gelegen'e (2009) göre tasarıma geçmeden önce mutfak ihtiyaç planlaması hazırlanırken; konutta yaşayan ailenin sayısına, depolama alanının yeterliliğine ve konut sahiplerinin maddi durumuna göre şekillenmesi gerektiği belirtilmektedir. Tüm bunlara göre ihtiyaç planlaması; mutfakta gerçekleşen eylemlerin incelenmesi, mutfakın konut içinde yerinin belirlenmesi, yerleşim yerlerinin çalışma merkezine göre çözümlenmesi, sabit ve hareketli donatıların planlanması yapılarak hazırlanmalıdır (Erel, 1978). Mutfakta gerçekleşen ana eylemleri incelersek eğer birincisi; yiyeceklerin depolanması, yıkanması, hazırlanması ve pişirilmesidir. İkinci gerçekleşen ana eylem; servis, yemek yeme, bulaşıkların yıkanması ve artıkların atılmasıdır (Erel, 1978). Ana eylemlerin yanı sıra mutfakta gerçekleşen diğer eylemlerden bazıları; radyo dinlenmesi ya da televizyon izlenmesi, ders çalışma, oyun oynama, çamaşır yıkama, ütü yapma, sohbet etmedir (Baytin, 1980).

Mutfakın konumlandırılmasında etkili olan diğer etmen ise güneşin yönüdür. Gıda malzemesi depolandığı için güneş alan yönlere yapılan mutfak planlamaları doğru olmamaktadır. Mutfakın plan üzerindeki en doğru çözümlendiği yön, kuzey doğu yönü oluşturmaktadır (Gelegen, 2009). Bu yüzden, projelendirme yapılırken mutfakın konut

içerisindeki konumuna dikkat edilmelidir. Mutfakın, fazla güneş ışığı alan yerlerde bulunması sakıncalı olacağı gibi güneş ışığına da ihtiyacı vardır (Sak, 2014). Güneş ışığından verimli bir şekilde yararlanmak için iş mutfağında kuzey yönü, yemek mutfağında kuzey doğu yönü, açık mutfaklarda ise doğu yönü tercih edilmelidir. Batı ve güneydoğu yönlerinden sıcaklıktan dolayı kaçınılması gerektiği önerilirken, orta kuşak ülkelerinde mutfak, kuzey ya da kuzeydoğu yönünde yer alması önerilmektedir (Şekil 2.13) (Phipps, 1996).

Şekil 2.13. Orta kuşak ülkelerde mutfakın yöne göre durumu (Phipps, 1996)

Ağat (1991) kullanıcıların gerçekleştirdiği eylemleri önemsenererek dolaşım alanları ona göre düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bazı kullanıcılar mutfak sadece yemek hazırlama alanı olarak kullanabilirken; diğer kullanıcılar yemek yeme eylemini de mutfak mekanında sağlamaktadır (Sak, 2014). Erten (2000) çalışmasında mutfak mekanı ile ilgili çoğunlukla şikayetlerin mutfakta yemek yenilememesinden kaynaklı olduğunu tespit etmiştir. Çalışan ailelerin yaşantıları farklı olduğundan tercih edecekleri mutfaklarda bu yönde değişim göstermektedir (Yıldırım, 1999). Ailelerin yaşam tarzına göre şekillenen mutfaklar; açık çalışma mutfakları, kapalı çalışma mutfakları ve yemek yeme mutfakları olmak üzere sınıflandırılmıştır (Sak, 2014).

2.7.1. Açık Çalışma Mutfakları

Oturma alanı ile yemek yeme alanının bir arada olduğu mutfaklara denmektedir. Mutfakta gerçekleşen eylemler ise ikinci sırada yer almıştır. Açık mutfaklar ailelerin

sosyo-kültürel değerlerine göre değişmektedir. Evde az zaman geçiren ailelerin açık mutfak kullanmayı tercih etme eğilimleri daha fazladır (Sak, 2014). Avrupa sosyal konutlarında yaygın olarak kullanılan açık mutfaklar, 1930 yıllarında ortaya çıkmıştır. Frankfurt'ta ki sosyal konutlara ilk olarak uygulanmış, fakat daha sonra kapalı mutfak tercih edilmiştir (Alyanak, 1997). Gür (2000) açık mutfakları *“daha çok zamanı yoğun kullanan bireyler tarafından ya da çalışan bayanlar tarafından tercih edilmektedir”* şeklinde açıklamıştır.

2.7.2. Kapalı Çalışma Mutfağı

Yaşam alanı içermeyen mutfaklar, kapalı çalışma mutfağı olarak tanımlanmaktadır. En az 4 m²'lik alan için bile tasarım oluşturulabilir (Bozbaş, 1990). Kapalı çalışma mutfaklarında sadece yemek hazırlama eylemi gerçekleşmektedir. Yemek yeme eylemi başka bir alanda gerçekleşmektedir. Kullanıcıya kolaylık sağlaması için küçük alanlardan oluşur (Arcan ve Evcı, 1999).

2.7.3. Yemek Yeme Mutfağı

Kapalı çalışma mutfağına, yemek yeme alanının eklendiği mutfaklardır. Yemek yeme eylemini içerdiği için enerji kaybı bu mutfak türünde daha azdır. Kullanıcı profiline göre yaşam alanı olarak da kullanılır (Sak, 2014).

2.8. Mutfak Stilleri

Sanatçının, sanat dönemini ya da sanat çeşidini kendine özgü tasarım tarzıyla, belirli bir mekan ve zamanda benzer gereksinme anlatımlarını ortak paydada toplamasıyla stil kavramı oluşmaktadır (Hasol, 2002). Geleneksel stil, country stil ve modern stil mutfaklar günümüzde tercih edilen mutfak mekanları arasında yer almaktadır (Küçük, 2009).

2.8.1. Geleneksel Stil

Geleneksel stil mutfaklar 20. yüzyılın başlarında Avrupalı ve Amerikan evlerinin tasarımsal özelliklerini içermektedir. Mimari detaylarında ayrıntılı ahşap işçiliği isteyen bir stildir (Küçük, 2009).

2.8.2. Country Stil

Çiftlik evlerinde görülmeye başlayan bir stildir. Mutfak kapaklarının yüzeylerinde kare ve dikdörtgen şekilleri bulunmaktadır. Ayrıca kapak yüzeylerinde dekoratif amaçlı tel örgü modelleri de yer almaktadır (Küçük, 2009).

2.8.3. Modern Stil

Modern stil mutfak mobilyalarında gereksiz detaylar yer almamaktadır. Mobilyada düz silindirik ayaklar kullanılmaktadır. Ahşap, metal, kumaş ve deri malzemeleri tercih edilmektedir (Tavşan, 2002).

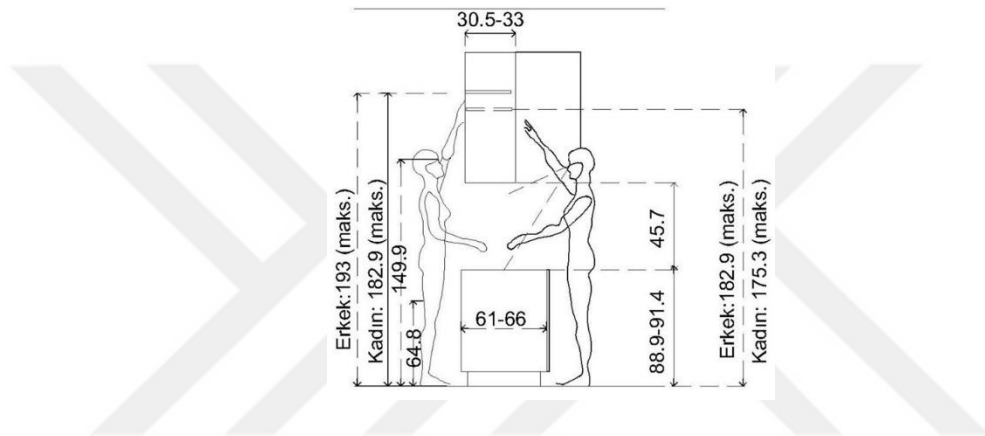
2.9. Mutfaktaki Yer Alan Donatı Elemanları ve Modüler Sistem

Günümüz yaşam koşulları hızlı ve pratik olmayı gerektirmektedir. Konut mutfaklarında geçirilen süreyi en aza indirmek ve enerji kaybını önlemek için mutfak donatı elemanlarının kullanıcı profiline uygun olarak tasarlanması önem arz etmektedir (Sak, 2014). Tasarlanan, modüllerin kullanıcı memnuniyeti sağlaması için ergonomisinin doğru olması gerekmektedir. Böylelikle kullanıcı fizyolojik ve psikolojik açıdan rahatsızlık duymayacaktır. Standartlaşma, Uluslararası Standardizasyon Örgütü'ne (ISO) göre bileşenlerin arasındaki ilişkiyi denetleyip bir takım kurallara göre tekrar düzenlenmesi olarak tanımlanmaktadır (ISO, 2014). Ayrıca, donatıların planlı sıralanması kullanıcı için verimliliğin arttırmasını sağlayacaktır. Donatı elemanları, kullanıcının depolama ihtiyacını karşılaması için gerekli işlev ve hacme sahip olmalıdır (Küçük, 2009). Doğru tasarlanmış dolaplarla mutfak işleri daha kolaylaşmaktadır. Mutfak mobilya tasarımında derinlik ve depolamanın yanı sıra dolap yüksekliğinin erişilebilirliği de önemlidir. Üst donatı modüllerine erişilebilirlik ise yaşa göre farklılıklar göstermektedir (Hrovatin vd., 2015). Yeşilkavak (2007) mutfakta yer alan donatı elemanlarını; üst dolaplar, yer dolaplar, boy dolapları, köşe dolapları, kenar bitiş dolapları, özel amaçlı dolaplar, tezgahlar, kapaklar, taçlar ve ışık bantları, yemek masası ve sandalyesi, ocak ve fırınlar, soğutucular, aspiratörler, bulaşık makineleri, evye ve bataryalar, aksesuarları olarak tanımlamıştır. Baytın (1980) mutfak içi donatım elemanlarını; tezgah, dolap, eviye, pişirici ve soğutucu olarak 5 başlık altında toplamıştır. Mutfakta yer alan modüler sistemler ise üst modüller, alt modüller ve boy modüller olmak üzere 3 başlık altında incelenmektedir. Donatıların bir araya geldiğinde birbirlerini tamamlayan en küçük parçasına da modüler sistem denmektedir (Sak, 2014). Uyar (2014) modül kavramını "*bir üretim veya planlamada*

katsayı olarak tekrarlanan birime modül denmektedir“ şeklinde açıklamıştır. Teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan modüler sistemler, mutfak tasarımını etkilemiştir (Sak, 2014).

2.9.1. Mutfak Üst Donatı Modülleri

Üst donatı modülleri yaklaşık yerden 125-150 cm yüksekte yer almaktadır. Derinlikleri 30-35 cm arasında değişmekte ve genişlikleri mutfağın özelliğine göre farklılık gösteren duvara sabitlenmiş dolaplara üst donatı modülü denmektedir (Yıldırım, 1999). Üst donatı modüllerine, erişim yükseklikleri bayan ve erkeğe göre farklılıklar göstermektedir (Şekil 2.14).

Şekil 2.14. Dolaplara erişim yüksekliği (Chiara vd., 1995; Neufert, 2004)

Sönmez (2016) mutfak üst dolaplarını, “*tezgah üstü dolaplar, dolap duvarları, üst dolaplar*“ olarak tanımlamıştır. Neufert (2004) mutfak üst dolaplarını “*duvar dolapları*“ olarak tarif etmiş, Türk Standartları Enstitüsü (TSE) ise “*üst dolap*“ olarak açıklamıştır (Türk Standardı, 1988). Türk Standartları Enstitüsü, mobilyaların yüksekliklerinin genişliklerinin ve uzunluklarının nasıl olması gerektiğini açıklamaktadır. TS EN 14749 nolu belgede mutfak yerleşimi ve dolaplar için yapılmış çalışmalar, TS 5433 nolu belgede, mutfak mobilyası terimleri ve standartlarının yer aldığı çalışmalar bulunmaktadır (Sönmez, 2016). Ayrıca, TS 5433 nolu belgeye göre, mutfak üst donatı modülleri; “*üst dolap, çalışma tezgahının üst kısmında bulunan duvara tespit edilmiş, genellikle tabak, bardak vb. mutfak eşyalarının konulduğu mobilyalardır*“ şeklinde açıklanmıştır (Türk Standardı, 1988). TS EN 1116 standardı; mutfak donatılarını, evye ve dekoratif elemanlarını kapsayan bir bütünü anlatmaktadır (TSE, 2018).

2.9.2. Mutfak Alt Donatı Modülleri

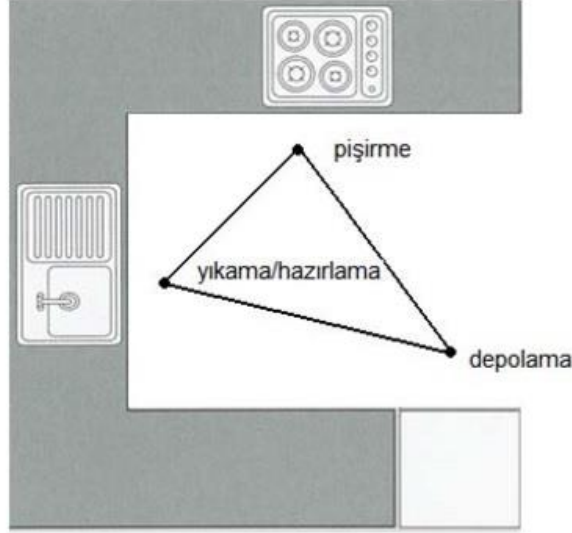
Alt donatı modülü, mutfak ekipmanlarının saklandığı bazalı ya da ayaklı olarak tasarlanan modüllerdir. Zemin ile tezgah arasında yaklaşık 85-90 cm yükseklikte, 50-65 cm derinliğine sahiptir. Bu yer dolaplarının yükseklikleri belirlenirken kullanıcı boyutlarının yanında; bulaşık makinesi, fırın, ocak gibi donatı elemanlarının yüksekliklerine de dikkat edilmesi gerekmektedir (Yıldırım, 1999).

2.9.3. Mutfak Boy Donatı Modülleri

Üst ve yer dolaplarını birleştiren, yükseklikleri genellikle üst dolabın tepe noktasının bittiği hizasında olan donatı modülleridir. Yaklaşık 195- 245 cm yüksekliğinde, 50-60 cm derinliğinde tasarlanan dolaplar genellikle kuru bakliyat, şişe ve cam kavanoz gibi yiyeceklerin depolanması için kullanılan kapaklı, çekmeceli ya da açık raflı tasarlanan yüksek dolaplardır (Yıldırım,1999).

2.10. Mutfak Tasarım Kriteri

Konuttaki diğer hacimlere göre en fazla eylem içeren alan mutfak mekanıdır. Bu yüzden fonksiyon şeması oluşturulurken mutfakta gerçekleşen eylem sıralamasına dikkat edilmesi gerekmektedir. İhtiyaçların yanlış belirlenmesi ya da yanlış sıralanışı zaman kaybına yol açtığı gibi yanlış yapılan bir tasarım durumunda birçok probleme sebebiyet verebilmektedir. Yüksekliklerin yanlış uygulanması, yanlış malzeme ve renk seçimi kullanıcının psikolojik ve fiziksel yönden sağlık sorunlarının oluşmasına ya da performans düşüklüğüne neden olabilmektedir. Bu yüzden, mutfak planlanırken önce teknik olarak çözüme kavuşturulmalı ve eylem sıralamasının planlı yapılması gerekmektedir (Sak, 2014). Mutfakta çalışma sıralaması; sağ elini kullananlar için eylem sırası sağdan sola, sol elini kullananlar içinse tam tersi şeklinde düzenlenirse kullanıcının hareket kolaylığı olmaktadır. Belirlenen eylemlerin çalışma üçgeni içinde akması beklenmektedir (Baytın, 1980; Şekil 2.15). Mutfakta gerçekleştirilen eylemler aşağıdaki alt başlıklar altında verilmiştir (Sak, 2014).

Şekil 2.15. Mutfak çalışma üçgeni (Yazıcıoğlu, 2010)

2.10.1. Yemek Hazırlama Alanı

Yemek hazırlama eylemi, tezgah üzerinde ya da masada gerçekleşmektedir. Yemek hazırlama tezgahının pişirme ve yıkama alanının ortasında olup kullanılacak malzemelere yakın olması gerekmektedir. Çünkü, soğutucudan veya kiler dolabından çıkarılan malzemeler, ilk önce evyede yıkanır daha sonra tezgahta hazırlanarak pişirme alanına aktarmaktadır (Kayahan, 2011).

2.10.2. Yemek Pişirme Alanı

Yemek hazırlama işleminden sonraki işlem pişirme işlemidir. Pişirme işlemi için gerekli olan ekipmanların pişirme alanına yakın olması kullanıcıya kolaylık sağlayacaktır (Sak, 2014). Yemek pişirme eylemi, fırın ya da ocaklarda gerçekleşmektedir. Pişirmede kullanılan altı fırın ocaklar, eğilerek kullanılması nedeniyle günümüzde ocak ve fırın olmak üzere ayrılmıştır. Ocaklar tezgah üzerine yerleştirilirken, fırınlar göz hizasına alınarak boy dolaplarının içine yerleştirilmiştir (Kayahan, 2011).

2.10.3. Yemek Servis Alanı

Mutfak mekanında yer alan tezgah, eğer uzunsa servis alanı olarak kullanılabilir. Servis için gerekli olan tabak gibi gereçlerin tezgahın üstündeki dolaplarda yer alması gerekmektedir (Yıldırım, 1999).

2.10.4. Yemek Yeme Alanı

Yemek yeme alanı kullanıcıların istekleri doğrultusunda mutfakta, salonda ya da yemek odasında gerçekleşmektedir. Kullanıcı sayısına göre masa ve sandalyeler belirlenmeli ve mekanda uygun alana yerleştirilmelidir (Sak, 2014).

2.10.5. Yıkama Alanı

Evye ve bulaşık makinesinin bulunduğu alandır. Durulaması yapılan bulaşıkların makineye aktarımı kolay olması için bulaşık makinesinin evyeye yakın bir konuma yerleştirilmelidir. Yıkama alanı, pişirme alanı ve hazırlama tezgah alanının birbirine yakın olmalıdır (Kayahan, 2011).

2.10.6. Depolama Alanı

Mutfaklarda; yiyeceklerin, kapların servis takımlarının temizlik maddeleri gibi ürünlerin saklandığı alana depolanma alanı denmektedir. Bazı uygulamalarda ise depolama alanı mutfak dışında mekanlarda yer almaktadır (Sak, 2014).

2.11. Mutfak Tasarımında Ergonomi ve Çalışma Üçgeni

İnsan ile çalışma ortamının arasındaki ilişkiden oluşan; sağlıklı iş ortamı, iş güvenliği ve iş verimliliğinin nasıl olması gerektiği, yirminci yüzyılın ilk yarısında araştırılmaya başlanılmış ve ergonominin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Altıparmak, 2006). Ergonomi, bireyin psiko-fizyolojik ve sosyo-kültürel alanlarını göz önünde bulunduran üretimsel verimliliğe de dikkat eden bir bilimdir (Toka, 1978). Yeşilkavak (2007) ergonomiyi “*insan, makine ve çevre arasındaki ilişkileri inceleyen ve ortaya çıkan sorunları anatomi, fizyoloji ve psikoloji bilim dallarının gelişmiş bilgi stokunu uygulayan ara bilim dalı*” olarak tanımlamaktadır. Yunancada “ergo” kelimesi iş ve “nomi” kelimesi bilim anlamına gelmektedir (Yıldırım ve Hacıbaloğlu, 2000). Mutfakta çalışırken, kullanıcının iş kolaylığının sağlanması sadece eylem sıralamasının doğru çözümlenmesiyle bitmemektedir. Sabit ve hareketli donatı elemanlarının insan vücut ölçüleriyle uyumlu olmasının sağlanması ergonomik özelliklerinin düşünülmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, el, boyun, bilek ya da omuzlarda rahatsızlıklar oluşturabilir (Mondal, 2012). Bu yüzden, donatı elemanlarının standartlarını bulup ihtiyaçlara göre yerleşim yapılmalı ve donatılarında ergonomik özellikleri sağlıyor olması gerekmektedir. Bazı mobilyaları asansörlü ya da ayarlanabilir modüler sistemler yaparak, önemli işlemler yapmadan özel kullanıcıların ölçülerine uygun hale getirilerek kullanıcı ergonomisi sağlanabilmektedir

(Oruç, 2014). Tasarımlar yapılırken; tezgah yükseklikleri ve genişlikleri, erişim mesafeleri, dolapların ölçülerine dikkat edilmelidir. Ölçüler çok uzun boylu ya da çok kısa boylu kullanıcılar için farklılıklar gösterebilir. Kullanıcılara göre sınıflandırma yapmak yerine ortalama insan ölçülerini belirleyip standart ölçüleri bularak mekanın çözüme ulaştırılmalıdır (Albayrak, 2012). İnsan ölçeğinden yola çıkılarak bulunan standartlar ölçüler, iç mekan biçimlenişinde uygulanmalıdır (Bozdayı, 1992).

Ev kadınının, günlük işleri sırasında mutfakta çalışma yerleri arasında kaç kere gidip geldiği bilimsel olarak araştırılıp, yoğunluk düzeyine göre sıralandığında; ilk olarak ocakla tezgah arasında, ikinci olarak buzdolabı ile tezgah arasında, üçüncü olarak da ocakla buzdolabı arasında olduğu görülmüştür (Arcan ve Evcı, 1999). Eylemlerin en verimli çözüm yolu çalışma üçgeniyle oluşturulmuştur. Çalışma üçgeni; buzdolabı, pişirme alanı, eviye arasındaki en kısa yürüme mesafesine denilmektedir (Chiara vd., 1995). Mutfak çözümlenirken uygulanan çalışma üçgeni ergonominin önemli ilkelerindedir. Amacı ise, en çok gerçekleşen üç eylem sahasını en verimli hale getirip, çalışma alanı içerisinde oluşan trafiği en aza indirmektir (Henry, 2011). Woodson (1981) *“İdeal çalışma üçgenini “üç kenarının toplamı 12-23 adım yani 360-660 cm olmalıdır””* olarak açıklamıştır.

Kalınkara vd. (2001) tarafından yapılan araştırmaya göre iş akış fonksiyonunda soğutucu / tezgah / eviye / tezgah / pişirici sıralamasının %35 oranında sağ elini kullananlara, %34.6 iki elini kullananlara, %7.9 sol elini kullananlara göre uygunluğu anlaşılmaktadır (Tablo 2.3). Pişirici ve evyenin yerlerinin değiştirilmesi ya da soğutucuyu merkeze yerleştirilerek yapılan planlamalarda hata oranları daha fazla gerçekleşmektedir.

Mutfakta gerçekleşen eylemleri iki kategoride şekillendirecek olursak, birinci kategoride; hazırlama, pişirme, yıkama ve depolama alanı, ikinci kategoride; yemek yeme, servis ve dinlenme alanı yer almaktadır (Albayrak, 2012). Mutfak tasarlanırken dikkat edilmesi gereken hususlar Neufert (1983) yapı tasarımı temel bilgileri kitabında standart ölçüler belirtilmiştir. Buna göre mutfak mekan ideal genişliğin 240 cm, tezgah derinliğinin 60 cm ve yemek yeme alanının 4m² olması gerekmektedir (Tablo 2.4) (Yıldırım, 1999).

Tablo 2.3. Mutfak mekanındaki iş akış sıralaması (Kalınkara vd., 2001)

İş Akışı	Sayı	%
Soğutucu / tezgah / eviye / tezgah / pişirici	108	36.0
Tezgah / pişirici / tezgah / eviye / tezgah / soğutucu	21	7.0
Tezgah / eviye / tezgah / pişirici / tezgah / soğutucu	22	7.3
Pişirici / tezgah / soğutucu / tezgah / eviye / tezgah	23	7.7
Soğutucu / tezgah / pişirici / tezgah / eviye / tezgah	18	6.0
pişirici / tezgah / eviye / tezgah / soğutucu	108	36.0
Toplam	300	100.0

Tablo 2.4. Mutfak donatı ölçüleri (Panero ve Zelnik, 1989; Neufert, 2004; Oruç, 2014)

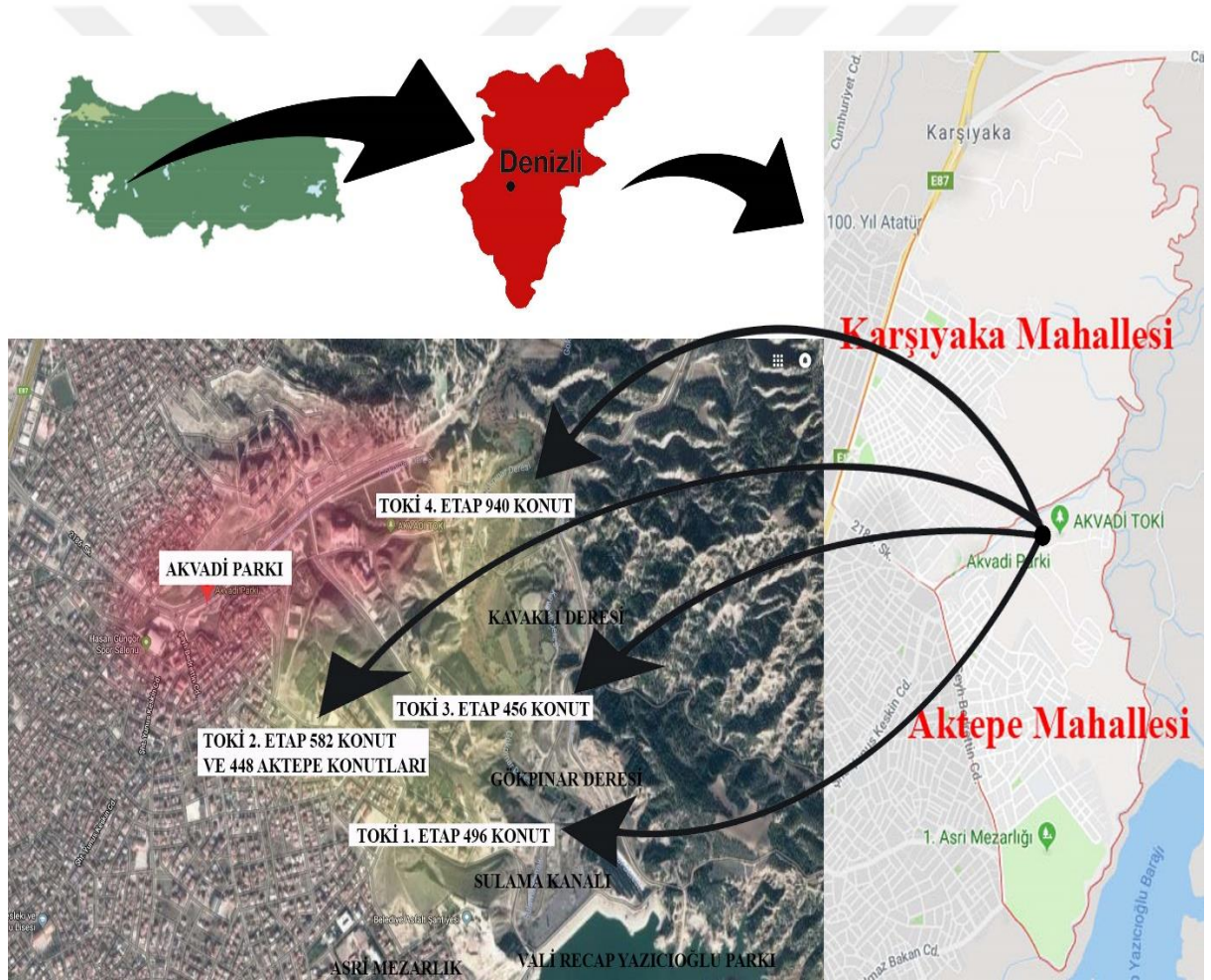
Mutfaktaki Donatılar	Ölçüler (cm)
Tezgâh yüksekliği	85-90
Eviye dolap yüksekliği	85-90
Eviye- üst dolap yüksekliği	50-60
Ocak ile eviye arasındaki minimum mesafe	60
Karşılıklı iki dolap arası minimum mesafe	120
Dolap derinliği	60-65
Eviye ile buzdolabı arasındaki çalışma alanı	60
Tezgâh ile üst dolap arasındaki mesafe	50-60
Bulaşık makinesini kullanan kişinin arkasında bir sirkülasyon alanı minimum mesafe	80-90
Tezgâh derinliği	60-65
Rafın derinliği	30-35
Tezgâh altı dolap derinliği	60-65
Eviye yüzeyi-duvar dolabı mesafesi	60-65
Mutfak kapı kolu yüksekliği	100

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmada, Denizli ili kent merkezi Akvadi bölgesinde yer alan TOKİ binalarının mutfak mekan özellikleri ile TOKİ kullanıcılarının mutfak memnuniyet durumları belirlenmiş ve ulaşılan bulgulara göre alternatif mutfak tasarımları gerçekleştirilmiştir.

3.1. Materyal

Araştırma alanı eski adı Bağırsak Vadisi (Bağırsak Deresi) olan Akvadi bölgesi, dört etaptan oluşmaktadır (Şekil 3.1 ve Tablo 3.1). Akvadi bölgesi TOKİ konutları Denizli kenti merkezinde yer almasından dolayı çalışmada araştırma alanı olarak ele alınmıştır.

Şekil 3.1. Araştırma alanı

Tablo 3.1. Akvadi Bölgesi TOKİ konut bilgisi (TOKİ, 2018).

Etap No	Proje Adı	Proje Tipi	Proje Durumu	Konut Sayısı	Etap Bitiş Yılı	Seviye
1. Etap	Denizli Merkez Akvadi Bölgesi	Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi	Tamamlandı	496	2007 (12 yıllık)	%100
2. Etap	Denizli Merkez Akvadi Bölgesi (582 Konut + 448 Aktepe Konutları)	Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi	Tamamlandı	1030	2009 (10 yıllık)	%100
3. Etap	Denizli Merkez Akvadi Bölgesi	Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi	Tamamlandı	456	2009 (10 yıllık)	%100
4. Etap	Denizli Merkez Akvadi Bölgesi	Konut + Sosyal Donatı	İnşaat Aşamasında	940	2013 (6 yıllık)	%98
Toplam Konut Sayısı =2922						

TOKİ 1. Etap projesi, Aktepe mahallesinde yer alan Akvadi konutlarıdır. Bu konutlar, Gazeteciler sitesinin içinde olup 14 bloktan oluşmaktadır (Şekil 3.2) (Anonim, 2018d).

Şekil 3.2. Akvadi 1. Etap uydu görüntüsü (solda) ve konutları (sağda)

TOKİ 2. Etap konutları, Kurudere-1 ve Kurudere-2 yatağında yer almakta, 45 bloktan oluşmaktadır (Şekil 3.3). (Anonim, 2018d).

Şekil 3.3. Akvadi 2. Etap uydu görüntüsü (solda) ve konutları (sağda)

TOKİ 3. Etap konutları Kurudere-3 yatağının olduğu yerde bulunmakta ve 17 bloktan oluşmaktadır (Anonim, 2018d). TOKİ 3. Etap binaları, TOKİ 1. Etap ve 2. Etap konutlarıyla bir arada yer almaktadır (Şekil 3.4).

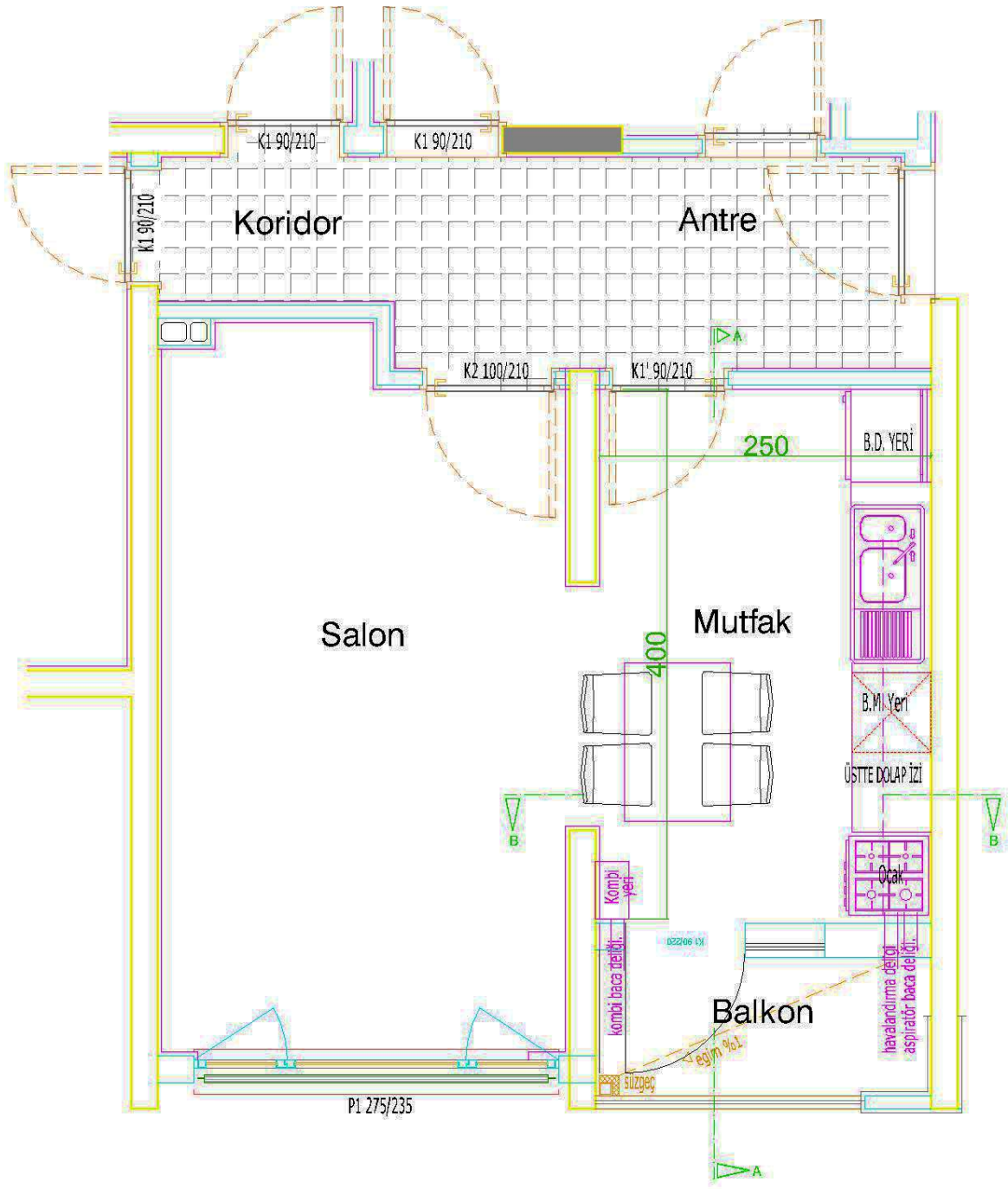
Şekil 3.4. Akvadi 3. Etap uydu görüntüsü (solda) ve konutları (sağda)

Yaklaşık 6 yıllık olan TOKİ 4. Etap konutları Karşıyaka da yer almakta ve 18 bloktan oluşmaktadır (Anonim, 2018d). İlk 3 etaptan daha ayrı bir yerde yapılandırılmıştır (Şekil 3.5).

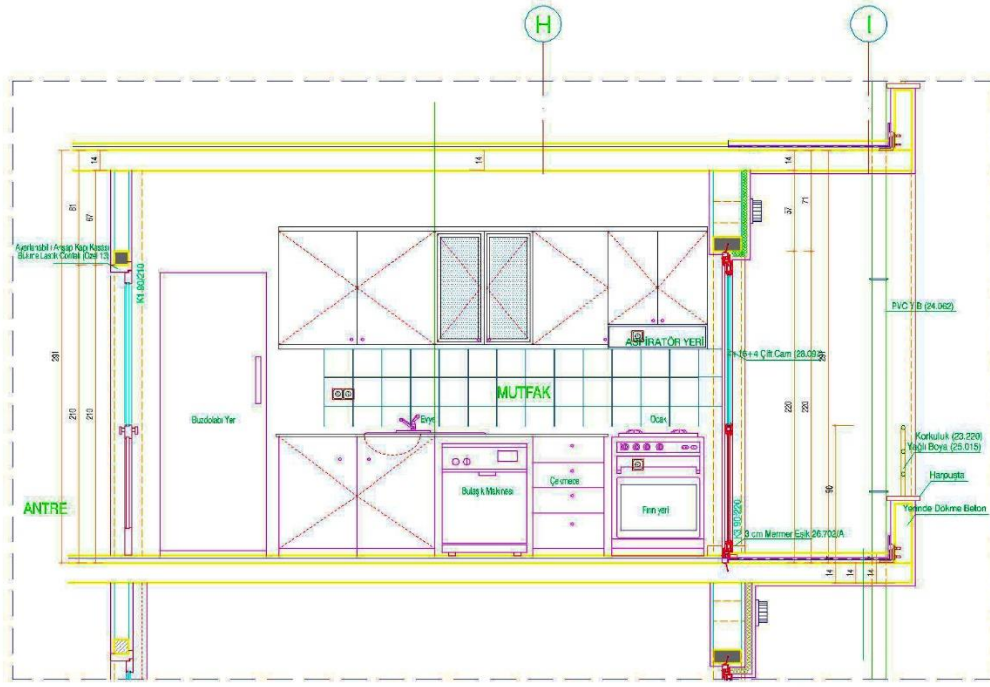

Şekil 3.5. Akvadi 4. Etap uydu görüntüsü (solda) ve konutları (sağda)

Bu araştırmada materyal olarak Akvadi bölgesinin 4 etabındaki TOKİ konutlarının mutfakları çalışılmıştır. TOKİ 1., 2., ve 3. Etap da ki bloklar 7 kattan ve 28 daireden, TOKİ 4. Etap konutları ise 13 kattan ve 52 daireden oluşmaktadır. Araştırma yapılan blokların, yerleşim planları, diğer mekanlarla olan ilişkileri ve iç donatıları aynı özelliktedir. TOKİ konutları, 2+1 ve 3+1 bloklardan oluşmakta ve bir katta 4 daire bulunmaktadır. Açık pastel renge sahip binalar 2+1 olarak, koyu pastel renge sahip binalar ise 3+1 olarak yapılandırılmıştır. TOKİ 2+1 konutların alanı $85m^2$ dir. 2+1 konutların mutfaklarına, salona ve giriş holüne açılan kapı uygulanmıştır (Şekil 3.6-3.8). 3+1 olarak düzenlenen konutların alanı $120m^2$ ve mutfaklarına giriş koridora açılan tek kapıyla sağlanmıştır (Şekil 3.9-3.11). Her iki konut tipinin mutfak mekanları I tipi olarak planlanmıştır.

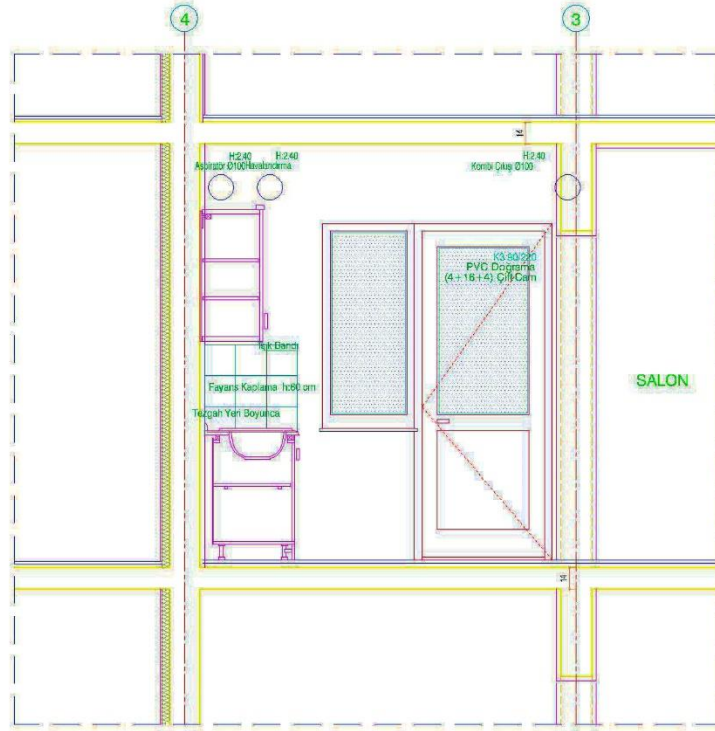

Şekil 3.6. TOKİ 2+1 mutfak yerleşim planı

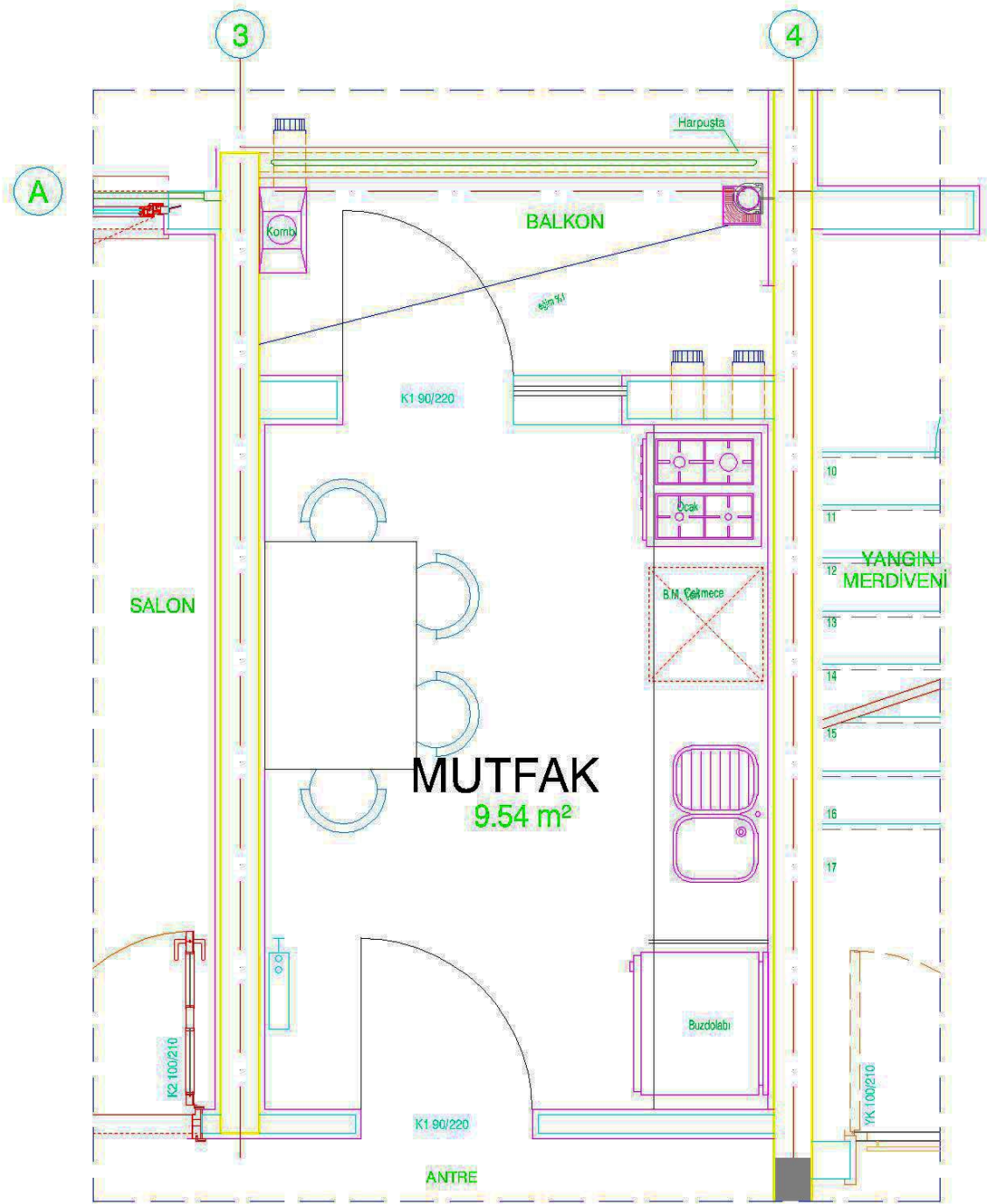
A-A KESİTİ ÖLÇEK:1/20

Şekil 3.7. TOKİ 2+1 mutfak A-A kesiti

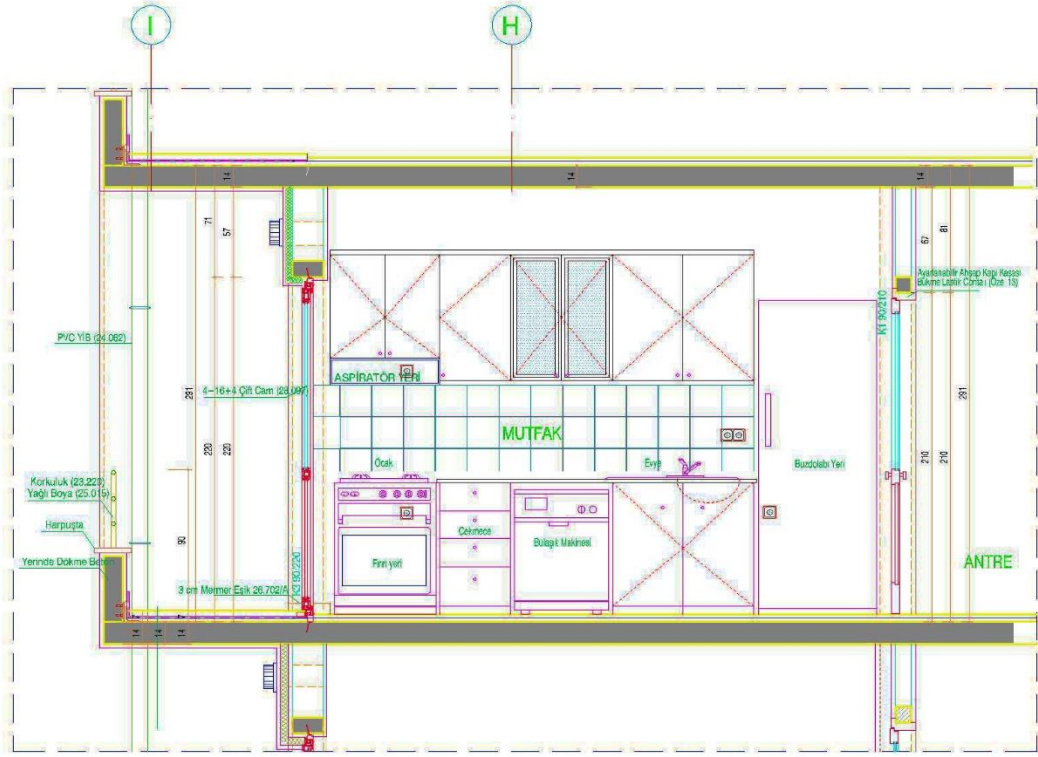

B-B KESİTİ ÖLÇEK:1/20

Şekil 3.8. TOKİ 2+1 mutfak B-B kesiti

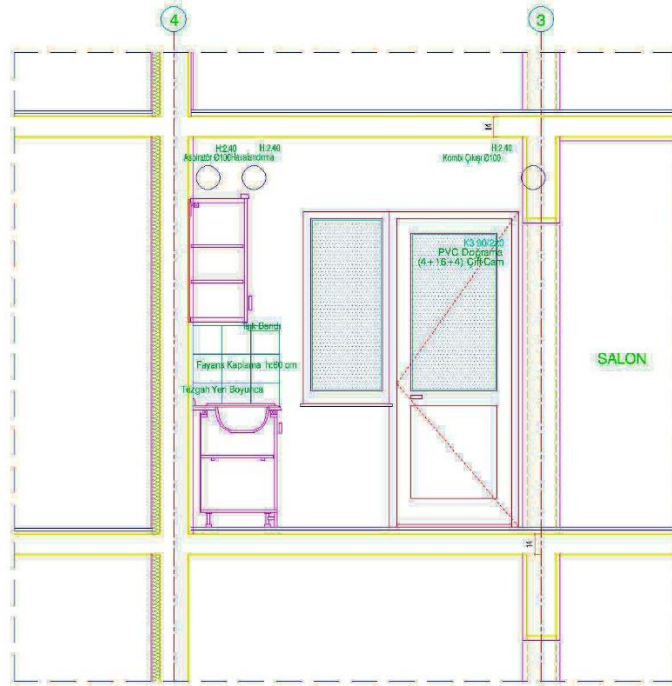

Şekil 3.9. TOKİ 3+1 mutfak yerleşim planı

A-A KESİTİ ÖLÇEK:1/20

Şekil 3.10. TOKİ 3+1 mutfak A-A kesiti

B-B KESİTİ ÖLÇEK:1/20

Şekil 3.11. TOKİ 3+1 mutfak B-B kesiti

3.2. Yöntem

3.2.1. Veri Toplama

Araştırma da veri toplama, anket yöntemi ile yapılmıştır. Anket formu araştırmacı tarafından hazırlanmış olup, anket hazırlanırken Yıldırım vd. (2007) ile Kim vd. (2008)'in yayınlarından faydalanılmıştır. Ayrıca, Denizli Mimarlar Odası'nın çıkarmış olduğu Mimarca Dergisi'nin TOKİ özel ilavesinde yayımlanan anket çalışmalarından da yararlanılmıştır.

Akvadi bölgesi TOKİ'lerde yaşayan ailelerin mevcut mutfak özelliklerinin öğrenilmesi ve kullanıcı memnuniyetinin incelenmesi doğrultusunda 4 bölümden oluşan anket çalışması hazırlanmıştır. İlk kısımdaki 8 soru kullanıcıların demografik özelliklerini içeren sorulardan oluşmaktadır. İkinci kısımdaki 14 soru konut sakinlerinin mutfak özellikleriyle ilgili sorulardır. Üçüncü kısımdaki 3 soru konutlarda yemek yenilen mekanlar ve mutfak donatılarının değişiklik durumunu ortaya koyma amacı taşımaktadır. Dördüncü kısımdaki 20 soru ise konut sakinlerinin mutfak mekanı tasarımından memnuniyetini sorgulamaktadır (EK 1).

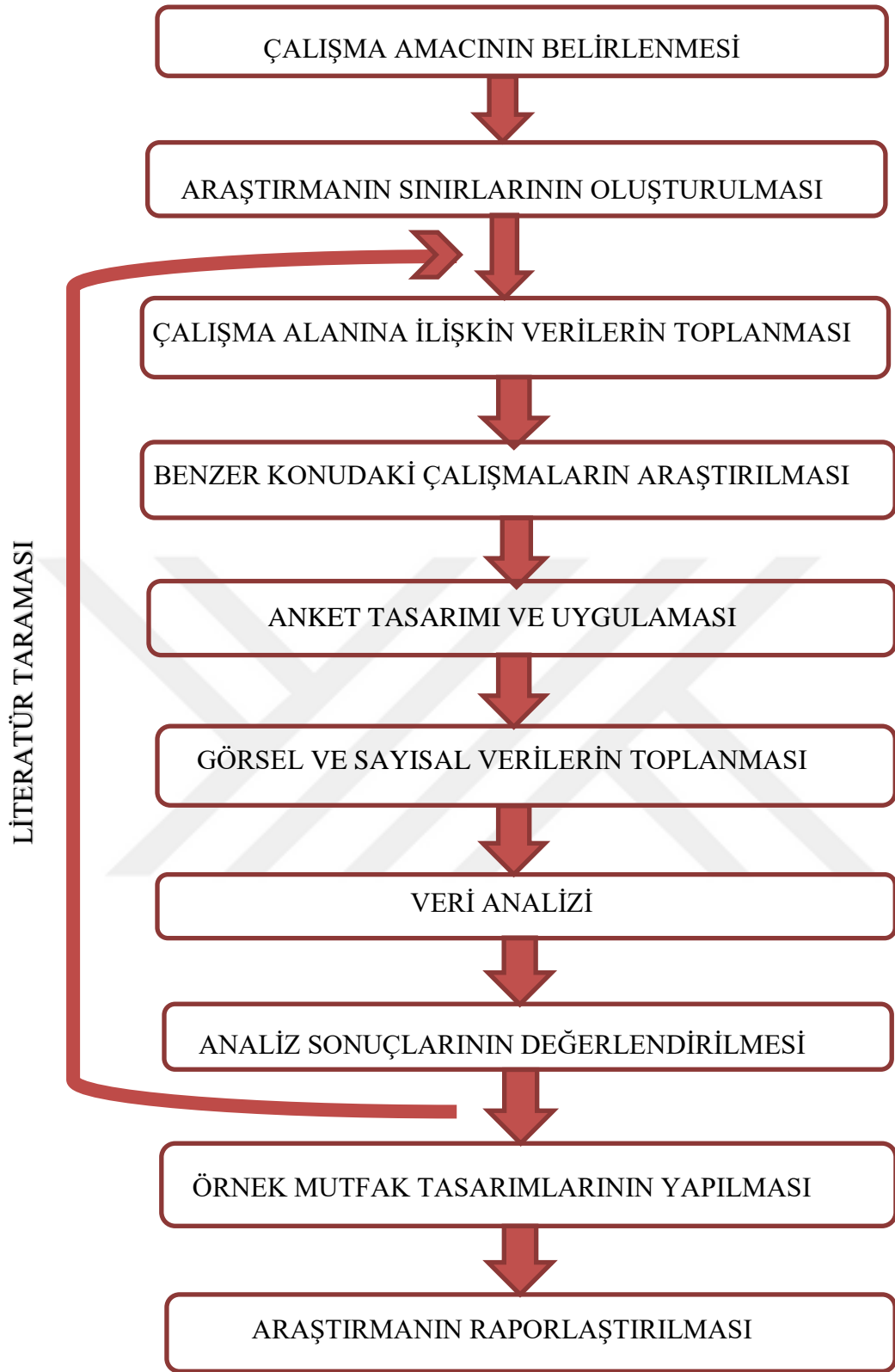
2018 yılının şubat ayında başlanarak yaklaşık 6 aylık bir süre zarfında 4 etapta toplam 400 kişiye anket uygulanarak veriler elde edilmiştir. Ankete tam cevap vermeyenler çıkarıldığında 295 kişilik konut sakininin memnuniyet durumu dikkate alınarak araştırma sonuçlarına erişilmiştir. Anket çalışması 4 etapta rastgele seçilmiş kişilere uygulanmıştır. Ankete katılım oranı %73.75 olarak belirlenmiştir.

3.2.2. Veri Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS programı (Statistical Package for the Social Sciences) kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler kategorik değişkenler için sayı, yüzde; sürekli değişkenler için standart sapma değerleri, yüzdeler ve aritmetik ortalamalar değerlendirilerek araştırma verileri analiz edilmiştir. Kategorik değişkenlerin karşılaştırılmasında Ki-kare testi kullanılmıştır. Testte verilen yanıtların normal dağılıma uygun olup olmadıkları Kolmogorov-Smirnov analiz yöntemi ile test edilmiş olup, bağımsız grup farklılıklarının karşılaştırılmasında parametrik test varsayımları sağlandığında İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi ve Varyans Analizi; Parametrik test varsayımları sağlanmadığında Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Üç ve daha fazla grubun olduğu ortalamaların karşılaştırılmasında, farkın kaynaklandığı grubu belirlemek üzere yapılan ikili karşılaştırmalarda Tip I hatayı

önlemek üzere Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır ve p değeri (0.05) yapılan ikili karşılaştırma sayısına bölünerek anlamlılık düzeyi belirlenmiştir. Bağımlı grup farklılıklarının karşılaştırılmasında, parametrik test varsayımları sağlandığında İki Eş Arasındaki Farkın Önemlilik Testi; Parametrik test varsayımları sağlanmadığında Wilcoxon Eşleştirilmiş İki Örnek Testi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğinin değerlendirilmesi için iç tutarlılık analizi olarak Cronbach alfa yöntemi kullanılmıştır. Tez çalışması yöntem şeması Şekil 3.12 de gösterilmektedir.

TOKİ mutfak mekan tasarım alternatiflerinin oluşturulmasında anket uygulamasından ulaşılan bulgular dikkate alınmıştır. Kullanıcıların, 2+1 ve 3+1 konut mutfakları verdikleri ortak ihtiyaçlar belirlenip alternatif mutfak tasarımları geliştirilmiştir. Malzeme kalitesi ve ekonomik durum çalışmaya dahil edilmemiştir. Mutfak mekan tasarım alternatifleri için Autocad ve 3DS MAX programları kullanılmıştır.

Şekil 3.12. Tez çalışması yöntem şeması

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

Araştırma bulguları yedi başlıktan oluşmaktadır. Bu kapsamda iç tutarlılık analizi, konut kullanıcılarının sosyo-demografik durumları, kullanıcıların mutfak özellikleriyle ilgili bilgileri, konutlarda yemek yenilen mekanlar ve mutfak donatılarının bilgisi, konut sakinlerinin mutfak mekanı tasarım memnuniyet durumu, mevcut mutfak analizi ve son olarak da TOKİ mutfak mekan tasarım alternatifleri incelenmiştir.

4.1. İç Tutarlılık Analizi

İç tutarlılık Cronbach alfa yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Konut sakinlerinin mutfak mekan tasarımından memnuniyetlerini ortaya koyan 20 maddelik ölçeğin Cronbach alfa değeri 86.5 olarak bulunmuştur.

4.2. Konut Kullanıcılarının Sosyo-Demografik Durumları

Bu başlık altında, ankete katılan konut sakinlerinin; cinsiyet, yaş, eğitim, meslek ve gelir düzeyleri frekans ve yüzdelerle dağılımlarına ilişkin elde edilen verilere yer verilmiştir (Tablo 4.1).

Ankete katılan konut sakinlerinin %89.5'i kadın, %10.5'i erkek olduğu bulunmuştur. Kullanıcıların ağırlıklı olarak kadın çıkmasının nedeni, daha çok hafta içi anket yapılması ve genellikle ev hanımlarının ağırlıklı bulunmasındandır. Bu çalışmada katılımcıların çoğunun kadın olması sonucu, Yıldırım vd. (2007) tarafından ulaşılan katılımcıların çoğunluğunun kadın olduğu sonucuyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca, %64'ünün 30-60 yaş aralığında, %38.6'sının lise düzeyinde, %39.9'unun 4 kişilik ailelerden oluştuğu tespit edilmiştir. Yaş dağılımına göre kullanıcıların yüzdesi incelendiğinde; %5.1'i 16-25, %16.3'ü 26-35, %23.1'i 36-45, %28.5'i 46-55, %26.4'ü 56-65, %0.7'si 66 ve üstü olduğu saptanmıştır. Kullanıcıların %38.6'sı lise, %26.2'si ilköğretim, %9.7'si ön lisans %23.8'i lisans, %1.7'si lisansüstü mezundur. Bireylerin mesleki durumları incelendiğinde; %8.7'sinin işsiz, %3.8'inin öğrenci, %31.2'si ev hanımı, %11.8'inin emekli, %6.5'inin memur, %13.3'ünün işçi ve %24.7'sinin serbest meslek sahibi olduğu anlaşılmaktadır. Konut sakinlerinin gelir düzeylerine bakıldığında %33.7'si gelirim yok, %1.1'i 500 TL, %3.6'sı 500- 1000 TL, %16.3'ü 1000- 1500 TL, %27.2'si 1500- 2500 TL, %18.1'i 2500+ TL gelire sahip oldukları belirtilmiştir.

Tablo 4.1. Kullanıcıların sosyo-demografik durumları

Özellikler	F	%
Cinsiyet		
Kadın	264	89.5
Erkek	31	10.5
Toplam	295	100
Yaş		
16-25	15	5.1
26-35	48	16.3
36-45	68	23.1
46-55	84	28.5
56-65	78	26.4
66 ve üstü	2	0.7
Toplam	295	100
Eğitim		
İlköğretim	76	26.2
Lise	117	38.6
Ön Lisans	28	9.7
Lisans	69	23.8
Lisansüstü	5	1.7
Toplam	295	100
Meslek		
İşsiz	23	8.7
Öğrenci	10	3.8
Ev Hanımı	114	31.2
Emekli	31	11.8
Memur	17	6.5
İşçi	35	13.3
Serbest Meslek Sahibi	65	24.7
Toplam	295	100
Gelir Düzeyi		
Gelirim yok	112	33.7
500 TL	3	1.1
500- 1000 TL	10	3.6
1000- 1500 TL	45	16.3
1500- 2500 TL	75	27.2
2500+ TL	50	18.1
Toplam	295	100

Tablo 4.2’de; %73.6’sı ev sahibi, %26.4 ‘nün kiracı olduğu sonucuna erişilmiştir. Hane halkı toplam sayısını gösteren Tablo 4.3 incelendiğinde; %19.1’i iki, %30.4’ü üç, %39.9’u dört, %9.2’si beş, %1.4’ü beşten fazla aile bireylerinden oluştuğu anlaşılmaktadır. Bireylerin konutta oturulan toplam sürelerinin %51.4’ü 0-5 yıl, %42.9’u 6-10 yıl, %5.8’i 11 ve üzeri olduğu bulunmuştur (Tablo 4.4).

Tablo 4.2. Konutların mülkiyet durumu

Konutların Mülkiyet Durumu	F	%
Ev sahibi	219	73.6
Kiracı	76	26.4
Toplam	295	100

Tablo 4.3. Hane halkının sayısı

Hane halkının sayısı	F	%
İki	56	19.1
Üç	89	30.4
Dört	119	39.9
Beş	27	9.2
Beşten fazla	4	1.4
Toplam	295	100

Tablo 4.4. Konutta oturulan süre

Konutlarda Oturulan Süre	F	%
0-5 yıl	152	51.4
6-10 yıl	126	42.9
11 ve üzeri yıl	17	5.8
Toplam	295	100

4.3. Konut Kullanıcılarının Mutfak Özellikleriyle İlgili Bilgileri

Konut iç mekan analiz sonuçları Tablo 4.5 de verilmiştir. Bu analiz, kullanıcıların taşındıktan sonra mutfaklarında yaptıkları değişiklikleri ve mutfaklarının hangi stile sahip olduğunu öğrenmek amacıyla yapılmıştır. Buna göre; kullanıcıların %42.8’inin evlerine taşındıktan itibaren mutfaklarını değiştirdikleri, %57.2’sinin mutfaklarını değiştirmedigi anlaşılmaktadır. Mutfak stillerinin %47.5’i geleneksel, %0.8’i country, %51.7’si modern tarzda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çağımızın stilleri arasında olan modern tarz mutfaklar geleneksel tarz mutfaklara göre daha işlevsel, süsten uzak ve gerekli olmayan hiçbir

unsurun kullanılmadığı mekanlar olarak tanımlanmaktadır (Tavşan, 2002). Kullanıcıların çoğunluğu, mutfaklarını değiştirme imkanı bulması halinde mutfaklarının modern bir şekilde planlanmasını istemektedirler. Kullanıcıların %51.6'sı mutfaklarının belli bir stile sahip olmasının önemli olduğunu düşünürken, %48.4'ü mutfaklarının bir stile sahip olmasının önemli olmadığını belirtmiştir.

Kullanıcıların %70.5'inin dolap ve dolap kapaklarından memnun olduğu, %29.5'inin memnun olmadığı belirlenmiştir. Kullanıcıların %86.4'ü mutfak mekanlarının yemek alanı içerdiğini, %13.6'sı içermediğini belirtmiştir. %61.8'i taşındıkları günden itibaren konfor şartlarının değiştiğini, %38.2'si taşındıkları günden itibaren konfor şartlarının hiç değişmediğini belirtmişlerdir. %80.5'i TOKİ'lere taşınmaktan memnun olduklarını, %19.5'i memnun olmadıklarını ifade etmiştir (Tablo 4.5).

Tablo 4.5. Mutfağın özellikleri

Taşındıktan itibaren mutfağın durumu	F	%
Mutfağımı değiştirdim	124	42.8
Mutfağımı değiştirmedim	171	57.2
Mevcut Mutfak Stili/Tarzı		
Geleneksel	112	47.5
Country	2	0.8
Modern	181	51.7
Mutfağın Stili/Tarzı		
Mutfağımın bir stile sahip olması önemli	163	51.6
Mutfağımın bir stile sahip olması önemli değil	135	48.4
Mutfağın dolap ve dolap kapakları		
Mutfağımın dolap ve dolap kapaklarından memnunum	209	70.5
Mutfağımın dolap ve dolap kapaklarından memnun değilim	86	29.5
Yemek alanı		
Mutfağım yemek alanı içeriyor	255	86.4
Mutfağım yemek alanı içermiyor	40	13.6
Konfor şartları		
Taşındığım günden itibaren konfor şartlarım değişti	183	61.8
Taşındığım günden itibaren konfor şartlarım hiç değişmedi	112	38.2
Memnuniyet durumu		
Bu eve taşındığım için memnunum	238	80.5
Bu eve taşındığım için memnun değilim	57	19.5

Mutfak mobilyasında ağırlıklı kullanılan renkler incelendiğinde kullanıcıların mutfak tezgahında ağırlıklı olarak; %6.3'ü kahve ve tonları, %0.3'ü kırmızı ve tonları, %12.2'si siyah, %13.3'ü beyaz, %55.2'si krem, %12.6'sı gri rengi tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.6). Küçük (2009) yapmış olduğu araştırmasında kullanıcıların, tezgahlarda %45'inin beyazı, dolaplarda %53'ünün kahve tonlarını tercih ettiklerini belirtmiştir.

Mutfak dolaplarında ise %18.0'ı kahve ve tonları, %2.7'si kırmızı ve tonları, %0.8'i siyah, %19.2'si beyaz, %59.2'si krem renklerin tercih edildiği anlaşılmıştır. Mutfak dolap kapakları incelendiğinde; kullanıcıların %34.6'sının kahve tonları, %5.2'sinin kırmızı ve

tonları, %2.1'inin siyah, %16.8'inin beyaz, %41.4'ünün krem renkleri kullanmayı tercih ettikleri sonucuna varılmıştır.

Renk tercihi mekana göre değişkenlik gösterirken, doğru kullanıldığı zaman insanların verimliliğinin de artmasını sağlamaktadır. Mekana göre yanlış tercih edilen renkler insanlarda yorulmaya, strese, algılama probleminin oluşmasına, bireylerin mutsuz olmasına sebebiyet verebilmektedir (Duran ve Sağocak, 2005).

Mutfakta renk tercihi yaparken gözü yormayan, yansıtma oranı yüksek olan renkler tercih edilmesi gerekmektedir. Yansıtma oranı yükseldikçe renklerin aydınlık gözükme oranında yükselmektedir (Yurдеми, 1992). Gelegen (2009) renklerin ışığı yansıtma oranını; beyaz rengin %84, açık krem rengin %73, koyu krem rengin %70, sarı rengin %70, gri rengin %45, siyah rengin %8 olduğunu belirlemiştir.

Mekanın büyüklüğü ve yönü de renk tercihinde önemli bir etkidir. Gelegen (2009)'a göre, güneye, güney-doğuya ve güney-batıya bakan mutfak mekanı gün ışığını fazla alacağından dolayı zemin döşemesi ve duvar renkleri için mavi, mor, yeşil gibi soğuk tonların tercih edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Kuzeye bakan mekan da ise ışık yoğunluğu daha az olacağından kırmızı, sarı gibi sıcak renk tonlarının tercih edilmesi uygun olacaktır (Kalınkara, 2006).

Tablo 4.6. Mutfak Mobilyasında Ağırlıklı Kullanılan Renkler

Tezgahlarda tercih edilen renkler	F	%
Kahve ve tonları	18	6.3
Kırmızı ve tonları	1	0.3
Siyah	35	12.2
Beyaz	38	13.3
Krem	167	55.2
Gri	36	12.6
Dolaplarda tercih edilen renkler		
Kahve ve tonları	46	18.0
Kırmızı ve tonları	7	2.7
Siyah	2	0.8
Beyaz	49	19.2
Krem	191	59.2
Dolap kapaklarında tercih edilen renkler		
Kahve ve tonları	66	34.6
Kırmızı ve tonları	10	5.2
Siyah	4	2.1
Beyaz	32	16.8
Krem	183	41.4

Tablo 4.7 incelendiğinde tezgah yüzeyinde kullanılan malzemelerin; %12.5'i mermer, %23.3'ü granit, %19.9'u laminant kaplama, %44.3'ü mermerit malzeme olduğu anlaşılmaktadır. Anket sonuçlarına göre laminant malzemeyi kullanan kullanıcı sayısının düşük (%19.9) çıkmasının nedeni söz konusu malzemenin dayanıklı olmayışdır.

TOKİ'nin mevcut mutfak tezgah yüzeyi üzerinde laminant kaplama malzemesi kullanılmıştır. Laminant kaplama; iç tabakanın fenolik reçineyle, üst tabakasının ise formaldehitte doyurulmuş belli bir sıcaklık ve basınç uygulanıp prenslenerek üretilen lifli levha malzemedir. Malzemenin yüzeyi üzerine kullanıcı isteğine bağlı, dekoratif renk ya da desen yapılmaktadır (Tavşan ve Küçük, 2013).

Dolap gövdelerinde tercih edilen malzemelerin; %81.2'si suntalam kaplama, %7.4'ü lake boya, %5.5'i ahşap kaplama, %1.8'i masif ahşap, %4.1'i Poli Vinil Clorür (PVC) kaplama olduğu belirlenmiştir. Dolap kapaklarında kullanılan malzemelerin; %74.0'ı suntalam kaplama, %11.2'si lake boya, %7.1'i ahşap kaplama, %1.5'i masif ahşap, %6.3'ü PVC kaplama olduğu anlaşılmıştır. Dolaplarda tercih edilen kapak modelleri incelendiğinde; %3.0'ı profil kapak, %8.1'i laminant kapak, %5.1'i PVC kapak, %5.1'i ahşap kaplama kapak, %8.9'u lake boya kapak, %68.1'i suntalam/MDF lam kapak, %0.9'u ahşap masif kapak, %0.9'u diğer malzeme çeşitlerinin tercih edildiği belirlenmiştir.

Karaman vd. (2017) tarafından tamamlanan araştırmada, kullanıcıların en çok MDFlam kapak (%27.0) modelini tercih ettikleri ve en az ahşap masif kapak (%3.6), cam ve plastik (%2.1) gibi malzemeler içeren kapak modellerini tercih ettikleri belirtilmiştir. Uçar ve Dilik'e (2017) sektör işletmecilerinin mutfak proje kapak uygulamalarında tek kapak görünümüne sahip modelleri tercih ettiklerini vurgulamıştır.

Mutfak tezgahı ile üst dolapların arasında kalan duvarda tercih edilen malzeme ele alındığında; kullanıcıların %4.5'inin mermeri, %4.2'inin graniti, %70.9'unun seramiği, %19.0'unun mozaiği, %3.5'inin diğer malzemeleri (duvar kağıdı, ayna, mermerit vb) tercih ettiği sonucuna varılmıştır.

Gelegen (2009) tarafından tamamlanan çalışmada kullanıcıların %51.7'sinin yer döşemesinde seramiği, %60.3'ünün tezgah yüzeyinde mermeri, %65.0'ının dolap malzemesinde suntualam + lamine kaplamayı, %90.3'ünün tezgah ile üst dolap arasında kalan yüzeyde seramiği ve %44.3'ünün duvar yüzeyinde seramiği kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Küçük (2009)'un yapmış olduğu araştırmada kullanıcıların, %46'sı tezgahlarda mermeri, %47'si dolaplarda laminant kaplamayı tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. Karaman vd. (2016) tezgah malzemesi olarak kullanıcıların %44.4'ünün granit, %27'sinin mermer, %15.3'ünün mermerit, %1.0'ının laminant kaplama malzeme kullandıklarını tespit etmişlerdir.

Tablo 4.7. Mutfakta tercih edilen malzemeler

Tezgah yüzeyinde kullanılan malzemeler	F	%
Mermer	36	12.5
Granit	67	23.3
Laminant Kaplama	57	19.9
Mermerit	135	44.3
Dolap gövdelerinde kullanılan malzemeler		
Suntalam	244	81.2
Lake Boya	20	7.4
Ahşap Kaplama	15	5.5
Masif Ahşap	5	1.8
PVC Kaplama	11	4.1
Dolap kapaklarında kullanılan malzemeler		
Suntalam	225	74.0
Lake Boya	30	11.2
Ahşap Kaplama	19	7.1
Masif Ahşap	4	1.5
PVC Kaplama	17	6.3
Mutfak dolabında tercih edilen kapak modeli		
Profil Kapak	7	3.0
Laminant Kapak	19	8.1
Poli Vinil Clorür (PVC) Kapak	12	5.1
Ahşap Kaplama Kapak	12	5.1
Lake Boya Kapak	21	8.9
Suntalam/MDFlam Kapak	220	68.1
Ahşap Masif Kapak	2	0.9
Diğer	2	0.9
Mutfak tezgâhı ile üst dolap arasında bulunan duvarda kullanılan malzeme		
Mermer	13	4.5
Granit	12	4.2
Seramik	205	68.9
Mozaik	55	19.0
Diğer (Duvar Kâğıdı, ayna, mermerit)	10	3.5

Tezgah yükseklikleri kullanıcıların %56.6'sında 85 cm, %37.2'sinde 86-90 cm ve %6.2'sinde ise 91 cm ve üstü olarak tespit edilmiştir (Tablo 4.8). Kullanıcıların %60.2'si 90 cm, %36.1'i 91-100 cm, %2.9'u 101-110 cm aralığında, %0.8'i 111 cm ve üstü dolap yüksekliğine sahip olduğunu anlaşılmıştır. Kullanıcıların %19.8'i 8.00 m², %62.3'ü 12.60 m², %17.9'u 15.75 m² ortalama mutfak alanına sahiptir.

Tablo 4.8. Tezgah ve mutfak dolap yükseklikleri ile ortalama mutfak alanı

Tezgah yüksekliği (cm)	F	%
85	190	56.6
86-90	90	37.2
91 ve üstü	15	6.2
Mutfak dolap yüksekliği (cm)		
90	199	60.2
91-100	87	36.1
101-110	7	2.9
111 ve üstü	2	0.8
Ortalama mutfak alanı (m²)		
Yaklaşık 8.00	43	19.8
Yaklaşık 12.60	173	62.3
Yaklaşık 15.75	79	17.9

4.4. Konutlarda Yemek Yenilen Mekanlar ve Mutfak Donatı Bilgisi

Tablo 4.9 da ki anket sonuçlarına göre bireylerin %58.4'ü mutfakta ve %41.6'sı yemek odası, salon, oturma odası vb. mekanlarda yemeklerini yemeyi tercih etmektedir. Konut sakinleri tarafından geliştirilmiş olan uygulamalar incelendiğinde kullanıcıların %12.5'i balkonu mutfaka dahil etmiş, %48.3'ü yeni dolap ilave etmiş, %32.5'i tezgah malzemesini değiştirmiş ve %6.7'si dolap malzemelerini değiştirmiştir (Tablo 4.10). Yıldırım vd. (2007) kullanıcıların %72'sinin mutfakta ve %28'inin salonda yemeklerini yedikleri sonucuna ulaşmıştır. Kullanıcıların %90'ı tezgahının yüksekliğinden, %81'i malzeme kalitesinden, %93'ü renginden, %53'ü depolama alanından ve %100'ü dolap derinliklerinin yeterliliğinden memnun olduklarını anlaşılmıştır. Ayrıca kullanıcıların %71'i mevcut mutfak dolaplarını kullandıklarını, %5'i mevcut dolaplara ilave yaptığını, %24'ü mevcut dolaplarını değiştireceği belirtmişlerdir. Çıkan sonuçlar kıyaslandığında kullanıcıların daha çok mutfak alanında yemek yemeği tercih ettikleri ve TOKİ'nin yapmış olduğu mutfaklardan memnun oldukları anlaşılmıştır.

Tablo 4.9. Konutta tercih edilen yemek yeme alanı

Tercih edilen yemek alanı	F	%
Mutfak	176	58.4
Yemek Odası (Salon, oturma Odası vb.)	119	41.6

Tablo 4.10. Konut sakinleri tarafından geliştirilen uygulamalar

Geliştirilen uygulamalar	F	%
Balkon mutfağa dâhil edilmiştir.	15	12.5
Yeni dolap ilave edilmiştir.	62	48.3
Tezgâh malzemesi değiştirilmiştir.	39	32.5
Dolap malzemesi değiştirilmiştir.	8	6.7

4.5. Konut Sakinlerinin Mutfak Mekanı Tasarımından Memnuniyet Durumu

Konut sakinlerinin memnuniyet durum analiz sonuçları Tablo 4.11’de verilmiştir. Bu tabloya göre kullanıcıların memnuniyeti en yüksek mutfağımın ısınmasından memnunum maddesi (%94.1) ve en düşük ise mutfak dolaplarımı beğenmezsem değiştirebilirim maddesi (%8.4) ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.11. Konut sakinlerinin mutfaklarından memnuniyet durumu

Konut sakinlerinin mutfak mekânı memnuniyet durumu		Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım/Fikrim Yok		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Maddeler											
1	Zamanımın çoğunu mutfağında geçiririm.	33	11.2	63	21.4	39	13.2	133	45.1	27	9
2	Mutfakla salonumun birleşik olmasını isterim.	39	13.2	95	32.2	56	19	99	33.6	6	2
3	Mutfağımın yerinden memnunum.	11	3.7	16	5.4	46	15.6	207	70.2	15	5
4	Mutfağın mimari planından memnunum.	20	6.8	22	7.5	76	25.8	167	56.6	10	3
5	Mutfağımın büyüklüğünden memnunum.	30	10.2	43	14.6	60	20.3	155	52.5	7	2
6	Mutfağımın renginden memnunum.	13	4.4	41	13.9	45	15.3	190	64.4	6	2
7	Mutfağımın malzemelerinden memnunum.	26	8.8	50	16.9	54	18.3	159	53.9	6	2
8	Mutfak mobilyamın malzemesinden memnunum.	27	9.2	45	15.3	45	15.3	173	58.6	5	2
9	Ocağımın yerinden memnunum	6	2	17	5.8	26	8.8	239	81	7	2
10	Lavabomun yerinden memnunum.	11	3.7	21	7.1	22	7.5	235	79.7	6	2
11	Yeterli depolama alanına sahibim.	68	23.1	61	20.7	72	24.4	87	29.5	7	2
12	Tezgâhımın malzemesinden memnunum.	45	15.3	36	12.2	27	9.2	177	60	10	3
13	Tezgâhımın yüksekliğinden memnunum.	7	2.4	10	3.4	26	8.8	245	83.1	7	2
14	Tezgâhımın uzunluğundan memnunum.	27	9.2	34	11.5	45	15.3	182	61.7	7	2
15	Mutfak dolaplarımın hacminden memnunum.	31	10.5	43	14.6	59	20	158	53.6	4	1
16	Mutfak dolaplarımın yüksekliğinden memnunum.	10	3.4	11	3.7	28	9.5	237	80.3	9	3
17	Mutfak dolaplarımı beğenmezsem değiştirebilirim.	12	4.1	153	51.9	106	35.9	16	5.4	8	3
18	Mutfağımın aydınlatma sisteminden memnunum.	7	2.4	6	2	32	10.8	242	82	8	3
19	Mutfağımın ısınmasından memnunum.	6	2	2	0.7	10	3.4	254	86.1	23	8
20	Mutfağımda kendimi çok huzurlu hissediyorum.	19	6.4	28	9.5	86	29.2	155	52.5	7	2

4.5.1. Memnuniyet Durumu Açısından Cinsiyetlerin Kıyaslanması

Kadın ve erkek katılımcıların memnuniyet durumları Ki-kare testi yapılarak karşılaştırılmıştır (Tablo 4.12). Memnuniyet durumlarının cinsiyete göre kıyaslanmasında “Zamanımın çoğunu mutfakta geçiririm“, “Mutfağımın büyüklüğünden memnunum“, “Mutfağımın renginden memnunum“, “Mutfağımın malzemelerinden memnunum“, “Lavabomun yerinden memnunum“ ve “Mutfağımın ısınmasından memnunum“ maddelerinin ortalamaları açısından cinsiyetler arasında istatistiksel anlamda fark olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). Diğer maddeler için cinsiyetler arasında bir fark ortaya çıkmamıştır.

Tablo 4.12. Memnuniyet durumlarının cinsiyete göre kıyaslanması

Cinsiyet	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım/Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	χ^2	P
1-) Zamanımın çoğunu mutfağında geçiririm.							<0.001
Kadın	20	58	39	124	23	264	
Erkek	13	5	0	9	4	31	
Toplam	33	63	39	133	27	295	
2-) Mutfakla salonumun birleşik olmasını isterim.							0.108
Kadın	32	89	51	88	4	264	
Erkek	7	6	5	11	2	31	
Toplam	39	95	56	99	6	295	
3-) Mutfağımın yerinden memnunum.							0.051
Kadın	10	15	43	186	10	264	
Erkek	1	1	3	21	5	31	
Toplam	11	16	46	207	15	295	
4-) Mutfağın mimari planından memnunum.							0.374
Kadın	18	20	69	150	7	264	
Erkek	2	2	7	17	3	31	
Toplam	20	22	76	167	10	295	
5-) Mutfağımın büyüklüğünden memnunum.							<0.05
Kadın	29	38	55	138	4	264	
Erkek	1	5	5	17	3	31	
Toplam	30	43	60	155	7	295	
6-) Mutfağımın renginden memnunum.							<0.05
Kadın	13	41	40	166	4	264	
Erkek	0	0	5	24	2	31	
Toplam	13	41	45	190	6	295	

Tablo 4.12. Memnuniyet durumlarının cinsiyete göre kıyaslanması (Devam)

Cinsiyet	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım/Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	χ^2	P
7-) Mutfağımın malzemelerinden memnunum.							<0.05
Kadın	24	44	50	143	3	264	
Erkek	2	6	4	16	3	31	
Toplam	26	50	54	159	6	295	
8-) Mutfak mobilyamın malzemesinden memnunum.							0.204
Kadın	25	42	41	153	3	264	
Erkek	2	3	4	20	2	31	
Toplam	27	45	45	173	5	295	
9-) Ocağımın yerinden memnunum.							0.045
Kadın	6	16	22	216	4	264	
Erkek	0	1	4	23	3	31	
Toplam	6	17	26	239	7	295	
10-) Lavabomun yerinden memnunum.							<0.05
Kadın	10	18	18	215	3	264	
Erkek	1	3	4	20	3	31	
Toplam	11	21	22	235	6	295	
11-) Yeterli depolama alanına sahibim.							0.118
Kadın	61	55	69	74	5	264	
Erkek	7	6	3	13	2	31	
Toplam	68	61	72	87	7	295	
12-) Tezgâhımın malzemesinden memnunum.							0.307
Kadın	44	31	24	157	8	264	
Erkek	1	5	3	20	2	31	
Toplam	45	36	27	177	10	295	
13-) Tezgâhımın yüksekliğinden memnunum.							0.508
Kadın	7	9	23	220	5	264	
Erkek	0	1	3	25	2	31	
Toplam	7	10	26	245	7	295	
14-) Tezgâhımın uzunluğundan memnunum.							0.096
Kadın	25	28	44	162	5	264	
Erkek	2	6	1	20	2	31	
Toplam	27	34	45	182	7	295	
15-) Mutfak dolaplarımın hacminden memnunum.							0.324
Kadın	28	41	55	137	3	264	
Erkek	3	2	4	21	1	31	
Toplam	31	43	59	158	4	295	

Tablo 4.12. Memnuniyet durumlarının cinsiyete göre kıyaslanması (Devam)

Cinsiyet	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım/Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	χ^2	P
16-) Mutfak dolaplarımın yüksekliğinden memnunum.							0.795
Kadın	9	10	26	212	7	264	
Erkek	1	1	2	25	2	31	
Toplam	10	11	28	237	9	295	
17-) Mutfak dolaplarımı beğenmezsem değiştirebilirim.							0.213
Kadın	6	15	98	136	9	264	
Erkek	2	1	8	17	3	31	
Toplam	8	16	106	153	12	295	
18-) Mutfagımın aydınlatma sisteminden memnunum.							0.144
Kadın	6	5	29	219	5	264	
Erkek	1	1	3	23	3	31	
Toplam	7	6	32	242	8	295	
19-) Mutfagımın ısınmasından memnunum.							<0.01
Kadın	6	1	9	233	15	264	
Erkek	0	1	1	21	8	31	
Toplam	6	2	10	254	23	295	
20-) Mutfagımda kendimi çok huzurlu hissediyorum.							0.418
Kadın	18	26	75	140	5	264	
Erkek	1	2	11	15	2	31	
Toplam	19	28	86	155	7	295	

4.5.2. Kullanıcıların Sosyo-Demografik Durumlarına göre Memnuniyet Durumlarının Analizi

Kullanıcıların sosyo-demografik özelliklerine göre memnuniyet durumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.13’de sunulmuştur. Memnuniyet durumu açısından yaş, eğitim, meslek, gelir düzeyi ve konutların mülkiyet durumları gruplarının ortalamaları arasında istatistiksel anlamda fark olduğu ortaya çıkmıştır ($p < 0.05$). Buna göre, örneğin “66 ve üstü“ yaş aralığındaki kullanıcıların memnuniyet durumunun (71) “26-35“ yaş aralığındaki kullanıcılarınkine (63.5) kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.13. Kullanıcıların sosyo–demografik durumlarına göre memnuniyet analizi

Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: Cinsiyet	Ort ± ss	P
Kadın	67.1 ± 9.6	0.254
Erkek	69.8 ± 9.5	
Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: Yaş	Ort ± ss	P
16-25	67.2 ± 12.4	<0.01
26-35	63.5 ± 11.7	
36-45	65.2 ± 10.1	
46-55	69.8 ± 8.4	
56-65	68.9 ± 7	
66 ve üstü	71 ± 2.8	
Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: Eğitim	Ort ± ss	P
İlköğretim	64.4 ± 9.1	<0.001
Lise	66.8 ± 10.6	
Ön Lisans	69.1 ± 5.3	
Lisans	70.3 ± 9.3	
Lisansüstü	73.8 ± 1.6	
Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: Meslek	Ort ± ss	P
İşsiz	63.1 ± 10.3	<0.001
Öğrenci	70.9 ± 6.9	
Ev Hanımı	66.7 ± 8.1	
Emekli	70.7 ± 7.2	
Memur	71.2 ± 9.8	
İşçi	63 ± 13.4	
Serbest Meslek Sahibi	68.5 ± 9.6	
Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: Gelir Düzeyi	Ort ± ss	P
Gelirim yok	66.6 ± 8.4	<0.01
500 TL	54.6 ± 21.3	
500-1000 TL	65.3 ± 12.6	
1000-1500 TL	64.7 ± 11.2	
1500-2500 TL	68.8 ± 8.2	
2500+ TL	69.7 ± 10.5	

Tablo 4.13. Kullanıcıların sosyo–demografik durumlarına göre memnuniyet analizi
(Devam)

Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: Konutların Mülkiyet Durumu	Ort ± ss	P
Evet	68 ± 9.5	<0.05
Hayır	65.4 ± 9.8	
Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: Toplam Hane Sayısı	Ort ± ss	P
İki	67.5 ± 7.7	0.212
Üç	66.3 ± 9.9	
Dört	68.9 ± 9.1	
Beş	64.8 ± 13	
Beşten Fazla	64.2 ± 10.2	
Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: Konutta Oturulan Süre	Ort ± ss	P
0-5	67.4 ± 8.9	0.469
6-10	67 ± 10.7	
11 ve üzeri	70.6 ± 3.8	

4.5.3. Kullanıcıların Mutfak Özelliklerine Göre Memnuniyet Durumlarının Analizi

Kullanıcıların mutfak özelliklerine göre memnuniyet durumlarının kıyaslanmasına ilişkin bulgular Tablo 4.14 de verilmiştir. Buna göre; “Mutfağınızın Belirli Stile Sahip Olma Durumu“ maddesi dışında diğer maddelerin hepsinin ortalamaları arasında 0.001 güven düzeyinde istatistiksel anlamda fark bulunmuştur. Örneğin, mutfak dolap ve dolap kapaklarından “memnunum“ seçeneğini seçen kullanıcıların (70) “memnun değilim“ seçeneğini seçenlere (61.1) göre memnuniyet durumununun yüksek olduğu tespit edilmiştir. Atılğan vd. (2012) tarafından tamamlanan çalışmada da, konut mutfak dolaplarında en çok suntalam/MDFlam kapak (%25), en az alüminyum çerçeveli kapak (% 1.09) tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4.14. Kullanıcıların mutfak durumlarına göre memnuniyet analizi

Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: 2a- Mutfakta yapılan değişiklikler	Ort ± ss	P
Değişiklik yapılmıştır	69.7 ± 8.9	<0.001
Değişiklik yapılmamıştır	65.6 ± 9.8	
Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: 2b- Mutfak Stili/Tarzı	Ort ± ss	P
Geleneksel	63.5 ± 10.7	<0.001
Country	69.5 ± 2.1	
Modern	70.6 ± 8.1	
Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: 2c- Mutfağınızın Belirli Stile Sahip Olma Durumu	Ort ± ss	P
Önemli	66.9 ± 11.5	0.376
Önemli Değil	68 ± 7.3	
Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: 2d- Mutfak Dolap ve Dolap Kapaklarından Memnuniyet Durumu	Ort ± ss	P
Memnunum	70 ± 7.5	<0.001
Memnun Değilim	61.1 ± 11.2	
Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: 2e- Mutfak Mekanının Yemek Alanı İçermesi	Ort ± ss	P
Yemek Alanı İçeriyor	68.2 ± 9	<0.001
Yemek Alanı İçermiyor	62.1 ± 11.2	
Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: 2f- Taşınan Günden İtibaren Konfor Şartlarının Durumu	Ort ± ss	P
Konfor Şartlarım Değişti	69.4 ± 8.8	<0.001
Konfor Şartlarım Değişmedi	64.2 ± 10	
Özellik 2: Memnuniyet Durumu		
Özellik 1: 2g- Taşınmış olmanın memnuniyeti	Ort ± ss	P
Taşınmaktan Memnunum	68.4 ± 9.3	<0.001
Taşınmış Olmaktan Memnun Değilim	63.3 ± 9.3	

4.6. Mevcut Mutfak Analizi

Bu başlık altında araştırma alanındaki TOKİ binalarının mevcut mutfak mekanları incelenmiştir. Bu mutfaklar 4 etapta I tipi mutfak olup, mutfak üst ve alt modüllerinde suntu malzemesi kullanılmış ve sadece 4. Etapta yer alan mutfakların dolap yüzeylerinde hareli kaplama uygulaması tercih edilmiştir. Kullanıcılar tezgah yüzeyinde; laminant malzemesini, tezgahla üst dolap arasında bulunan duvarda ise seramik malzemesini kullandığı belirlenmiştir. Şekil 4.1 incelendiğinde 3+1 mutfakta kullanılan malzemelerin TOKİ tarafından yapılmış olduğu anlaşılmaktadır. Bu mutfak mekanı, yemek yeme alanı içermekte olup yemek masası duvarın yanına alınarak kullanılmaktadır. Mutfak tezgahında kullanılmış olan laminant malzemesi zamanla deforme olmuştur. Laminant tezgahın deforme olma sebebi, tezgah üzerine evye, ocak ve batarya için açılan boşlukların birleşim yerlerinin içerisinde su alarak şekil değiştirmesidir (Karaman vd. 2016). Sabit donatı elemanlarından üst ve alt modül incelendiğinde deformenin daha az olduğu tespit edilmiştir. Kullanıcılar dolap kapak menteşelerinden rahatsız olduklarını da mülakatlarda ifade etmişlerdir. Kapının arkasına yerleştirilen bulaşık makinesi, fırın ve üzerine konulan televizyon ise yerleşim planının yeterli gelmediğini göstermektedir.

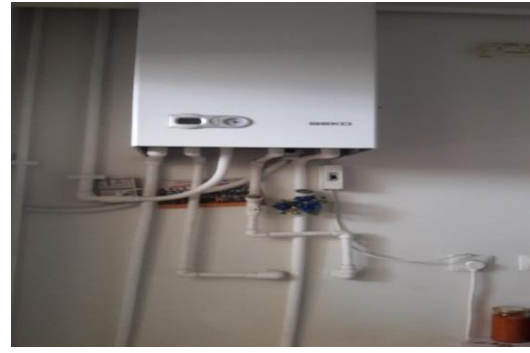
a) 3+1 mutfak mekanı

b) Laminant tezgah örneği

c) Yemek yeme alanı

d) kombi sistemi

Şekil 4.1. TOKİ 1. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği

TOKİ 4. Etap konutlarına ait mutfak mekan yerleşim şekilleri Şekil 4.2’de verilmiştir. TOKİ’nin yapmış olduğu yerleşim planına uygun olan 3+1 konut mutfak mekanı kullanıcı tarafından değiştirilmeden kullanılmakta ve projedeki gibi yemek alanı içermektedir. Ayrıca konut sakini tarafından ilave dolap ekleme gibi gelişmiş uygulamalar yapılmamıştır. Tezgahta kullanılan suntalam malzemesi nedeniyle tezgah yüzeyinde bozulmalar oluşmaya başlamıştır.

a) 3+1 mutfak mekanı 1

b) Buzdolabının mutfaktaki yerleşim yeri 1

c) Laminant tezgah örneği 2

d) Hareli kaplama örneği 2

Şekil 4.2. TOKİ 4. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği

Şekil 4.3’de sunulan mutfak iç mekanı kullanıcısı, laminant tezgahının deforme olduğu için yerine mermerit tezgahla değiştirdiğini belirtmiştir. Alt ve üst dolaplarda kullanılan malzeme ise mevcutta bulunan malzemeyle aynı olmaktadır. Yemek yeme alanı mutfak mekanında yer alırken, depolama alanı yeterli gelmediği için kapı arkasına boy dolap modülü yapılarak kullanıcı depolama ihtiyacını gidermeye çalışmıştır.

a) 3+1 mutfak mekanı

b) Kullanıcının kapı arkası dolap ilavesi

c) Mermerit tezgah örneği

d) Mutfak sabit donatı örneği

Şekil 4.3. TOKİ 3. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği

Yemek yeme alanı içeren mutfak kullanıcılara göre farklılık gösterse de bazı aileler için yaşama alanı olarak da kullanılmaktadır. Bu tip mutfak kullanıcıları, istekleri doğrultusunda balkonlarını iç mekana dahil etmektedir (Şekil 4.4). Burada, kullanıcının geliştirmiş olduğu çözüm ile balkon tarafına yemek masası yerleştirilerek, daha geniş bir mutfak mekanı oluşturmaya çalışılmıştır.

a) Balkonun dahil edildiği mutfak mekanı 1

b) Mutfak sabit donatı 1

c) Balkonun dahil edildiği mutfak mekanı 2

d) Mutfak sabit donatı 2

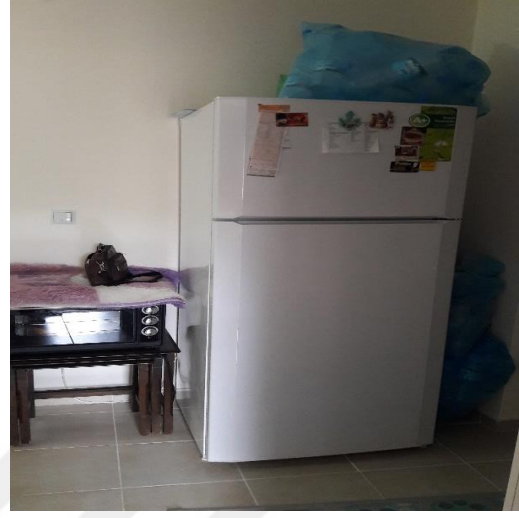
Şekil 4.4. TOKİ 4. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği

TOKİ 2. etap 2+1 konut mutfak mekanı hem salona hem de giriş koridoruna açılmaktadır (Şekil 4.5). Kullanıcı, mutfakla salonu birbirine bağlayan boşluğa tercihine bağlı yemek masası yerleştirerek, masasının yerini tanımlamıştır. Kullanıcının bulmuş olduğu bu çözüm salondan mutfağa geçiş sirkülasyonunu engellemektedir. Tezgah genişletilerek buzdolabının yerine dolap yerleştirildiği için buzdolabı koridorda yer almaktadır. Mutfak içi sabit donatı elemanları ise TOKİ'nin yaptırdığı şekilde kalmayıp kullanıcı tercihine bağlı değiştirilmiştir. Ayrıca, üst modül ve tezgah arasında kalan seramik malzemesi de değiştirilerek dolap ve tezgah malzemesinde tercih edilen malzemenin rengine uyumlu bir seramik kullanılmıştır. Yerleşme planının düzensizliği

Şekil 4.6'da görülmektedir. Kullanıcı, mutfak tezgahını genişletmiş ve buzdolabın yerini yanlış tanımlamıştır. Yanlış yerleşim sonucu mutfak mekanı düzensiz görünmektedir.

a) 2+1 Mutfak mekanı

b) Koridorda yer alan buzdolabı

c) Salon mutfak geçişine yerleştirilen yemek masası

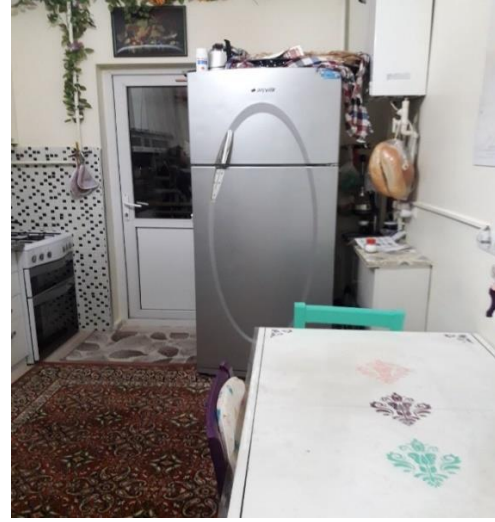

d) Mutfak sabit donatı örneği

Şekil 4.5. TOKİ 2. Etap 2+1 konut mutfak iç mekan örneği

a) Mutfak sabit donatı örneği

b) Buzdolabın yanlış yerleşimi

Şekil 4.6. TOKİ 4. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği

Şekil 4.7'deki görsel incelendiğinde dolap kapağının çıkmış olduğu anlaşılmaktadır. Kullanıcı tezgah yüzeyinin malzemesini değiştirip tezgah uzunluğunu uzatsa da hazırlık yapma alanı yeterli gelmemektedir. Tezgah, uzatıldığı için buzdolabı yeri iptal edilmiştir. Dolapların konut sakinine yetersiz gelmesinden kaynaklanan tezgah üzerine yayılma, mutfağın dağınık gözükmesine sebep olmaktadır. İhtiyaç planlaması, kullanıcılara göre farklılık gösterse de işlevsel ve ergonomik bir yerleşim planlaması konut sahibinin mutfaktaki eylemlerinin rahat gerçekleştirmesini sağlayacağından dolayı doğru bir planlama yapılması gerekmektedir.

a) Üst dolap modülün çıkan kapağı

b) Depolama yetersizliği nedeniyle eşya dağınıklığı

Şekil 4.7. TOKİ 1. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği

TOKİ 2. etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği incelendiğinde, yerleşimin tam sağlanamadığı görülmektedir (Şekil 4.8). Kullanıcı, mutfakta yemek yeme alanını kaldırarak depolama ihtiyacını çözmeye çalışmıştır. Yanlış yerleşim sonucu mutfak mekanı düzensiz görünmektedir.

a) 3+1 mutfak mekanı

b) Mutfak sabit donatı örneği

Şekil 4.8. TOKİ 2. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği

Şekil 4.9'daki mutfağın malzemeleri incelendiğinde üst ve alt modülün TOKİ'nin yaptırdığı şekilde kullanıldığı anlaşılmaktadır. Kullanıcı, tezgah yüzeyinde laminant malzeme yerine mermerit malzemeyi tercih etmiştir.

a) 3+1 mutfak mekanı

b) Mermerit tezgah örneği

Şekil 4.9. TOKİ 1. Etap 3+1 konut mutfak iç mekan örneği

4.7. TOKİ Mutfak Mekan Tasarım Alternatifleri

Alternatif tasarımlar oluşturulurken dikkat edilmesi gereken kriterlerden bir diğeri, oluşan çok sayıda ihtiyaca cevap verebilecek tasarımların planlanması gerektiğidir (Kim vd., 2008). Kullanıcılardan elde edilen verilere göre ihtiyaçlar belirlenerek tasarım oluşturulmaktadır (MEB, 2011). Mutfak mekanı tasarlanırken; sürdürülebilirlik kavramı, kültürel farklılıklar ve doğaya uyum sağlayabilen projeler tasarlanmalıdır (Kaytazoğlu, 2018). Tasarım süreci içerisinde dikkat edilmesi gereken önemli kararlardan bir diğeri mutfak plan tipinin belirlenmesidir. Uygulanan tasarımın performansını doğrudan etkileyeceği için bu kararın belirlenmesi önemlidir (Yazıcıoğlu, 2014). TOKİ 3+1 ve 2+1 konutlar I tipi mutfak olup çalışma alanı tek tezgahta toplanmıştır. Bu tip mutfaklarda tezgahın genişliği 240cm den az olmaması gerekmektedir (Kalemdar, 2017). Fakat, I tipi mutfaklarda yürünen yol kısa oluşu için çalışma üçgeni bu tarz mutfaklarda çıkmamaktadır (Oruç, 2014).

Ulaşılan anket bulgularına göre, kullanıcılar mutfaklarının mimari planlamasından memnun oldukları için konut içerisinde mutfak mekanının mevcut yeri değiştirilmeyip çeşitli yerleşim planları alternatif olarak hazırlanmıştır. TOKİ 3+1 ve 2+1 konutlarda mevcut mutfak düzeni korunarak, dolap içlerine işlevsellik kazandırılarak da mevcut düzen kullanışlı hale getirilebilir (Şekil 4.10-4.13). Böylelikle evyenin altına yerleştirilen dolaplar; çöp kovası, deterjan gibi temizlik araçları için kullanılabilir (Şekil 4.14). Konut sakinlerinin istedikleri depolama ihtiyacını karşılamak için dolap içlerine; kör köşe mekanizması, döner sepet takımı, tezgah altı çekmece, evye altı çekmece, çekmece içi bölmeleri, dolap içi bölmeleri ya da tezgah üstü dolap sistemlerinin fonksiyonları geliştirilerek kullanışlı hale getirilebilir (Şekil 4.15-4.16). Ayrıca daha iyi bir mutfak yönetimi için akıllı mutfak dolap sistemleriyle ürünün bulunabilirlik ve içerik özellikleri hakkında farkındalık sağlamak amacıyla dokunmatik ekran ve ürün etiketlerini okuyan sistem kullanılabilir (Karuppiyah, 2012). Siio vd (2007) çeşitli bilgisayar öğelerini mutfakta yer alan diğer birimlere de dahil ederek geleceğin mutfağı olacak bilgisayar destekli bir mutfak mekanının oluşturulabileceğini belirtmektedir.

a) Kapağa monte kör köşe mekanizmasının kullanıcı tarafından çekilmiş hali

b) Kapağa monte kör köşe mekanizmasının kullanıcı tarafından çekilmemiş hali

a) Ahşap tablalı kör köşe mekanizmasının kullanıcı tarafından çekilmiş hali

d) Ahşap tablalı kör köşe mekanizmasının kullanıcı tarafından çekilmemiş hali

Şekil 4.10. Kör köşe mekanizması (Anonim, 2018e)

Şekil 4.11. Döner sepet takımı (Anonim, 2018e)

Şekil 4.12. Tezgah altı çekmece (Anonim, 2018e)

Şekil 4.13. Evye altı çekmece mekanizması (Anonim, 2018e)

Şekil 4.14. Çekmece içi bölmeleri (Anonim, 2018e)

Şekil 4.15. Dolap içi bölmeleri (Anonim, 2018b)

a) Aşağı açılan kapak (Anonim, 2018f)

b) Aventos kapak (Anonim, 2018g)

Şekil 4.16. Tezgah üstü dolaplar

Dar mutfaklarda yer alan masa ve sandalyelerin fonksiyonel kullanımı mekanın konforunu doğrudan etkilemektedir. Küçük ölçekli konutlarda mutfak mekanına genellikle dar bir alan ayrılmakta ve bu durum kullanıcının eylemlerini rahat yapmasını engellemektedir. Aslında, mutfak mekanı için ayrılan alandan ziyade ayrılan alanın fonksiyonel kullanılması daha önemlidir. Bu da, konut mutfağında doğru mobilya kullanımı ve alan tasarımıyla başarılabilir (İçel vd. 2017). Örneğin, Yıldırım (1999) tarafından yürütülen bir çalışmada yemek masalarının mutfak mekanını daralttığı tespit edilmiştir. Bu yüzden yüzeyin içinden çıkan, üst tablası hareketli olan kayar tezgah şeklinde donanıma sahip ya da gizli masa bölmesi olan masalar, yerden tasarrufu sağlamakta ve mutfak mekanının konforunu arttırmaktadır (Şekil 4.17 ve 4.18).

a) Yüzeyin içinden çıkan masa

b) Dolabın içinden çıkan masa

c) Üst tablası hareketli masa kapalı 1

d) Üst tablası hareketli masa açık 1

Şekil 4.17. Modüllerle birlikte tasarlanan masalar (Anonim, 2018b)

a) Kayar tezgah donanımı kapalı 1

b) Kayar tezgah donanımı açık 1

c) Gizli masa modülü

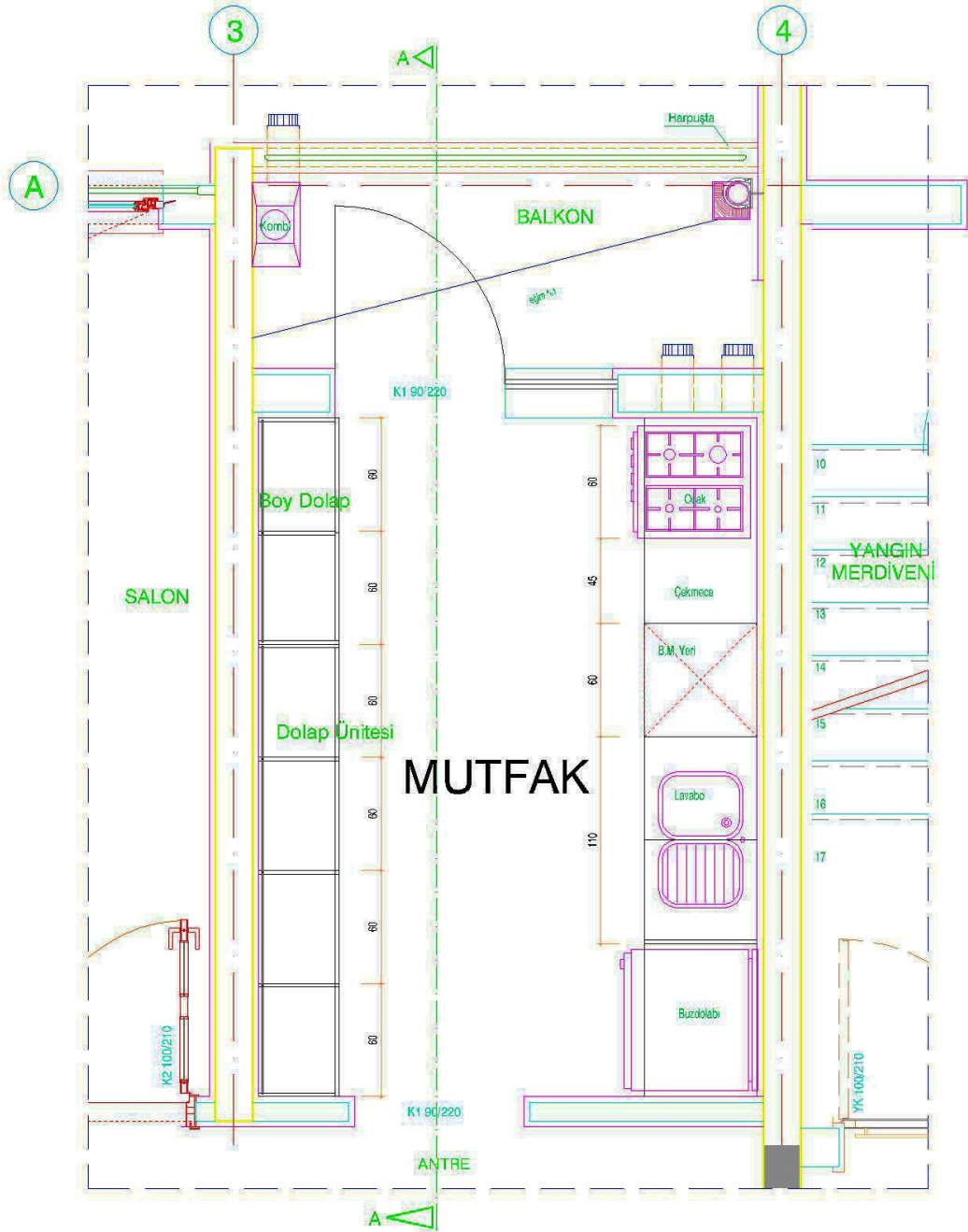
d) Gizli masa modülü 2

Şekil 4.18. Modüllerle birlikte tasarlanan masalar 2 (Anonim, 2018h)

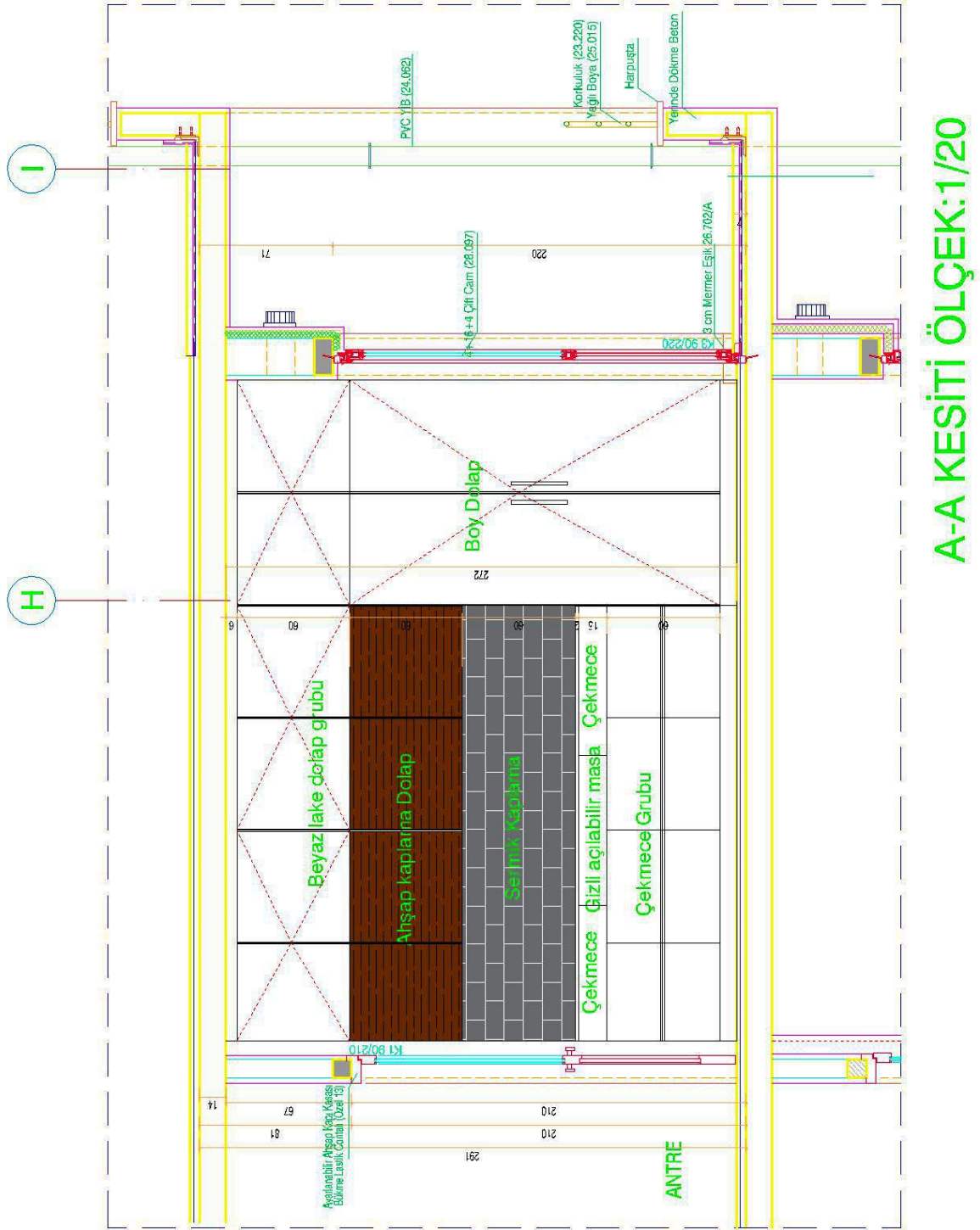
4.7.1. TOKİ 3+1 Konut Mutfak Mekanı Alternatif Tasarımı

TOKİ 3+1 konut mutfak mekanı için iki alternatif çalışma hazırlanmıştır. Oluşturulan birinci alternatifte, depolama alanı ön planda tutulmuş, ikinci alternatif de ise yemek yeme alanı mutfak mekanına dahil edilmeden tasarım planlanmıştır. TOKİ 3+1 konut mutfak mekan tasarımı birinci alternatif öneri; mevcut mutfak düzeninde yer alan donatı elemanlarının paralelindeki duvara, depolama ve yemek yeme eylemini tek ünite de gerçekleştirmeleri için modüler bir dolap tasarlanmıştır. Şekil 4.19 daki TOKİ mutfak yerleşim planı, mevcut planı bozmadan sadece yemek yeme bölümü için dolabın içerisine katlanabilir gizli masa yerleştirilerek orta aks eylemlerin rahat yapılması için temiz bırakılmıştır (Şekil 4.20). Bu mutfak yerleşimi koridor tipi mutfak olarak geçmekte birbirine paralel olan donatılar iki duvarda da yer almaktadır. I tipi mutfakla kıyaslandığında dönme manevraları daha çok olduğu için kullanıcı açısından daha yorucu olabilmektedir (Oruç, 2014). Boy dolap ve derin çekmeceli ünite yapılarak depolama ihtiyacının giderilmesi amaçlanmıştır (Şekil 4.21).

Dar mekanlara sahip konutlarda mobilya seçimi önemli olmaktadır. Özellikle değişebilen ve katlanabilen donatı türlerinin tercih edilmesi gerekmektedir (Salebi, 2015). Kayahan (2011) araştırması için TOKİ kullanıcılarıyla mülakatlar gerçekleştirmiş ve toplamış olduğu verilere göre mutfak masa ve sandalye tasarımı yapmıştır. Yapmış olduğu görüşme bulgularında; masa ve sandalyenin az yer kaplaması, fiyatının uygun olması, farklı amaçlar içinde kullanılabilir olması, estetik görünümüne sahip olması ve mutfak içi dolaşımı engellenmemesi istenmiştir.

Şekil 4.19. Birinci alternatif TOKİ 3+1 konut mutfak 1/50 yerleşim planı

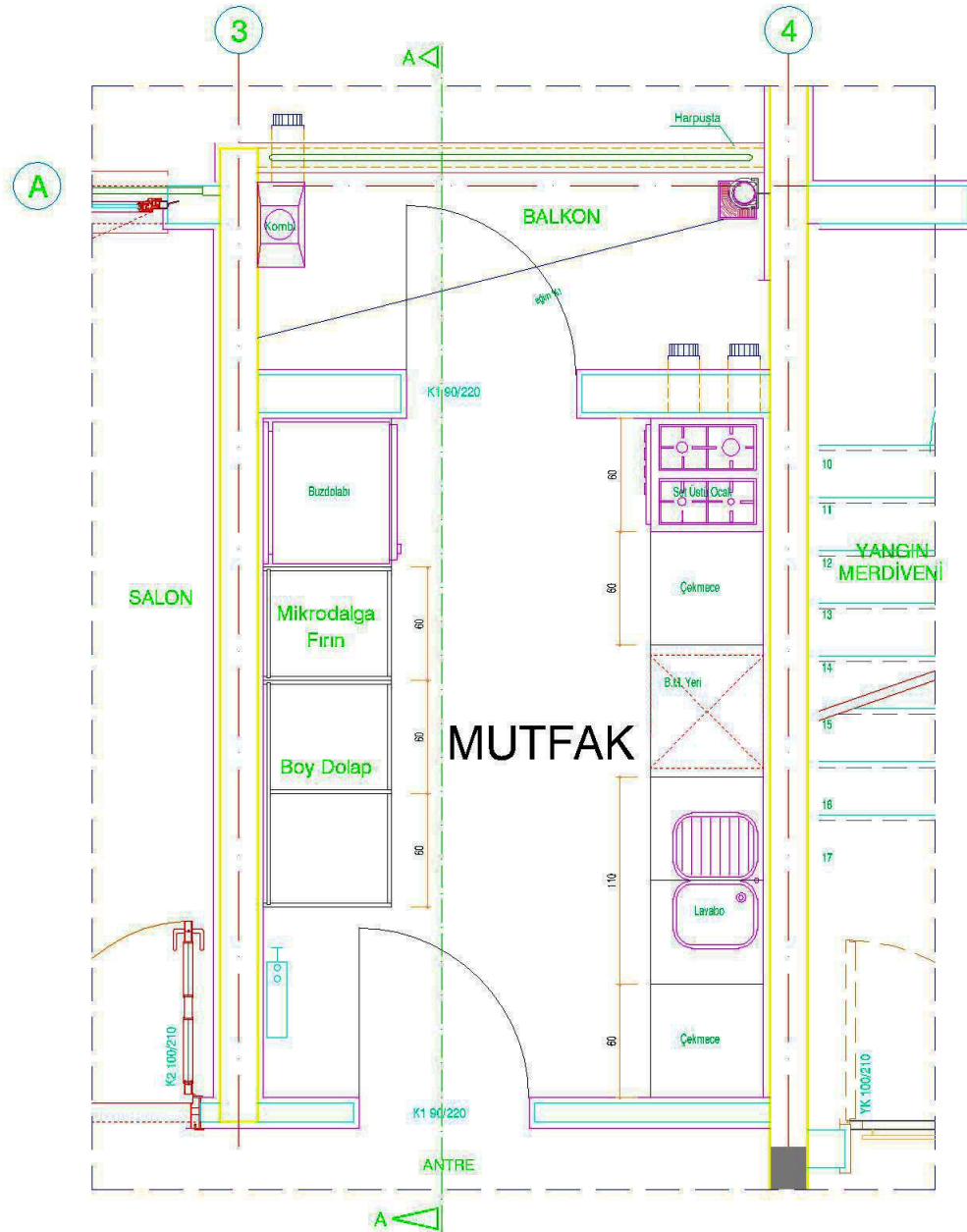

Şekil 4.20. Birinci alternatif TOKİ 3+1 konut mutfak A-A kesiti

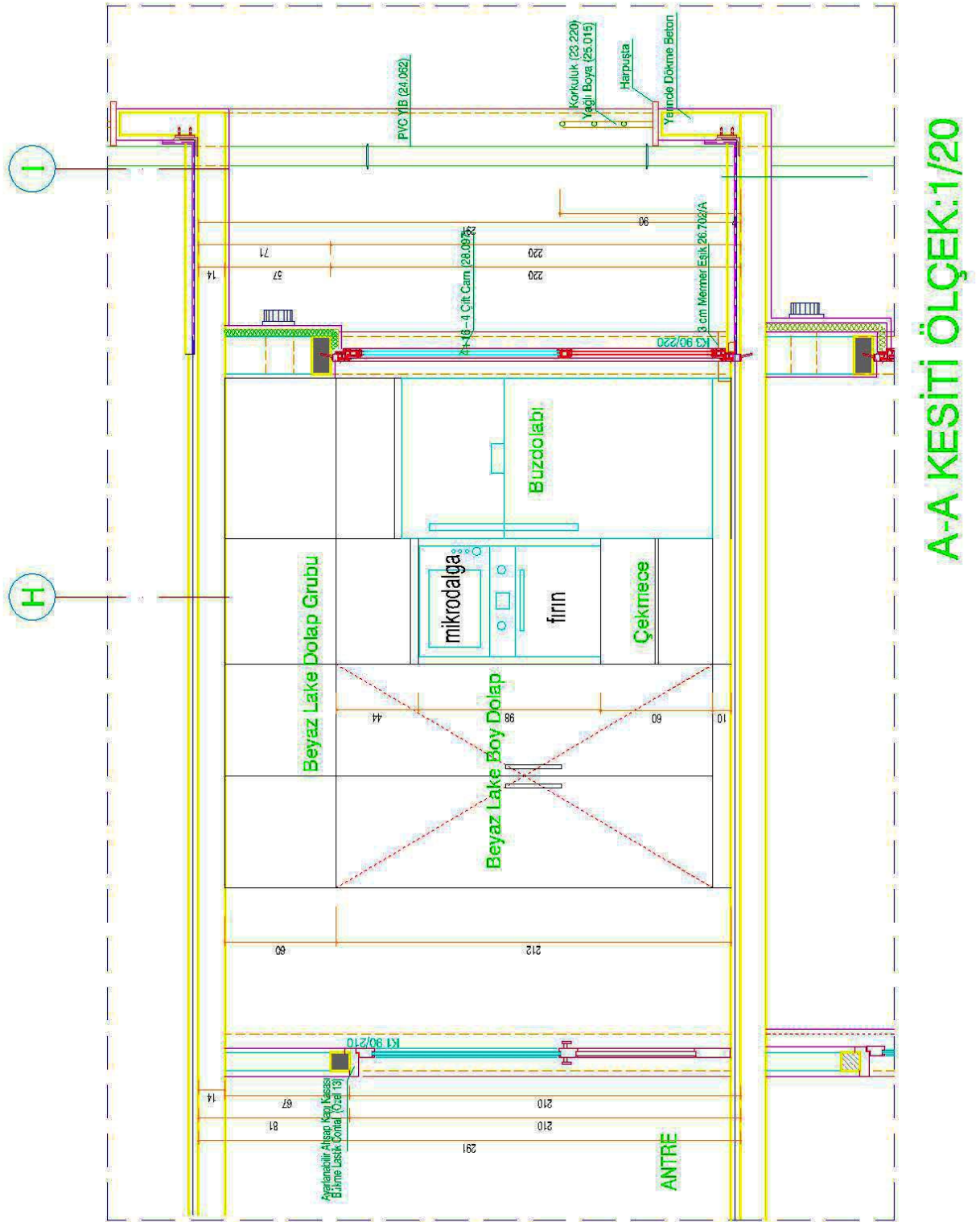

Şekil 4.21. Birinci alternatif TOKİ 3+1 konut mutfak tasarımı

TOKİ 3+1 mutfak mekan tasarımı ikinci alternatif önerisinde yemek yeme bölümü hariç tutularak yerleşim planı hazırlanmıştır. Ayrıca, mikrodalga, fırın ve buzdolabı tek üniteye toplanmıştır (Şekil 4.22-4.24). Buzdolabı ve fırının yerleşmesi için gerekli olan derinlik sağlanabilmesi için pencere iptal edilerek balkon kapısının yanında kalan duvar genişletilmiştir. Böylelikle hazırlama tezgahı genişlemiş ve daha temiz yüzeyler oluşturulmuştur. İkinci alternatif olarak çizilmiş olan yerleşim planı, birinci alternatif yerleşim planı gibi koridor tipi mutfaktır. Tasarımda buzdolabı, paralelindeki duvarda çözüldüğü için çalışma üçgeni bu mutfak yerleşiminde çıkmaktadır.

Şekil 4.22. İkinci alternatif TOKİ 3+1 konut mutfak 1/50 yerleşim planı

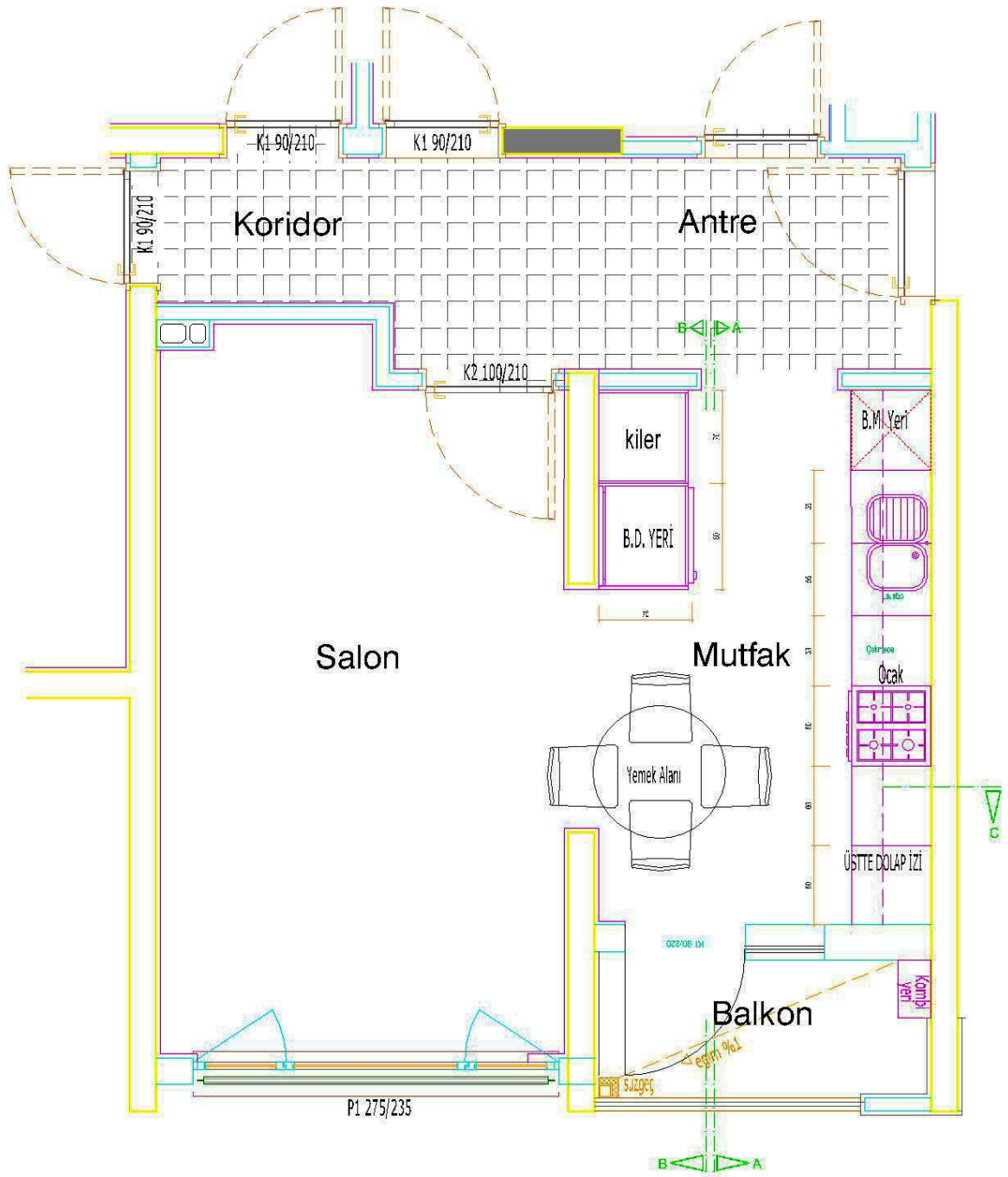
Şekil 4.23. İkinci alternatif TOKİ 3+1 konut mutfak A-A kesiti

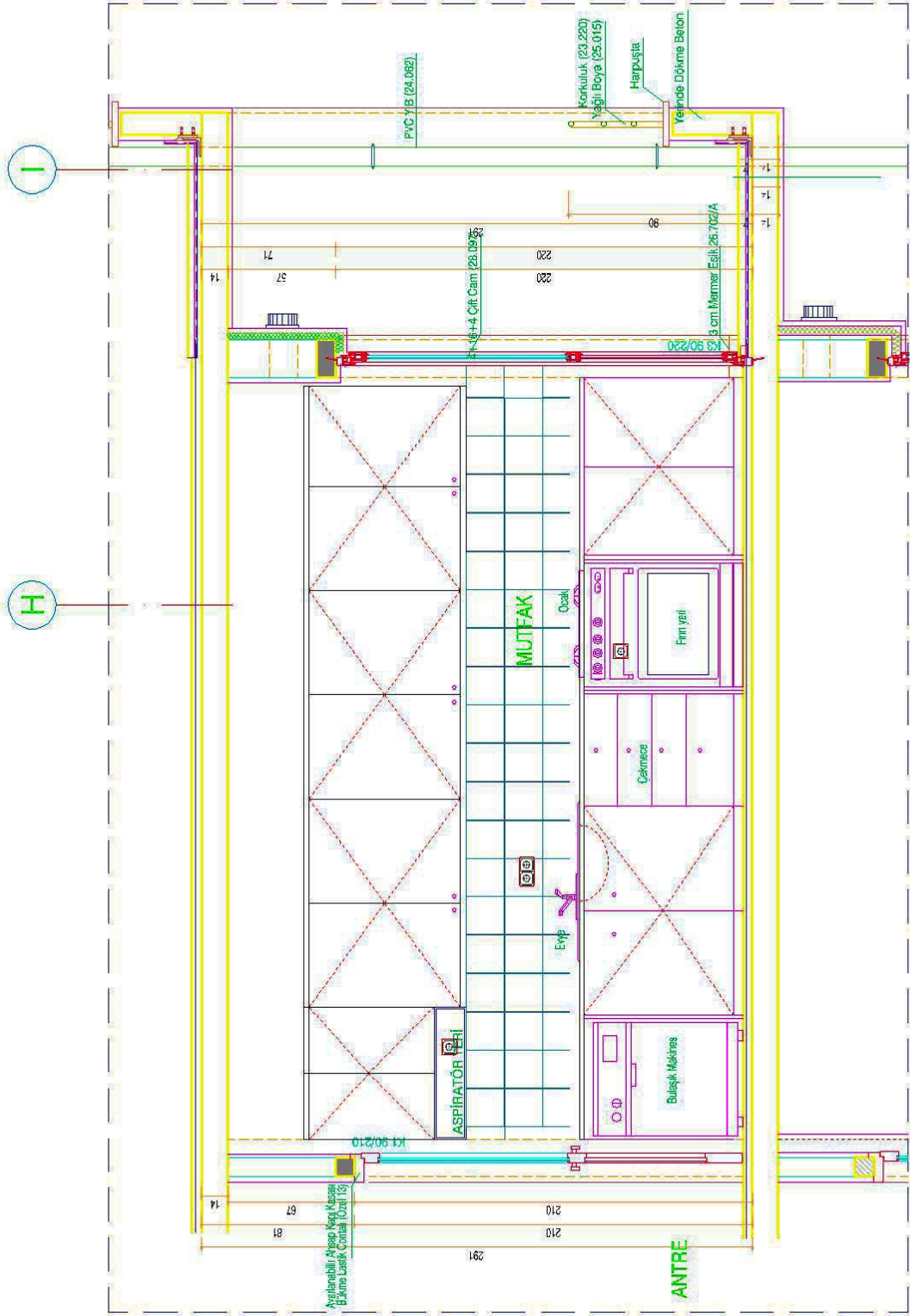
Şekil 4.24. İkinci alternatif TOKİ 3+1 konut mutfak tasarımı

4.7.2. TOKİ 2+1 Konut Mutfak Mekanı Alternatif Tasarımı

Küçük mutfak yerleşim planı çözümlerinde aranılan ilk koşul kullanım kolaylığının sağlanmasıdır (Albayrak, 2012). TOKİ 2+1 konut mutfak mekan tasarımı birinci alternatif önerisi; mevcut mutfak düzeninde yer alan donatı elemanlarına ilave olarak depolama alanının eklenmesidir. Mevcut TOKİ 2+1 konut mutfak yerleşim planında hole açılan kapı iptal edilmiş kiler ve buzdolabı tek modül olarak tasarlanmıştır (Şekil 4.25-4.28). Buzdolabının ve kilerin yeri birlikte tanımlandığı için tezgah alanı genişlemiştir. Yemek yeme eylemi 2+1 konut mutfak yerleşiminde hareketli masa modülüyle sağlanmıştır. Fakat, kullanıcı tercihine bağlı olarak yemek yeme alanı evin salonunda da planlanabilir.

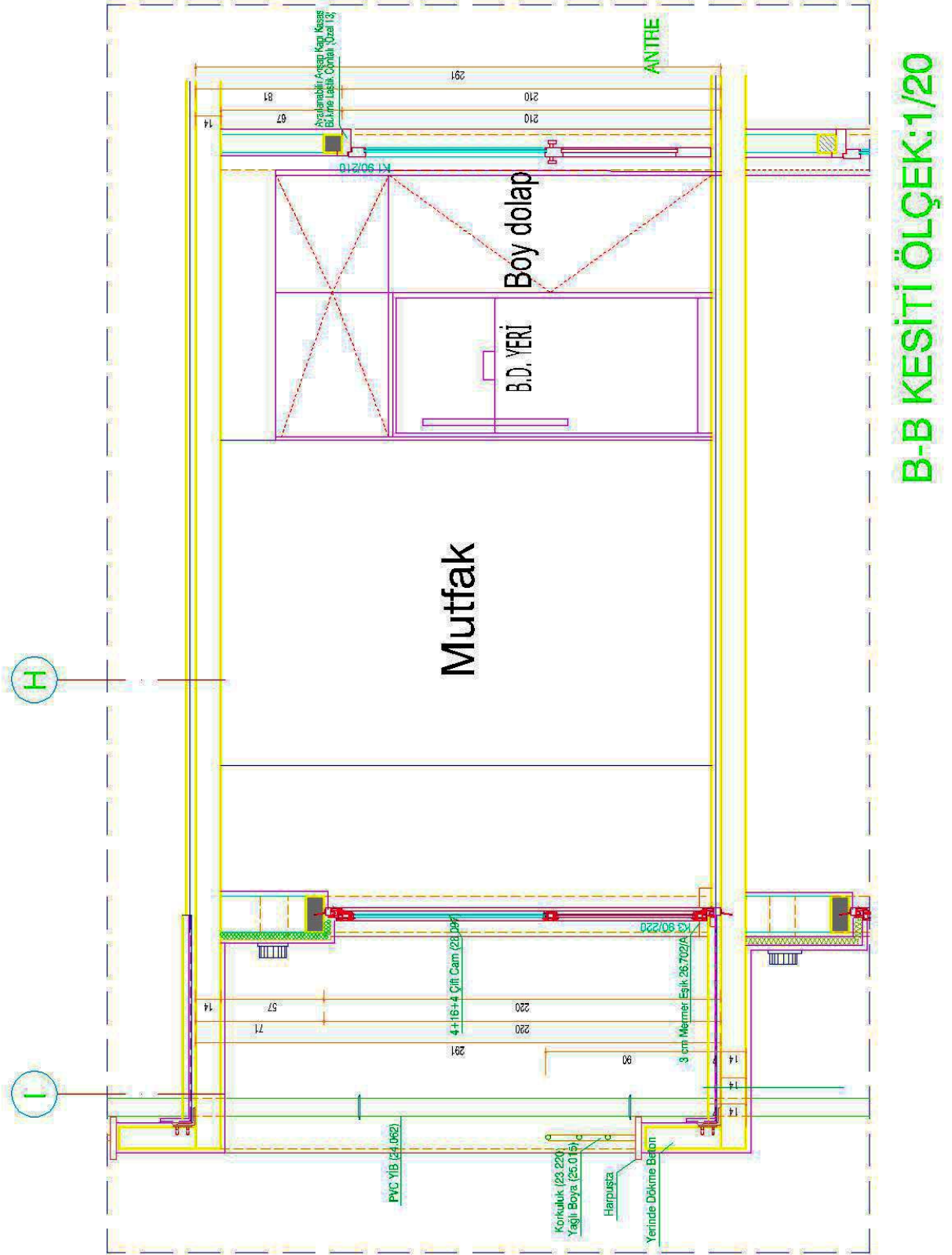

Şekil 4.25. Birinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak 1/50 yerleşim planı

A-A KESİTİ ÖLÇEK:1/20

Şekil 4.26. Birinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak A-A kesiti

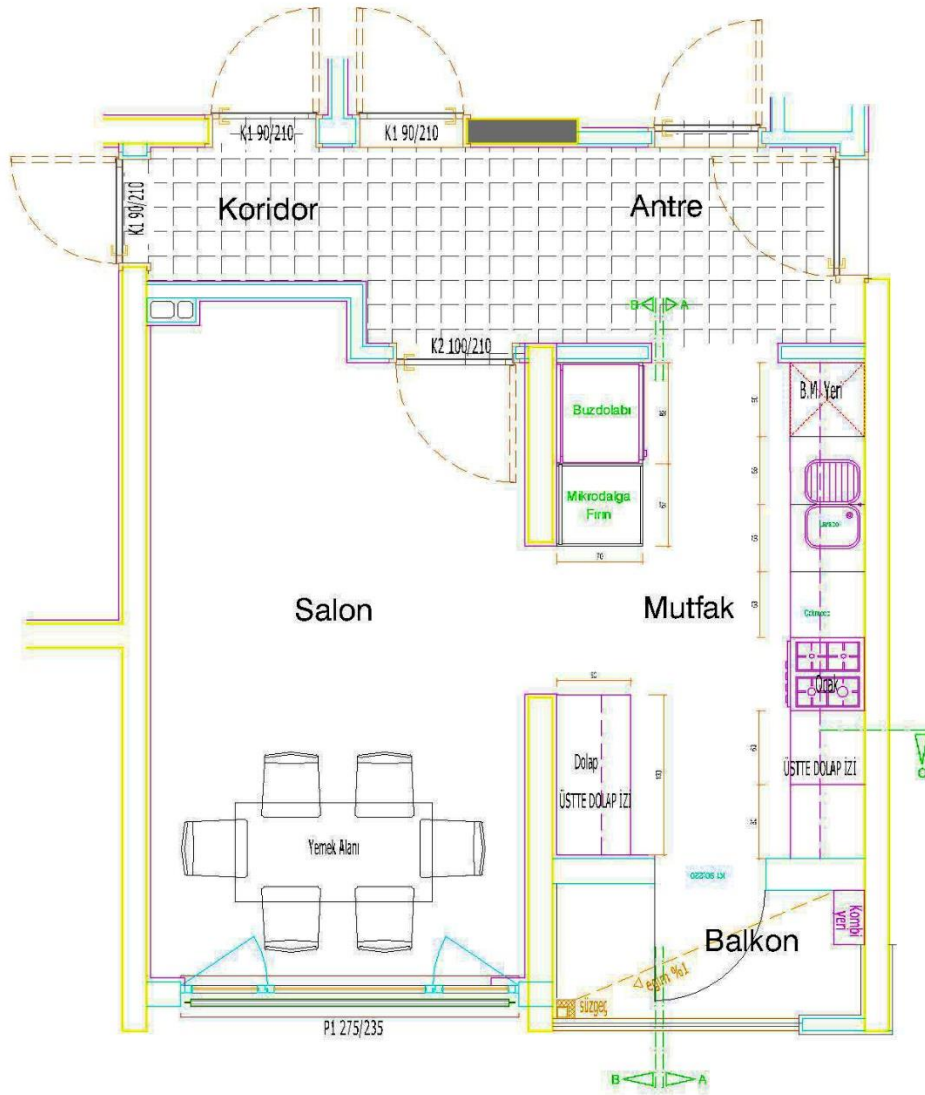

Şekil 4.27. Birinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak B-B kesiti

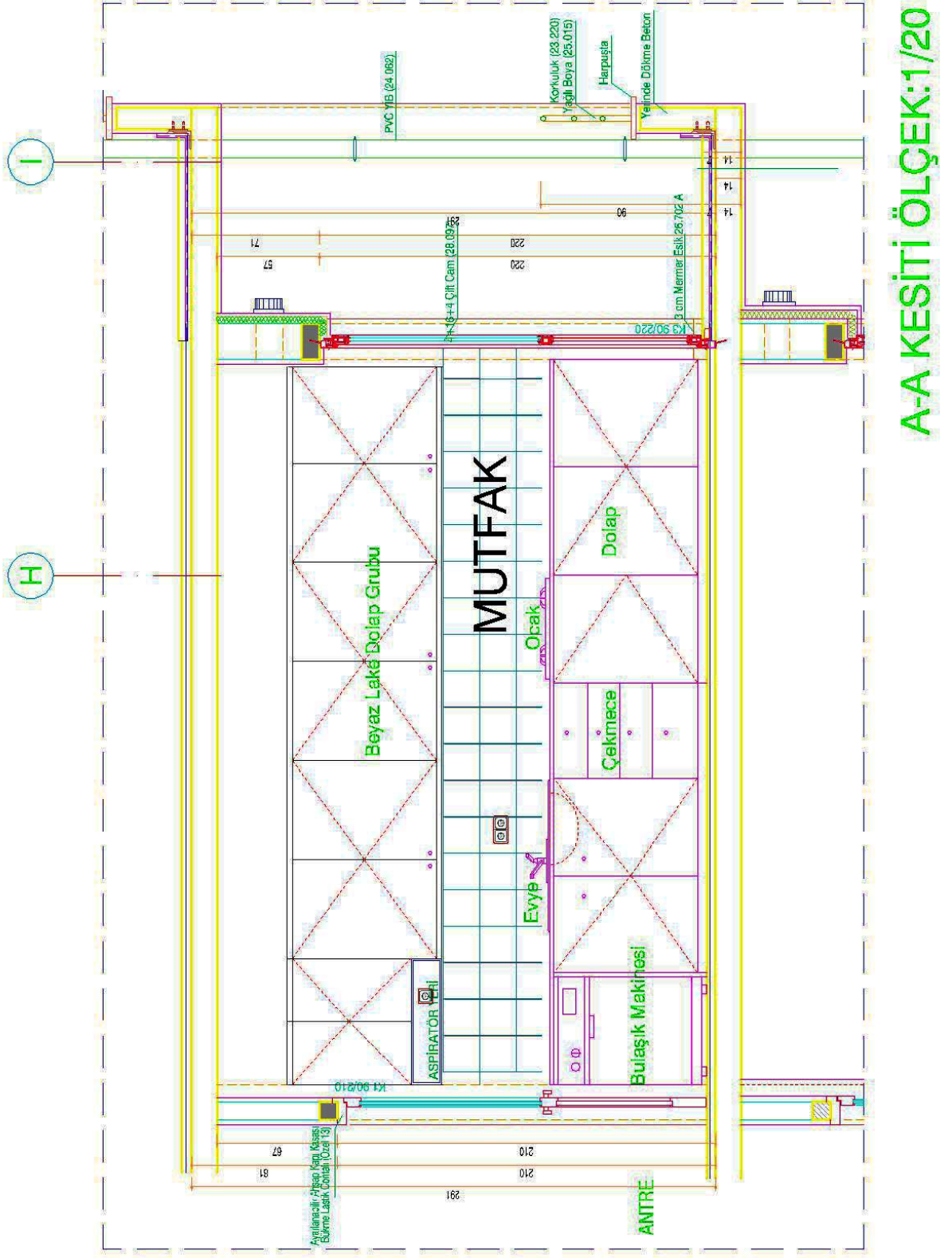

Şekil 4.28. Birinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak tasarımı

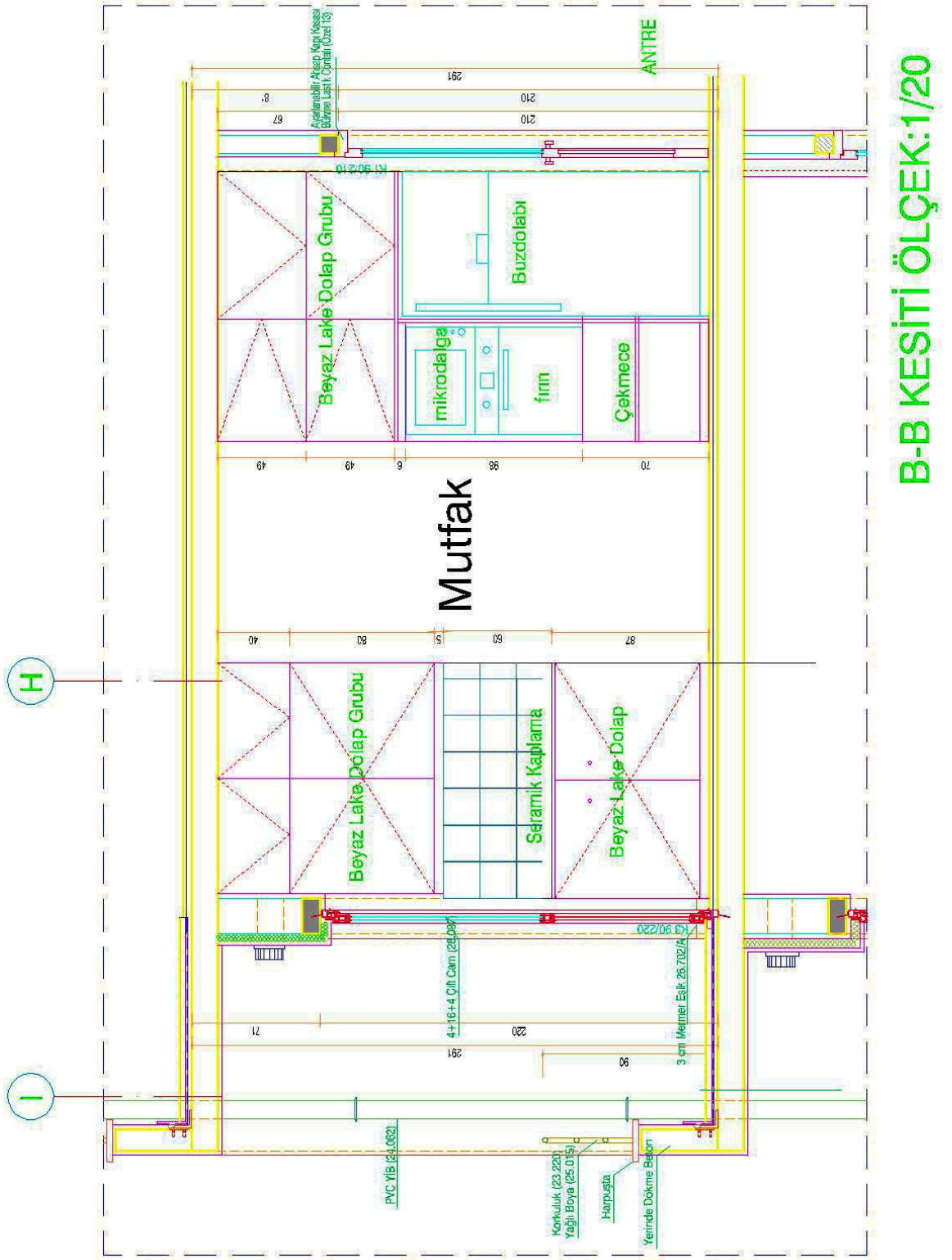
TOKİ 2+1 konut mutfak mekan tasarımı ikinci alternatif önerisinde yemek yeme bölümü hariç tutularak yerleşim planı hazırlanmış ve plan oluşturulurken koridora açılan kapı ile balkona açılan pencere iptal edilmiştir (Şekil 4.29-4.33). Ayrıca mutfak mekanından salona geçilen geçiş alanı daraltılarak ilave dolap modülü eklenmiştir. Böylelikle çalışma tezgahı ve depolama alanı genişlemiş temiz yüzeyler oluşmuştur. İkinci alternatif olarak çizilmiş olan yerleşim planı için ana faaliyet alanı, birbirine paralel iki duvar boyunca olacak şekilde tasarlanmış olup koridor tipi mutfaktan oluşmaktadır (Yazıcıoğlu, 2014). Tasarımda buzdolabı ve fırın paralelindeki duvarda çözüldüğü için çalışma üçgeni bu mutfak yerleşiminde çıkmaktadır.

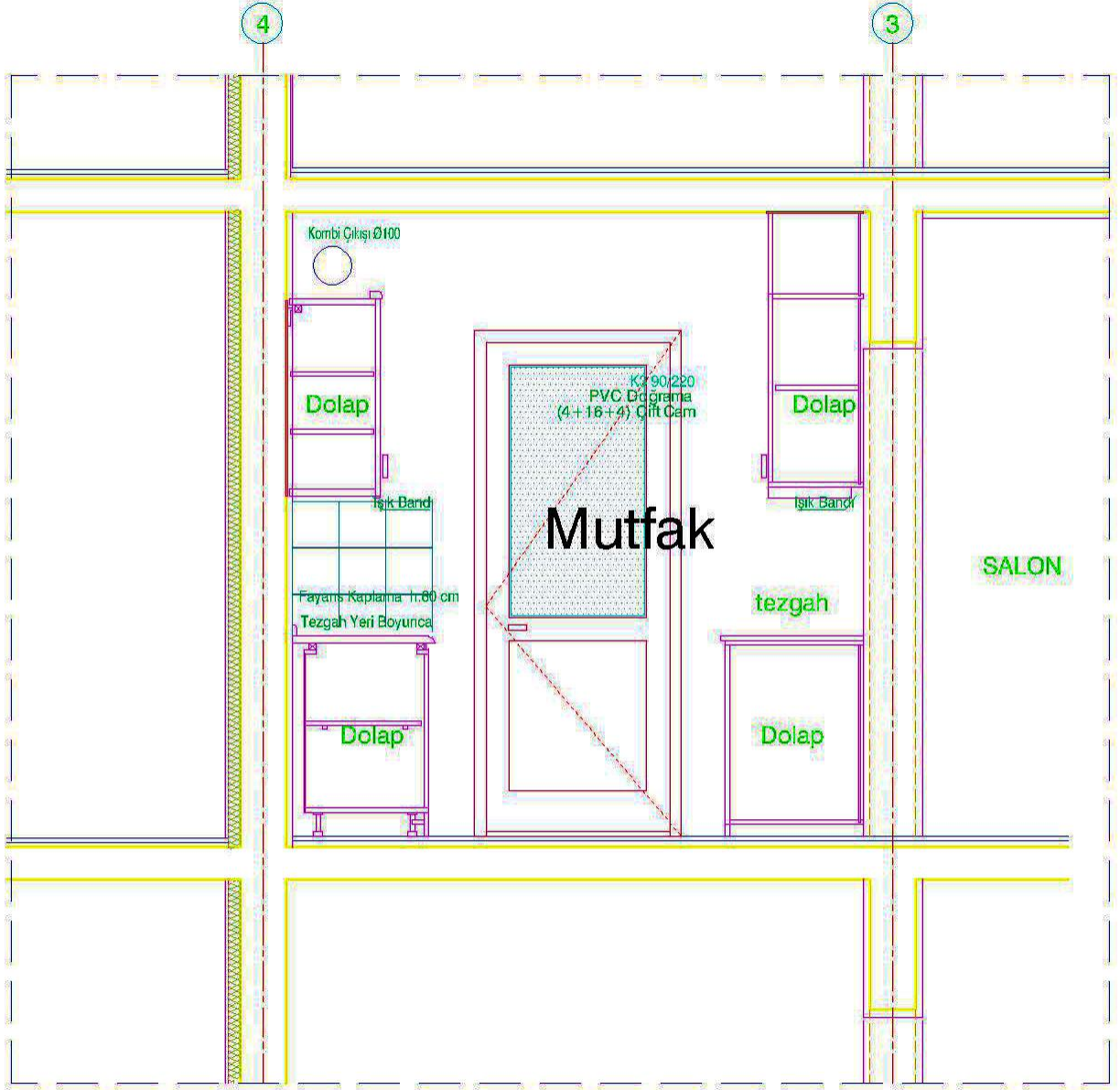
Şekil 4.29. İkinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak 1/50 yerleşim planı

Şekil 4.30. İkinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak A-A kesiti

Şekil 4.31. İkinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak B-B kesiti

C-C KESİTİ ÖLÇEK:1/20

Şekil 4.32. İkinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak C-C kesiti

Şekil 4.33. İkinci alternatif TOKİ 2+1 konut mutfak tasarımı

5. SONUÇ

Akvadi bölgesi TOKİ konut mutfaklarının mevcut durumu, mutfak sabit modüllerinin nasıl konumlandırıldığı, konut sakinlerinin mutfak mekanı için bulmuş oldukları çözümler ve memnuniyetlerinin araştırıldığı “*TOKİ Binalarında Mutfak Mekanı Tasarımı: Denizli Örneği*” konulu bu tez çalışmasından elde edilen sonuçlar maddeler halinde aşağıda sunulmuştur.

- Katılımcıların çoğunluğu 46-55 yaş aralığında olup, 4 kişilik aile ortamında yaşamaktadırlar.
- Katılımcıların çoğu ev sahibi olup yaklaşık 5 yıldır konutta ikamet etmektedirler.
- Kullanıcıların mutfak özellikleri incelendiğinde, mutfaklarının modern bir görünüme sahip olduğunu düşündükleri ve mutfak dolaplarından memnun oldukları için katılımcıların çoğunluğunun mutfaklarına taşındığı günden itibaren değişiklik yapmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.
- Genel olarak kullanıcıların mutfakları yemek alanı içermektedir.
- Konut sakinlerinin çoğunluğu, TOKİ konutların yerleştikleri günden itibaren konfor şartlarının değiştiğini ve bu konutlara taşındıkları için memnun olduklarını ifade etmişlerdir.
- Mutfak mobilyalarında (tezgahlarda, dolap ve dolap kapaklarında) ağırlıklı olarak krem rengi tercih edildiği belirlenmiştir.
- Mutfaklarda tercih edilen malzemeler incelendiğinde; tezgah yüzeyinde mermerit malzemesi, dolap gövdesi ve kapaklarında laminant kaplama malzemesinin çokça kullanıldığı ortaya çıkmıştır.
- Mutfak tezgahı ile üst dolap arasında bulunan duvarda en fazla kullanılan malzeme seramik olarak belirlenmiştir.
- Konut sakinleri yemek yeme eylemlerini daha çok mutfak mekanında gerçekleştirmektedir.
- Konut sakinleri tarafından yapılan uygulamalar incelendiğinde, daha çok yeni dolap ilave ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır.
- Katılımcılar zamanlarının çoğunluğunu mutfaklarında geçirdiklerini, mutfaklarının büyüklüğünden, kullanılan malzemelerden ve renklerden memnun olduklarını belirtmişlerdir.

- Katılımcılar, ocak ve lavabo yerlerinden memnun olduklarını ve yeterli depolama alanına sahip olduklarını belirtmişlerdir.
- Mutfak mekanında aydınlatma ve ısıtmanın yeterli olduğu tespit edilmiştir.
- Katılımcılar tarafından mutfak dolapları beğenilmezse bile, değiştirme yanlısı olmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır.
- Konut sakinlerinin, mutfak mekanında çalışmaktan memnun oldukları anlaşılmıştır.

Sonuç olarak, TOKİ mutfak mekanında kullanılan malzemeler hem düşük kalite hem de yanlış yerleşim planına sahip olsa da, konut sakinlerinin mevcut mutfak malzemeleri ve mekan düzeninden memnun oldukları anlaşılmıştır. Fakat, mevcut mutfak mekanları incelendiğinde kullanıcıların planlı mutfak yerleşiminin yapılmadığı tespit edilmiştir. Mutfak mekan tasarım sürecinde kullanılan malzemelerin işlevsel ve sürdürülebilir olması gerekmektedir. Çünkü mutfakta yer alan donatıların konumu kullanıcıların konforu için önem arz etmektedir. Mutfak tasarımında uygun maliyetli çalışma ortamının planlanması ve kullanıcının ihtiyacını karşılayan tasarımlar üretmek için birçok farklı disiplinde uzmanlık çalışması gerçekleştirmek gerekir. Bu anlayış çerçevesinde, mutfak mekan tasarımının ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde planlanması ve tasarlanması gerekmektedir. Mutfak mekanındaki malzemelerin kullanılacak alana uygunluğuna dikkat edilerek seçilmesi ve kişinin ihtiyaçları çerçevesinde planlamanın gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır. TOKİ 2+1 ve 3+1 konut mutfak mekanları için yapılan alternatif tasarımlar kullanıcıların ihtiyaçlarını giderme bağlamında daha planlı bir mutfak mekanı sağlamaktadır.

KAYNAKLAR

- Ağat, N., 1983. *Konut Tasarımına Mutfağın Etkisi ve Mutfak Tasarımı*, 1. Baskı. İstanbul Teknik Üniversitesi Yayını, İstanbul.
- Ağat, N., 1991. *Konut Mutfağı Tasarımı*, *İnşaat Dergisi*, Yasa Yayıncılık, Sanat ve Kültür Hizmetleri AŞ. İstanbul.
- Akan, L. S., 2005. Safranbolu Mutfak Kültürü Üzerinde Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altaban, Ö. 1982. *Toplu Konut Kanunu Uygulamaya Aktarılırken Bazı Görüşler*, *Mimarlık Dergisi*, 176: 7-9.
- Alyanak, Ş., 1997. *Yaşlılar İçin Mobilya*, *Arredamento Dekorasyon*, 9-97.
- Altıparmak, R., 2006. Ülkemiz İnsan Antropometrisine Uygun Mutfak Mobilyası Tasarımı İçin Veri Bankasının Oluşturulması ve Bir Uygulama, Bilim Uzmanlığı Tezi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Albayrak, N., 2012. Konut Mutfakları İç Mekan Tasarımında Ergonomik İlkeler, Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Alkan Korkmaz, S., 2011. Medya, Cinsiyet ve Mimarlık: Televizyon Reklamlarında Mutfak Temsil Biçimlerinin Cinsiyet Bağlamında Okunması, Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Anonim, 2010. *Neden TOKİ?* Mimarca Dergisi, TOKİ Özel İlavesi, Denizli.
- Anonim, 2013a. Çatalhöyük Neolitik Kenti Yönetim Planı http://www.catalhoyuk.com/sites/default/files/Catal_SMP_TR_Revised.pdf, (Erişim Tarihi:2.11.2018).
- Anonim, 2013b. Samsun Kent Müzesi'nde Sergilenen Eski Köy Evi Mutfağı Bölümü, [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Eski_k%C3%B6y_evi_mutfa%C4%9F%C4%B1_b%C3%B6l%C3%BCm%C3%BC_\(3\).JPG](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Eski_k%C3%B6y_evi_mutfa%C4%9F%C4%B1_b%C3%B6l%C3%BCm%C3%BC_(3).JPG), (Erişim Tarihi: 24.10.2018).
- Anonim, 2014. Flickr. <https://www.flickr.com/photos/ofhouses/15317515903>, (Erişim Tarihi: 2.11.2018).
- Anonim, 2018a. Denizli-Akvadi. <http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=56255&start=0>, (Erişim Tarihi: 5.11.2018).
- Anonim, 2018b. Pinterest. <https://tr.pinterest.com/>, (Erişim Tarihi: 30.10.2018).
- Anonim, 2018c. A Brief History of Kitchen Design, Part 4: Christine Frederick's "New Housekeeping" and Margarete Schütte - Lihotzky's Frankfurt Kitchen <http://www.core77.com/posts/19779/a-brief-history-of-kitchen-design-part-4>

christine-fredericks-new-housekeeping-and-margarete-schttte-lihotzkys- frankfurt-kitchen-19779, (Erişim Tarihi: 2.11.2018).

Anonim, 2018d. TOKİ İ Yol Map. <https://www.haritamap.com/yer/180579/toki-evleri-ic-yolu.html>, (Erişim Tarihi: 14.12.2018).

Anonim, 2018e. *Starax aksesuar Mutfak Katalog*, <http://www.starax.com.tr/> (Erişim Tarihi: 18.12.2018).

Anonim, 2018f. *Hettich Cosario Mutfak Katalog*, <https://web.hettich.com/tr-tr/ueruenler-katalog.jsp> (Erişim Tarihi: 18.12.2018)

Anonim, 2018g. *Blum Mutfak Katalog*, <https://www.blum.com/tr/tr/> (Erişim Tarihi:18.12.2018).

Anonim, 2018h. *Hafele Mutfak Katalog*. https://online.hafele.com.tr/tr_TR/Search, (Erişim Tarihi: 18.12.2018).

Anonim, 2019a. TOKİ'nin Açılımlı Nedir? <https://www.resmidaire.com/tokinin-acilimi-nedir>, (Erişim Tarihi: 16.03.2019).

Anonim, 2019b. Denizli Belediyesi Toplu Konut Yatırımları. <http://www.denizli.bel.tr/Default.aspx?k=konutprojeleri> (Erişim Tarihi: 16.03.2019).

Arcan, E., F., Evci F., 1999. *Mimari Tasarıma Yaklaşım*, 2K Yayınları, İstanbul.

Atılgan, A., Kayahan, K., Bayraktar, D. K., Ersen, N., 2012. *Konut Mutfak Dolaplarında Tercih Edilen Kapak Modelleri: Artvin İli Örneği*. Araştırma Makalesi. Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 13(2): 158-169.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 1985. Resmi Gazete. *3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*, 26972.

Bayraktar, E., 2007. *Bir İnsanlık Hakkı Konut TOKİ'nin Planlı Kentleşme ve Konut Üretim Seferberliği*, Birinci Baskı, Boyut Yayın Grubu.

Baytın, N., 1980. *Konut Islak Mekanları*. TÜBİTAK Yayınları. No: 945, Ankara.

Bozbaş, E., 1990. Konut Mutfağı ve Endüstrileşmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Bozdayı, M., 1992. Geleneksel Anadolu Konutundaki Oda Kavramının Çağdaş Konut Tasarımında Modül Kavramı Olarak Değerlendirilmesi. Sanatta Yeterlik Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Chiara, D. J., Panero, J., Zelnik, M., 1995. *Time Saver Standarts for Housing and Residential Development*, McGraw-Hill Education (India) Pvt Limited, Second Edition, 1132 s.

- Cieraad, I., 2002. "Out of My Kitchen!" *Architecture, Gender and Domestic Efficiency*. The Journal of Architecture, 7(3): 263-279.
- Çamur, A., 2014. Kamu Özel Sektör Ortaklığı: Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) ve Arsa Satışı Karşılığı Gelir Paylaşımı Uygulaması. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Duran Sağocak, M., 2005. *Ergonomik Tasarımda Renk*, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 6(1): 77-83.
- Dönmez, D., 2011. Modernleşen Türkiye’de Konut Mutfağının Değişimi: 1950-1965. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dürdane, A., 2011. *Kondu'dan Moderne Sancılı Geçiş*, TOKİ Haber Dergisi, 15: 42-49.
- Erel, S., 1978. *Mutfak Araçlarının Yerleştirilmesi ve Mutfak Planlama, Evde Kullanılan Araç ve Gereçler*, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Erkişi, B., 2012. Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Çevre Düzenlemeleri Uygulamalarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Erdem, B., Akyürek, S., 2017. *Yeni Bir Mutfak Akımı: Yaşayan Mutfaklar*. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(2): 103-126
- Ergüden, Z. B., 2003. Megaronların Doğuşu ve Erken Tunç Çağı Boyunca Gelişimi, Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Erten, D., 2000. Hızlı Şehirleşen Toplumumuzda Konut Mutfağının Kullanıcısı ile Uyumlaştırılması Çalışmalarında Kültürel ve Sosyal Değişmenin Tasarıma Etkisi ve Kocaeli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Eshak, Y. A., 2014. TOKİ'nin Tasarım İlkelerinin, TOKİ Konut Uygulamaları Üzerinden İrdelenmesi: Ankara örneği. Yüksek Lisans Tezi. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Eroğlu, Ş., 2000. *Mutfağın Modernizasyonu: Mutfak Tasarımında Kadınlar ve Kadın Mimarlar*. *Arredamento Mimarlık*, 100(23): 86-96.
- Eryıldız, S., 2003. *Batıkent*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
- Fitnat, O., 2006. Çarpık Kentleşmenin Deprem Riski Açısından Bursa Soğanlı Bölgesi Örneğinde İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Gelegen, G., 2009. Yeni Konutlardaki Mutfak Tasarımının Tüketicilere Ergonomik Açidan Uygunluğu ve Tüketicilerin Mutfaklarına İlişkin Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Giedion, S., 1994. *Çağdaş Mutfağın Doğuşu, Arredamento Dekorasyon*, Mutfak Özel Sayısı.
- Grandjean, E., 1973. *Ergonomics of The Home*, Francis and Taylor, London.
- Güney, Y., 2010. *Konutta Mekânsal Organizasyon ve Toplumsal Cinsiyet: Yirminci Yüzyıl Ankara Apartmanları*. Cins Cins Mekân İçinde, Turkuaz Kitapçılık, İstanbul.
- Gür, Ş. Ö., 2000, *Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü*, Yem Yayınları. 1. Baskı, İstanbul.
- Gür, M., 2009. Alt ve Orta Gelir Grubuna Yönelik TOKİ Konutlarında Kullanıcı Memnuniyetinin Araştırılması: Bursa Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Hasol, D., 2002. *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, 8. Baskı, Yem Yayın, İstanbul.
- Henry, K., 2011. *The Retail Observer, Is The Traditional Work Triangle Still Valid in Today's Kitchen?* By Carol Lamkins, CID, CMKBD.
- Hrovatin, J., Prekrat, S., Ravnik, D., Oblak, L., 2015. *Ergonomic Suitability of Kitchen Furniture Regarding Height Accessibility*. Collegium Antropologicum, 39(1): 185-191.
- ISO, 2014. International Organization for Standardization. <https://www.iso.org/standards.html>, (Erişim Tarihi:16.04.2019).
- İçel, B., Kayahan, K., Avcı, Ö., 2017. *Yeni Tasarlanacak Mutfak Masa ve Sandalyelerinde Kullanıcı Beklentilerinin Belirlenmesi: Bartın İli TOKİ Konutlarına Yönelik Bir Araştırma*. Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 19(2): 144-152.
- Jacqui, D., Stuart, G., Dave, J., Frances, P., 2003. *Consumer Behaviour In The Valuation of Residential Property A Comparative Study in The UK, Ireland, and Australia*, *Property Management*, 21(5): 295- 314.
- Kara, M., 2011. *Türkiye'de Gecekondu Dönüşüm Projelerinin Konut Sorununun Çözümündeki Rolü: Ankara İli Gültepe ve Yatıkmusluk Örneği*. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 6(2): 189-191.
- Karaca, N., 2017. TOKİ Toplu Konut Uygulamalarında Siteden Mahalleye Dönüşüm, Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karaman, A., Tankut, A. N., Yıldırım, M. N., 2016. *Uşak İli Banaz İlçesinde Konut Mutfağında Kullanılan Tezgah Malzemelerine Yönelik Kullanıcı Tercihleri Üzerine Bir Araştırma*. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(2): 405-421.
- Karaman, A., Güven, Ş., Yıldırım, M. N., 2017. *Mutfak Dolabı Kapak Modellerinde Kullanıcı Tercihleri: Banaz İlçesi Örneği*. Journal of Forestry, 13(1): 39-50.

- Karupiah, P. A., Chidambaram, S., Pitchiah, R., 2012. *Smart Kitchen Cabinet for Aware Home. The First International Conference on Smart Systems, Devices and Technologies*, 27 Mayıs – 1 Haziran 2012, Stuttgart, Germany.
- Kalemdar, G., 2017. Mutfak ve Teknolojik Tasarımların “Akıllı Mutfaklar“ Bağlamında İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kalınkara, V., Salman, M., Arpacı, F., Doğan, M., 2001. Mutfak Tasarımının Ergonomik Boyutu ve Kullanıcıların Tasarıma Yönelik Bilgi Düzeyleri. 8. Ulusal Ergonomi Kongresi, İzmir.
- Kalınkara, V., 2006. *Tasarım ve Dekorasyon*. Gazi Yayınları, 2. Baskı, Ankara.
- Kaya, A., 2000. *Misafirperverlik Endüstrisinde Temel Mutfak Bilgisi*, 3.baskı. Baskı Güneş Opset Matbacılık, Antalya.
- Kaytaoğlu, T., 2018. TOKİ Yapılarının İç Mekanlarının Kalite Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi-Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kayahan, K., 2011. Dar Mutfaklarda Fonksiyonel Alan Kullanımı İçin Masa – Sandalye Tasarımı, Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Keleş, R., 2012. *Kentleşme Politikası*. 12. Baskı, İmge Kitapevi Yayınevi, Ankara.
- Kim, S. K., Ahn, M., Tremblay, K. R., 2008. *Contemporary Kitchen Design in Urban Multifamily Housing in Korea. Housing and Society*, 35(2): 117-138.
- Kinchin, J., 2011. *Counter Space: Design and the Modern Kitchen*, Museum of Modern Art, New York.
- Kishtwaria, J., Mathur, P., Rana, A., 2007. *Ergonomic Evaluation of Kitchen Work with Reference to Space Designing*, College of Home Science, 21(1): 43-46.
- Koç, N., 2016. Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Konutlarında Kullanıcı (Müşteri) Memnuniyetinin Değerlendirilmesi: İstanbul Kayaşehir Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Küçükerman, Ö., 1985. *Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi*, Türkiye Turing Otomobil Kurumu Yayını, İstanbul.
- Küçük, P., 2009. Mutfak Mekanlarına Ait Sabit Donatı Yüzeylerinde Kullanıcı Tercihleri: Trabzon Örneği, Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Nagyszalanczy, S., 2005. Cabinetry. In S. Nagyszalanczy, *New Built-Ins Idea Book*, New Town: Taunton Press, California.

- Neufert, E., 1998. *Yapı Tasarımı Temel Bilgileri*. Çeviren: Erkan, A. Güven Yayıncılık No:145, İstanbul.
- Neufert, E., 2004. *Yapı Tasarımı Bilgisi*. 4. Türkçe Baskı. Beta Basım Yayım, Çeviren: Erkan, A. Güven Yayıncılık. İstanbul, 145: 201-235.
- MEB, 2011. Mobilya ve İç Mekan Tasarımı, Mutfak Tasarımı, Ankara.
- Mondal, J., 2012. *A Review on Mechanical & Physical Hazards at Domestic Kitchen*. International Journal of Occupational Safety and Health, 2(1): 7-10.
- Okşak, Y., 2011. Türkiye’de Konut Sektörünün Yapısı ve Gelişimini Etkileyen Faktörler TOKİ Uygulamaları Örneği, Yüksek Lisans Tezi. Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Oruç, Z., 2014. Konut Mutfaklarının Ergonomik Kriterlerine Göre İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Özbilen, E., 2014. Toplu Konutlarda Konut Topluluğu Ölçeğinde Bir Değerlendirme Yöntemi Önerisi: TOKİ Ankara Örneği, Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özsavaş Uluçay, N., 2018. *Savaş Sonrası Modernizm: Römerstadt Konutları ve Frankfurt Mutfağı*. Online Journal of Art and Design, 6(2): 121-131.
- Panero, J., Chiara, D. J., ve Zelnik, M., 1989. *Human Dimension and Interior Space, A Source Book of Design Reference Standards*, The Architectural Press Ltd., London.
- Phipps, Ü., 1996. Konut Mutfaklarında Modüler Elemanların Esnek ve Değiştirilebilir Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ruşen, Z., 2013. Konut Üretiminde Bir Yönetim Modeli Olarak TOKİ, Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sak, G., 2014. Mutfak Tasarımında Modüler Sistemlerin Kullanıcı Ergonomisi Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Salebi, S., 2015. Konutlarda Kısıtlı Mekan Tasarımına Çağdaş Yaklaşımlar, Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Savran, S., 2014. TOKİ Yoksul Grubu Konutlarının “Yeterli Konut” Bağlamında Değerlendirilmesi: Ankara Kusunlar Örneği, Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sayel, H., 1993. Endüstri Ürünü Konut Mutfakları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Siio, I., Hamada, R., Mima, N., 2007. Kitchen of the Future and Applications. J. Jacko (Ed.): Human-Computer Interaction, Part II, HCII 2007, LNCS 4551, PP. 946-955, Springer-Verlag, Berlin.
- Smith, E. B., 1942. *The Megaron and Its Roof*. *American Journal of Archaeology*, 46: 99-118.
- Sökmen, A., 2003. *Mutfak Hizmetleri Yöntemi*, 1. Baskı. Detay Kitap ve Yayıncılık, Ankara.
- Sönmez, M., 2016, Konut Mutfak Üst Dolaplarının Erişim Probleminin Tespiti ve Standardizasyonuna Yönelik Bir Araştırma Modeli, Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Sözer, S., 1990. Konut Mutfaklarında Söz Konusu Eylemler, Bu Eylemlere Yönelik Kullanıcı Gereksinimleri ve İç Donatım Elemanları, Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tavşan, F., 2002. İç Mekan Stillerinin İncelenmesinde Sistemik Bir Yaklaşım Önerisi, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Tavşan, F., Küçük, P., 2013. *Mutfak Mekanında Kullanılan Tezgah Malzemelerinin Kullanıcı Tercihleri Açısından İncelenmesi*. Artvin Çoruh Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 14(1): 57-69.
- Tekeli, İ., 1977. *Bağımlı Kentleşme: Kırdan ve Kentte Dönüşüm Süreci*, Mimarlar Odası Yayını, Ankara.
- Tehrani, M., 2012. The Role of Technology in Providing the Efficiency of Kitchen Design, Gazimağusa, North Cyprus.
- TDK, 2018. Türk Dil Kurumu. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bd06ef1f24296.45127655, (Erişim Tarihi:24.10.2018).
- TMMOB, 2017. *Kentsel Dönüşüm Nedir?* İnşaat Mühendisleri Odası. 2. Baskı, Başak Matbaacılık, Ankara.
- TOKİ, 2006. *Türkiye' de Konut Sektörü ve T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresinin (TOKİ) Konut Üretimindeki Yeri*. Portakal Basım Matbaacılık, İstanbul.
- TOKİ, 2018. TOKİ. <https://www.toki.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 30.10.2018).
- Türk Standardı, 1998. *Mutfak Mobilyası Terimler ve Tarifler*, TS 5433, Türk Standartları Enstitüsü, 1. Baskı, Ankara.
- TSE, 2018. <https://intweb.tse.org.tr/Standard/Standard/Standard.aspx>, (Erişim Tarihi: 6.11.2018).

- Uçar, E., Dilik, T., 2017. *A Research on the Effect of Global Trends in Turkish Kitchen Furniture Sector*. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 67(2): 234-242.
- Uyar, P., 2014. Toplu Konutlarda Mutfak Mekanının 1950'lerden Günümüze Gelişimi, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ünügür, S. M., 1997. *Mutfak ve Ergonomik Çözümlemesi*, Yapı Dergisi, (3):188.
- Yazıcıoğlu, D. A., 2010. *Mutfak Tasarım Süreci: Analiz, Karar, Planlama*, Literatür Yayınları, İstanbul.
- Yazıcıoğlu, D. A., 2014. A Statistical Data Analysis for Increasing the Kitchen Design Performance, İstanbul Teknik Üniversitesi, 11(1): 174-184.
- Yazıcıoğlu, D. A., Kanoğlu, A., 2016. *Determining Effects of Kitchen Design Rules on Kitchen Functionality in a Comparative Way*. Academic Research International, 7(3): 25-44.
- Yıldırım, K., 1999. Konut Mutfaklarının Mekân ve Donatı Organizasyonunda Ergonomik Yaklaşım, Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, K., Küreli, İ., 2000. Konut Mutfaklarında Kullanılan İnce Yapı Elemanları Üzerine Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Yıldırım, K., Hacıbaloğlu, M., 2000. *Konut Mutfakları ile İlgili Ergonomik Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 13(3): 549-566.
- Yıldırım, K., Akalın, A., Yeşilkavak, F., Hidayetoğlu, M. L., 2007. *Konut Mutfaklarının Mekân Kalitesinin Kullanıcıların Fonksiyonel ve Algısal Performansına Etkisi: TOKİ Eryaman 7. Etap Konutları*. Politeknik Dergisi, 10(4): 423-431.
- Yurdemi, Ü., 1992. *Dekorasyon ve Mefruşat Hazırlama*. Ogun Kardeşler Matbaası Yayın Evi, Ankara.
- Yüksel, H., 2014. Sosyal Politika Unsuru Olarak Toplu Konut İdaresi (TOKİ) Uygulamaları: Isparta İli Çünür ve Akkent Mahalleleri Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'na Yapılan Konutlarda İkamet Eden Konut Sakinlerine Yönelik Bir Alan Araştırması, Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Woodson, E. W., 1981. *Human Factors Design Handbook*, Mc Graw-Hin Book Co., New York.

EKLER

EK-1

YÜKSEK LİSANS TEZİ ANKETİ

Sayın Katılımcı;

Bu anket formu yüksek lisans tezi kapsamında, “**TOKİ Binalarında Mutfak Mekânı Tasarımı: Denizli Örneği**” konusunda duygu ve düşüncelerinizi belirlemek üzere hazırlanmıştır. Elde edilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacak olup, ankette isim belirtme gerekliliği bulunmamaktadır. Ankette yer alan sorulara içtenlikle ve **HİÇBİR SORUYU ATLAMADAN** yanıt vermeniz, araştırmanın bilimsel geçerliliği ve güvenilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Zaman ayırarak çalışmamıza katıldığınız için teşekkür ederiz.

İç Mimar Melis ŞİRİN

1- Kullanıcıların Sosyo-Demografik Durumları

1.1-) Cinsiyetiniz Nedir?

Kadın Erkek

1.2-) Kaç Yaşındasınız?

16-25 26-35 36-45 46-55 56-65 66 ve üstü

1.3-) Eğitim Durumunuz Nedir?

İlköğretim Lise Önlisans Lisans Lisansüstü

1.4-) Mesleğiniz Nedir?

İşsiz Öğrenci Ev hanımı Emekli Memur
 İşçi Serbest meslek sahibi

1.5-) Gelir Düzeyiniz?

Gelirim yok 500 TL 500-1000 TL 1000-1500 TL 1500-2500 TL
 2500+ TL

1.6-) Ev Kendinizin mi? Evet Hayır

1.7-) Hane Halkı Toplam Sayısı Kaçtır?

İki Üç Dört Beş Beşten fazla

1.8-) Konutta toplam oturma süreniz ne kadardır?

0-5 6-10 11 ve üzeri

2- Mutfak Özellikleriyle İlgili Bilgiler

2.1-) Evinize Taşındığınız Günden İtibaren Mutfağınızı Hiç Değiştirdiniz mi?

Evet Hayır

2.2-) Mevcut Mutfak Stili/Tarzı

Geleneksel Country Modern

2.3-) Mutfağımızın Belli Bir Stile Sahip Olması Önemli mi? Evet Hayır

2.4-) Mutfağımızın Dolap ve Dolap Kapaklarından Memnun musunuz? Evet Hayır

2.5-) Mutfak Mekânı Yemek Alanı İçeriyor mu? Evet Hayır

2.6-) Taşındığımız Günden İtibaren Konfor Şartlarınız Değişti mi? Evet Hayır

2.7-) Bu Eve Taşınmış Olmaktan Memnun musunuz? Evet Hayır

2.8- Mutfak Mobilyasında Ağırlıklı Kullanılan Renkler

a)Tezgâh	b) Dolap	c)Dolap Kapakları
☐ Kahve ve tonları	☐ Kahve ve tonları	☐ Kahve ve tonları
☐ Kırmızı ve tonları	☐ Kırmızı ve tonları	☐ Kırmızı ve tonları
☐ Siyah	☐ Siyah	☐ Siyah
☐ Beyaz	☐ Beyaz	☐ Beyaz
☐ Krem	☐ Krem	☐ Krem
☐ Gri	☐ Gri	☐ Gri
☐ Yeşil	☐ Yeşil	☐ Yeşil

2.9- Mutfak Mobilyası Yüzeyinde Kullanılan Malzemeler

a)Tezgâh	b)Dolap	c) Dolap Kapakları
☐ Mermer	☐ Suntalam	☐ Suntalam
☐ Granit	☐ Lake Boya	☐ Lake Boya
☐ Laminant Kaplama	☐ Ahşap Kaplama	☐ Ahşap Kaplama
☐ Kuars esaslı taş	☐ Masif Ahşap	☐ Masif Ahşap
☐ Mermerit	☐ Pvc Kaplama	☐ Pvc Kaplama
☐ Seramik		
☐ Werzalit		

2.10. Mutfak dolabında tercih edilen kapak modeli nedir?

☐ Profil Kapak	☐ Laminant Kapak
☐ Suntalam/Mdflam Kapak	☐ Alüminyum Profil Kapak
☐ PVC Kapak	☐ High Gloss Kapak
☐ Boy Kapak	☐ Ahşap Masif Kapak
☐ Ahşap Kaplama Kapak	☐ Diğer
☐ Lake Boya Kapak	

2.11. Mutfagınızın Tezgâhı ile Üst Dolapları Arasında Bulunan Duvarda Kullanılan Malzeme Nedir?

Mermer Granit Seramik Mozaik Diğer

2.12-) Tezgâh yüksekliği nedir? 85 86-90 91 ve üstü

2.13-) Mutfak dolap yüksekliği (cm) nedir?

90 91-100 101-110 111 ve üstü

2.14-) Mutfagınız yaklaşık kaç m² dir? 8.00 m² 12.60 m² 15.75 m²

3. Konutlarda Yemek Yenilen Mekanlar ve Mutfak Donatı Bilgisi

3.1-) Yemeklerinizi çoğunlukla evin hangi odasında yersiniz?

Mutfak Yemek odası (salon, oturma odası vb.)

3.2-) Konut sakinleri tarafından hangi tip değerli ve gelişmiş uygulamalar yaptırılmıştır?

Balkon mutfaga dâhil edilmiştir. Yeni dolap ilave edilmiştir.
 Tezgâh malzemesi değiştirilmiştir. Dolap malzemesi değiştirilmiştir.

3.3-) Mutfak dolaplarınızın durumu nedir?

TOKİ 'nin yaptırdığı TOKİ'ninkini değiştirdim. İlk başta kendim yaptım.

4- Konut sakinlerinin mutfak mekânı tasarımından memnuniyetleri?

SORULAR	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım/ Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1) Zamanımın çoğunu mutfağında geçiririm.					
2) Mutfakla salonumun birleşik olmasını isterim.					
3) Mutfağımın yerinden memnunum.					
4) Mutfağın mimari planından memnunum.					
5) Mutfağımın büyüklüğünden memnunum.					
6) Mutfağımın renginden memnunum.					
7) Mutfağımın malzemelerinden memnunum.					
8) Mutfak mobilyamın malzemesinden memnunum.					
9) Ocağımın yerinden memnunum					
10) Lavabomun yerinden memnunum.					
11) Yeterli depolama alanına sahibim.					
12) Tezgâhımın malzemesinden memnunum.					
13) Tezgâhımın yüksekliğinden memnunum.					
14) Tezgâhımın uzunluğundan memnunum.					
15) Mutfak dolaplarımın hacminden memnunum.					
16) Mutfak dolaplarımın yüksekliğinden memnunum.					
17) Mutfak dolaplarımı beğenmezsem değiştirebilirim.					
18) Mutfağımın aydınlatma sisteminden memnunum.					
19) Mutfağımın ısınmasından memnunum.					
20) Mutfağında kendimi çok huzurlu hissediyorum.					

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı :Melis ŞİRİN
Doğum Yeri ve Yılı :Denizli-Merkez/1991

Fotoğraf

<u>Eğitim Durumu</u>	<u>Yıl</u>
Lise : Hakkı Dereköylü Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	2010
Lisans : Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	2014
Yüksek Lisans : Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Mekansal Planlama ve Tasarım Anabilim Dalı	2019

<u>Çalıştığı Kurum / Kurumlar</u>	<u>Yıl</u>
1- SNR Mimarlık, Uygulama Projesi (Antalya)	2015-2016
2- Mimar Gül ŞİRİN (Denizli)	2016 - ...